

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ — ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΤΣΕΛΙΟΥ

ΔΡΑΧΔΙΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ
ΛΥΡΙΚΟΙ
(ΕΚΛΟΓΕΣ)

ΓΙΑ ΤΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1979

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΡΧΑΙΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ
ΛΥΡΙΚΟΙ
(ΕΚΛΟΓΕΣ)

17901

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ δι-
δακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυ-
κείου τυπώνονται ἀπὸ τὸν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως
Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ
ΜΙΑΤΙΑΔΟΥ Γ. ΤΣΕΛΙΟΥ

Α Ρ Χ Α Ι Ο Ι
Ε Λ Λ Η Ν Ε Σ
Λ Υ Ρ Ι Κ Ο Ι
(Ε Κ Λ Ο Γ Ε Σ)

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ — ΑΘΗΝΑΙ 1979

Ἡ εἰσαγωγή, τὰ σημειώματα καί οἱ ἐρμηνευτικές σημειώσεις μεταγλωττίστηκαν ἀπό τόν ἐπ. Γεν. Ἐπιθεωρητή Μ. Ε. Π. ΔΟΡΜΠΑΡΑΚΗ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι καλλιέργησαν μέ θαυμαστή ἐπιτυχία ὅλα τὰ εἶδη τοῦ γραπτοῦ λόγου. Τὰ ἀθάνατα ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν καί συγγραφέων δείχνουν ὅτι καί ἡ ποίηση καί ὁ πεζός λόγος ἔφτασαν σέ πολύ ψηλό βαθμό ἀναπτύξεως.

Ἡ ποίηση γενικά προηγήθηκε ἀπό τόν πεζό λόγο, γιατί

αυτή στηρίζεται στη φαντασία, που την είχε πλούσια ο ελληνικός λαός, ενώ ο πεζός λόγος απαιτεί ωριμότητα στη σκέψη και ακρίβεια στις εκφράσεις.

Ειδικότερα η έπική ποίηση, είναι το αρχαιότερο είδος· αναπτύχθηκε πριν από τη λυρική και τη δραματική, γιατί οι Έλληνες, την εποχή που επικρατούσαν ακόμη οι παλιές βασιλείες, χαίρονταν ακούοντας τις μυθικές παραδόσεις για τις πράξεις και τα κατορθώματα των ήρώων, στους οποίους ανέβαζαν τη γενιά τους οι βασιλιάδες.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Η λυρική ποίηση αναπτύχθηκε αργότερα από την έπική. Είχε κι αυτή την αρχή της πολύ παλιά στα τραγούδια του λαού τα κατωμένα σε άτεχνη ή δημώδη ποίηση (ιδίως σε θρησκευτικά τραγούδια για να νά τιμούν τους θεούς και ιδιαίτερα τον 'Απόλλωνα), αλλά ως έντεχνο είδος η λυρική ποίηση άρχισε να φανερώνεται από τα μέσα του 8. αιώνα π. Χ., δηλαδή πολύ μετά την έπική.

Η εκδήλωσή της έγινε στον κατάλληλο τόπο και καιρό. Κάτω από το λαμπρό ουρανό τής 'Ιωνίας «μέ το γλυκύτερο κλίμα του κόσμου» οι Έλληνες είχαν ιδρύσει μεγάλες και πλούσιες πόλεις. Ζώντας σ' ελεύθερες και ακμάζουσες πολιτείες και με φυσική κλίση προς την ποίηση οι 'Ιωνες, πλημμυρίζονταν από συναισθήματα που ζητούσαν να εξωτερικευτούν. Ένωσαν βαθύτατα την ανάγκη και είχαν όλη την ελευθερία για να εκδηλώσουν τον πλούσιο ψυχικό τους κόσμο.

Σ' αυτή τη μεγάλη δημιουργική εποχή βρέθηκαν άνθρωποι που είχαν την ικανότητα ν' ανταποκριθούν σ' αυτή την ανάγκη κι άρχισαν έτσι την πρώτη έντεχνη λυρική δημιουργία. Από τότε σιγά σιγά η λυρική ποίηση ανέβηκε ψηλά μέχρι τα μέσα του 5. αιώνα, όποτε έφτασε στην πιο μεγάλη ακμή και διαδόθηκε σ' όλες τις μεγάλες πόλεις τής Ελλάδας.

ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ο έσωτερικός ψυχικός κόσμος, πού εκφράζει ή λυρική ποίηση, είναι ποικιλόμορφος. Σκέψεις, ιδέες, συναισθήματα και πάθη διάφορα (χαρά, λύπη, ένθουσιασμός, απογοήτευση, όρμη για δράση, άπελπισία, θαυμασμός, άγάπη, έχθρα, τόλμη, φόβος και τόσα άλλα) πλημμυρίζουν τήν ψυχή του ποιητή κι έξωτερικεύονται μέ τά προϊόντα τής ποιήσεώς του. Έπειτα και οι τρόποι για τήν έξωτερική τους παρουσίαζουν ποικιλία. Τά μέτρα, οι ρυθμοί, ή γλώσσα, ή άπαγγελία ή ή έκφραση τών λυρικών ποιημάτων μέ τή συνοδεία μουσικής ποικίλλουν επίσης.

Έτσι ή λυρική ποίηση, άνάλογα μέ τό περιεχόμενο της και τή μορφή μέ τήν όποία εκφράζεται, χωρίζεται σέ τέσσερα βασικά είδη: στήν **έλεγειακή**, τήν **ιαμβική**, τή **μελική** και τή **χορική**. Τά είδη αυτά διαμορφώθηκαν κι άναπτύχθηκαν τό ένα μετά, τό άλλο και τό καθένα από αυτά προέρχεται από τό προηγούμενο. Είναι μιά φυσική και κανονική πρόοδος, πού γίνεται μέ τήν επέκταση και του νοήματος και, ιδιαίτερα, του μέτρου. Γιατί τό μέτρο, πού είναι τό κυριότερο στοιχείο στήν έλληνική ποίηση, αλλάζοντας διαδοχικά και πλαταίνοντας έφτασε από τον άπλούστατο έλεγειακό τύπο στά τεχνικότατα και πιο πολυποικίλα συστήματα τής χορικής ποιήσεως.

Α' ΕΛΕΓΕΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Τό πρώτο άπ' τά προϊόντα τής λυρικής ποιήσεως είναι ή **έλεγεια** κι από αυτό ή ποίηση λέγεται **έλεγειακή**.

Η έλεγεια είναι δημιούργημα τών Ίώνων και φανερώνεται κατά τό 700 - 600 π.Χ. Πήρε τό όνομά της από τή λέξη έλεος πού σήμαινε άσμα θρηνητικό και τραγουδιόταν μέ συνοδεία αΐλου. Έπομένως ό άρχικός χαρακτήρας σ' αυτή τήν ποίηση ήταν πιο πολύ θρηνητικός. Άργότερα όμως ό κύκλος τής έλεγείας άπλώθηκε και δέ γύρευε αυτή

νά εκφράσει μόνο θρήνο, αλλά και οποιαδήποτε δυνατή ψυχική συγκίνηση, δηλαδή χαρά, λύπη, έρωτα, ένθουσιασμό και άλλα.

Στήν έλεγεία άνήκει και τό επίγραμμα, πού είναι σύντομη έλεγεία και άποτελείται από ένα ή δύο δίστιχα, σπανίως από περισσότερα.

Γλώσσα τής έλεγείας είναι ή **ιωνική διάλεκτος**, όπως και τοῦ έπους, μέ πολλούς αἰολισμούς και δωρισμούς. Κυριότατοι άντιπρόσωποι στήν έλεγειακή ποίηση είναι ο **Καλλίνος**, ο **Τυρταίος**, ο **Μίμνερμος**, ο **Σόλωνας**, ο **Ξενοφάνης**, ο **Θεόγνης**, και ειδικά στό επίγραμμα ο **Σιμωνίδης** από τήν Κέα (για τή ζωή τους βλέπε στίς έρμηνευτικές σημειώσεις).

Β' ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Σύγχρονα μέ τήν έλεγειακή διαμορφώθηκε σέ χωριστό είδος και ή **ιαμβική ποίηση**, πού πήρε τό όνομα από τόν **Ίαμβο**. Ίαμβος έσήμαινε σκῶμμα (πέραγμα, περιγέλιο) και σκωπτικό στίχο. "Ωστε αρχικά ή ιαμβική ποίηση ήταν καθαρά σκωπτική, χλευαστική και ειρωνική, και είχε τήν αρχή της σέ πολύ παλιά λαϊκά, περιπαικτικά τραγούδια, πού άντάλλάσσαν μεταξύ τους έορταστές τής Δήμητρας και τοῦ Διονύσου, καθώς είχαν τό δικαίωμα νά περιπαίξουν ελεύθερα ο ένας τόν άλλο.

Αργότερα όμως άπόκτησε μεγαλύτερο πλάτος. Και είχε για βάση τό σκῶμμα και μ' αυτό επίδιωσε τή διάρθωση άτομικῶν έλαττωμάτων, καταπιανόταν όμως και μέ κοινωνικά ή πολιτικά θέματα, παίρνοντας άφορμή από τίς ταραχές και τίς φιλονικίες, από τό σάλο και τήν τρικυμία τής κοινωνικής ζωής.

Και ή ιαμβική ποίηση, όπως και ή έλεγεία, αναπτύχθηκε στήν Ίωνία. Ένώ όμως ή έλεγεία, καθώς πρωτύτερα τό έπος, διαδόθηκε και στίς άλλες έλληνικές φυλές και μεταρρυθμίστηκε σύμφωνα μέ τήν ιδιοφυία καθεμιᾶς από αυτές, ή ιαμβική ποίηση έμεινε τό καθαυτό χαρακτηριστικό ιωνικό

είδος, πού δέ μπορούσε ν' αναπτυχθεῖ παρά μόνο στους γνωστούς γιά τόν ἐλευθέριο χαρακτήρα τους Ἴωνες.

Γλῶσσα καί γιά τήν ἰαμβική ποίηση εἶναι ἡ ἰωνική διάλεκτος, διαφορετική ὅμως ἀπό τήν ἐπική καί τήν ἐλεγειακή, γιὰτί στέκεται πιά κοντά στήν ἀττική διάλεκτο. Σπουδαιότεροι ἀντιπρόσωποι τῆς ἰαμβικῆς ποιήσεως εἶναι ὁ **Ἀρχίλοχος** καί ὁ **Σημωνίδης** ἀπ' τήν Ἄμοργό (γιά τή ζωή τους βλέπε στίς ἐρμηνευτικές σημειώσεις).

Γ' ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ἡ ἐλεγειακή καί ἡ ἰαμβική ποίηση προπαρασκευάσαν τήν ἐμφάνιση τῆς **μελικῆς ποιήσεως**, πού μαζί μέ τή χορική ἀποτελεῖ τήν καθαυτό λυρική ποίηση. Μέ τόν καιρό δηλαδή ἡ ποίηση συνδυάστηκε μέ τήν ὁλοένα ἀναπτυσσόμενη μουσική καί ἔτσι δημιουργήθηκε ποίηση πού συνοδεύταν ἀπό τή λύρα ἤ ἄλλο μουσικό ὄργανο.

Τό εἶδος αὐτό ποιητικό καλλιουργήθηκε ἀπό τοὺς Αἰολεῖς τῆς Μ. Ἀσίας, γι' αὐτό καί λέγεται **αιολική μελική ποίηση** (ἤ **αιολικό μέλος**). Μέ τό νέο αὐτό εἶδος ἡ ποίηση ἀνυψώθηκε πολύ, πλάτυνε ἀκόμα πιά πολύ ὁ κύκλος τῶν θεμάτων τῆς καί τό μέτρο ἀπόκτησε μεγάλη ποικιλία.

Γλῶσσα τῆς μελικῆς ποιήσεως εἶναι, κατὰ τό μεγαλύτερο μέρος, ἡ **αιολική διάλεκτος**. Διςσημότεροι ἀντιπρόσωποι τῆς εἶναι ὁ Ἀλκαῖος καί ἡ Σαπφώ, πού ἔγραψαν σέ αἰολική διάλεκτο, καί ὁ Ἀνακρέοντας, σέ ἰωνική.

Δ' ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Παράλληλα μέ τή μελική ποίηση ἀναπτύχθηκε καί ἡ λεγόμενη **χορική ποίηση**, στήν ὁποία τό ἄσμα τραγουδιόταν μέ τή συνοδεία καί μουσικοῦ ὄργάνου καί χορευτικῆς ομάδας. Ἀποτελεῖ δηλαδή αὐτή συνταίριασμα ἀπό ποίηση, μουσική καί χορό. Εἶναι λοιπόν ἓνα εἶδος ἀκόμη

πιό τέλειο από τά προηγούμενα καί ἐκφράζει περισσότερο σύνθετα συναισθήματα.

Ἡ συνοδεία τοῦ χοροῦ προσδίδει στήν ποίηση ὁμαδικότερο χαρακτήρα. Ὡστε, ἐνῶ ἡ μελική ποίηση ἐξωτερικεύει τό περιεχόμενο τῆς ψυχῆς ἑνός μόνο ἀτόμου, τοῦ ποιητῆ, ἡ χορική ποίηση ἐκφράζει σκέψεις, συναισθήματα, πάθη καί πόθους μεγάλου ἀριθμοῦ προσώπων, παίρνοντας κυρίως ὡς θέματα τήν ἐξύμνηση θεῶν, ἡρώων νικητῶν καί σπουδαίων ἀνδρῶν, σέ γιορτές καί πανηγυρικές ἐκδηλώσεις.

Τό εἶδος αὐτό τῆς ποιήσεως, πού ἔχει τήν ἀρχή του σέ γιορτές καί πανηγύρια γιά τήν προσφορά λατρείας στούς θεούς, καλλιεργήθηκε πρῶτα - πρῶτα ἀπό τούς Δωριεῖς, πού ἀπό φυσικοῦ τους ὑπόταζαν τό ἄτομο στήν ὀλότητα. Καί γι' αὐτό τό λόγο ὀνομάστηκε καί **δωρική μελική ποίηση** ἢ **δωρικό μέλος**.

Γλῶσσα γιά τή χορική ποίηση εἶναι κυρίως ἡ **δωρική διάλεκτος** καί πιό ὀνομαστοί ἐκπρόσωποί της εἶναι ὁ **Σιμωνίδης** (ἀπό τήν Κέα), ὁ **Βακχυλίδης** καί ὁ **Πίνδαρος**.

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Ἐκεῖνος πού θά διαβάσει τά περιεχόμενα σ' αὐτή τή συλλογή ποιήματα θά σκοντάψει μέ πρώτη ματιά στίς ποικίλες διαφορές, πού παρουσιάζουν οἱ ἄλλες διάλεκτοι ἀπό τήν ἀττική. Μπορεῖ ὅμως νά συνηθίσει σ' αὐτές, ἄν

πάρει για βάση την άττική διάλεκτο και με βοηθό τις έρμη-
νευτικές σημειώσεις προσέξει τά σημεία, όπου παρουσιάζονται
οί διαφορές αυτές. Για διευκόλυνσή του σημειώνουμε παρακάτω τις
σπουδαιότερες από τις διαφορές αυτές, σε συσχετισμό προς την
άττική διάλεκτο.

Ἡ **ιωνική διάλεκτος** α) τρέπει τό μακρόχρονο α σε η :
ἡμέρη (ἀντί **ἡμέρα**), **λίην** (ἀντί **λίαν**), **πενίη** (ἀντί
πενία) κτλ. - β) συναιρεῖ συχνά τό **εο** σε **ευ** καί ἔχι σε **ου** :
μέχρι τεῦ (ἀντί **μέχρι τοῦ**, δηλ. **μέχρι τίνος**), **έποίευν**
(ἀντί **έποίουν**) κτλ. - γ) ἀφήνει πολλές φορές ἀσυναί-
ρετα τά φωνήεντα : **φάος** (ἀντί **φῶς**), **νόον** (ἀντί **νοῦν**),
τῶν δυσμενέων (ἀντί **τῶν δυσμενῶν**) κτλ. - δ) προ-
τιμάει τά ψιλά σύμφωνα : **ἀπίκετο** (ἀντί **ἀφίκετο**), **δέ-**
κομαι (ἀντί **δέχομαι**) κτλ. - ε) ἀλλάζει τό **π** μέ τό **κ**
στis ἀντωνυμίες καί τά ἀντων. ἐπιρ. : **κόσος**, **ὄκως**, **κῶς**
(ἀντί **πόσος**, **ὄπως**, **πῶς**), **κότε**, **ὄκότε** (ἀντί **πότε**,
ὀπότε) κτλ.

Ἡ **αιολική διάλεκτος** α) ἔχει ψιλή σ' ὅλα τά φω-
νήεντα : **ὄ**, **ἦ**, **ὔδωρ**, **ὑπό** κτλ. - β) ἀνεβάζει τόν τόνο
πάνω ἀπό τή λήγουσα : **χείμων**, **μέγαλαι**, **ἄσπιδες**,
θῦμος. - γ) σχηματίζει τά συνηρημένα ρήματα σε -**μι** :
ὄρημι (ἀντί **ὄρῳ**), **φίλημι** (ἀντί **φιλῶ**) κτλ. - δ) φυ-
λάγει συχνά τό δίγαμμα : **Γέργον**, **Γίδω**, **Γέαγε** κτλ. -
ε) ἀλλάζει (κάτω ἀπό ὀρισμένες προϋποθέσεις) τά φωνήεντα :
κρέτος (ἀντί **κράτος**), **ῶρανος** καί **δρανος** (ἀντί **οὔρα-**
νός), **κῆνος** (ἀντί **ἐκεῖνος**) καί ἐπίσης τά ὀδοντικά σύμφω-
να μέ τά χειλικά : **πέσσυρα** (ἀντί **τέσσαρα**), **πέμπε** (ἀντί
πέντε), **φῆρ** (ἀντί **θῆρ**) κτλ.

Ἡ **δωρική διάλεκτος** α) ἔχει τό α ἀντί τοῦ η : **ἀμέ-**
ρα, **σελάνα** (ἀντί **ἡμέρα**, **σελήνη**). - β) συναιρεῖ τό **αω**
σε **α** : **πολιτᾶν**, **μωσᾶν** (ἀντί **πολιτῶν**, **μουσῶν**). - γ)
ἔχει ρηματικές καταλήξεις παραλλαγμένες κι ἔτσι σχηματίζει
τύπους : **λέγομες** (ἀντί **λέγομεν**), **τίθητι** (ἀντί **τίθησι**),

φατί (ἀντί φησί), **φαντί** (ἀντί φασί), **διδόμεν** (ἀντί δι-
δόναι) κτλ. - δ) ἔχει πολλούς συνηρημένους μέλλοντες :
δώσω, **θεραπεύσω**, **ἰξοῦμαι** (ἀντί **δώσω**, **θεραπεύσω**,
ἰξομαι) κτλ. - ε) διατηρεῖ τούς ἀρχαιοπρεπούς τύπους
τοῦ ἄρθρου : **τοί**, **ταί** (ἀντί **οί**, **αί**). —

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο
Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Α'

Ε Λ Ε Γ Γ Ι Α Κ Η Π Ο Ι Η Σ Η

1. Η ΕΛΕΓΕΙΑ Κ Α Λ Λ Ι Ν Ο Σ

1. ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΣΑΛΠΙΣΜΑ

Μέχρις τεῦ κατάκεισθε; κότ' ἄλκιμον ἔξετε θυμόν,
ὦ νέοι; οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας
ὦδε λίην μεθιέντες; ἐν εἰρήνῃ δὲ δοκεῖτε
ἦσθαι, ἀτὰρ πόλεμος γαῖαν ἄπασαν ἔχει.

καὶ τις ἀποθνήσκων ὕστατ' ἀκοντισάτω. 5

τιμῆν τε γὰρ ἐστί και ἀγλαὸν ἀνδρὶ μάχεσθαι
γῆς πέρι και παιδῶν κουριδίης τ' ἀλόχου
δυσμενέσιν· θάνατος δὲ τότε ἔσσεται, ὀκκότε κεν δὴ
Μοῖραι ἐπικλώσωσ'· ἀλλὰ τις ἰθὺς ἴτω
ἔγχος ἀνασχόμενος και ὑπ' ἀσπίδος ἄλκιμον ἦτορ 10
ἔλσας, τὸ πρῶτον μειγνυμένου πολέμου.

οὐ γὰρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἰμαρμένον ἐστὶν
ἄνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
πολλάκι δημοτῆτα φυγῶν και δοῦπον ἀκόντων
ἔρχεται, ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου. 15

ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἔμπης δῆμῳ φίλος οὐδὲ ποθεινός,
τὸν δ' ὀλίγος στενάχει και μέγας, ἦν τι πάθῃ·

λαῶ γάρ σύμπαντι πόθος κρατερόφρονος ἀνδρός
 θνήσκοντος, ζῶων δ' ἄξιος ἡμιθέων·
 20 ὥσπερ γάρ μιν πύργον ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὄρῳσιν·
 ἔρδει γάρ πολλῶν ἄξια μῶνος ἑών.

Τ Υ Ρ Τ Δ Ι Ο Σ

2 (1). ΥΠΟΘΗΚΗ

Τεθνάμεναι γάρ καλὸν ἐνὶ προμάχοισι πεσόντα
 ἀνδρ' ἀγαθὸν περὶ ἧ πατρίδι μαρνάμενον.
 τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πίονας ἀγρούς
 πτωχεύειν πάντων ἔστ' ἀνιηρότατον,
 5 πλαζόμενον σὺν μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ γέροντι
 παισὶ τε σὺν μικροῖς κουριδίῃ τ' ἀλόχῳ.
 ἔχθρὸς μὲν γὰρ τοῖσι μετέσσειται, οὐς κεν ἔκηται
 χρησιμοσύνη τ' εἰκῶν καὶ στυγερῆ πενίη,
 αἰσχύνει τε γένος, κατὰ τ' ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
 10 πᾶσα δ' ἀτιμὴ καὶ κακότης ἔπεται.

εἰ δ' οὕτως ἀνδρός τοι ἀλωμένου οὐδεμί' ὄρη
 γίγνεται, οὐτ' αἰδῶς οὐτ' ὅπισ οὐτ' ἔλεος,
 θυμῷ γῆς πέρι τῆσδε μαχώμεθα καὶ περὶ παίδων

θνήσκωμεν ψυχέων μηκέτι φειδόμενοι.
 ὦ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μένοντες, 15
 μηδὲ φυγῆς αἰσχρῆς ἄρχετε μηδὲ φόβου,
 ἀλλὰ μέγαν ποιεῖσθε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμόν,
 μηδὲ φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαρνάμενοι·
 τοὺς δὲ παλαιότερους, ὧν οὐκέτι γούνατ' ἐλαφρά,
 μὴ καταλείποντες φεύγετε, τοὺς γεραιούς. 20

αἰσχρὸν γὰρ δὴ τοῦτο, μετὰ προμάχοισι πεσόντα
 κεῖσθαι πρόσθε νέων ἄνδρα παλαιότερον,
 ἤδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολιόν τε γένειον,
 θυμόν ἀποπνεύοντ' ἄλκιμον ἐν κονίῃ,
 καὶ χροῶ γυμνωθέντα· νέοισι δὲ πάντ' ἐπέοικεν, 25
 ὄφρ' ἐρατῆς ἤβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχη·
 ἀνδράσι μὲν θηητὸς ἰδεῖν, ἐρατὸς δὲ γυναιξίν,
 ζῶος ἐών, καλὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσών.

ἀλλὰ τις εὖ διαβὰς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισιν
 στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χειλὸς ὁδοῦσι δακῶν. 30

3 (2). ΥΠΟΘΗΚΗ

Οὐτ' ἂν μνησαίμην οὐτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην
 οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης,
 οὐδ' εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
 νικῶν δὲ θεῶν Θρηάκιον Βορέην, 5
 οὐδ' εἰ Τιθωνοῖο φύην χαριέστερος εἶη,
 πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεω μάλιον,
 οὐδ' εἰ Τανταλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἶη,
 γλῶσσαν δ' Ἀδρήστου μειλιχόγηρυν ἔχοι,

- οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς·
 10 οὐ γὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ, ~
 εἰ μὴ τετλαίῃ μὲν ὀρῶν φόνον αἱματόεντα
 καὶ δηρίων ὀρέγοιτ' ἐγγύθεν ἰστάμενος.
- ἦδ' ἀρετῇ, τόδ' ἄεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον
 κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέῳ.
- 15 ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόλῃ τε παντί τε δήμῳ,
 ὅστις ἀνὴρ διαβάς ἐν προμάχοισι μὲν
 νωλεμέως, αἰσχυρῆς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθῃται,
 ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
 θαρσύνῃ δ' ἔπεσιν τὸν πλησίον ἀνδρα παρεστώς·
- 20 οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ·
 αἴψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
 τρηχείας, σπουδῇ τ' ἔσχεθε κῦμα μάχης·
- αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσῶν φίλον ὤλεσε θυμὸν,
 ἄστυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ' εὐκλείεσας,
- 25 πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης
 καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος,
 τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὁμῶς νέοι ἦδὲ γέροντες,
 ἀργαλέῳ τε πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις·
 καὶ τύμβος καὶ παῖδες ἐν ἀνθρώποισ' ἀρίσημοι
- 30 καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω,
 οὐδέ ποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται οὐδ' ὄνομ' αὐτοῦ,
 ἀλλ' ὑπὸ γῆς περ ἐὼν γίγνεται ἀθάνατος,
 ὄντιν' ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρνάμενόν τε
 γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος ἼΑρης ὀλέσῃ.
- 35 εἰ δὲ φύγη μὲν κῆρα τανηλεγέος θανάτοιο,
 νικήσας δ' αἰχμῆς ἀγλαὸν εὖχος ἔλῃ,

πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι ἤδὲ παλαιοί,
 πολλὰ δὲ τερπνὰ παθῶν ἔρχεται εἰς Ἄϊδην·
 γηράσκων ἀστοῖσι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν
 βλέπτειν οὔτ' αἰδοῦς οὔτε δίκης ἐθέλει,
 πάντες δ' ἐν θώκοισιν ὁμῶς νέοι οἷ τε κατ' αὐτὸν
 εἴκουσιν χῶρης οἷ τε παλαιότεροι.
 ταύτης νῦν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἰκέσθαι
 περὶάσθω θυμῷ, μὴ μεθιῆς πολέμου.

40

4 (3). EMBATHPIO

Ἄγετ', ὦ Σπάρτας εὐάνδρω
 κῶροι πατέρων πολιατᾶν,
 λαιᾶ μὲν ἴτυν προβάλεσθε,
 δόρυ δ' εὐτόλμως ἀνσχεσθε
 μὴ φειδόμενοι τᾶς ζωᾶς·
 οὐ γὰρ πάτριον τᾶ Σπάρτα.

5

△ Ρ Χ | ^ ○ Χ ○ Σ

5 (1). Η ΧΑΜΕΝΗ ΑΣΠΙΔΑ

Ἄσπιδι μὲν Σαίων τις ἀγάλλεται, ἦν παρὰ θάμνω
 ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων·

αὐτὸς δ' ἐξέφυγον θανάτου τέλος· ἀσπίς ἐκείνη
ἔρρέτω· ἐξαὔτις κτήσομαι οὐ κακίω.

6 (2). ΔΕΝ ΩΦΕΛΟΥΝ ΟΙ ΘΡΗΝΟΙ

Κήδεα μὲν στονόεντα, Περικλεες, οὔτε τις ἀστῶν
μεμφόμενος θαλίης τέρψεται οὐδὲ πόλις·
τοίους γὰρ κατὰ κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης
ἔκλυσεν· οἰδαλέους δ' ἄμφ' ὀδύνησ' ἔχομεν
5 πνεύμονας· ἀλλὰ θεοὶ γὰρ ἀνηκέστοισι κακοῖσιν,
ὦ φίλ', ἐπὶ κρατερὴν τλημοσύνην ἔθεσαν
φάρμακον· ἄλλοτε δ' ἄλλος ἔχει τάδε· νῦν μὲν ἐς ἡμέας
ἐτρέπεθ', αἱματόεν δ' ἔλκος ἀναστένομεν,
ἐξαὔτις δ' ἐτέρους ἐπαμείψεται· ἀλλὰ τάχιστα
10 τλῆτε γυναικεῖον πένθος ἀπωσάμενοι.

Μ Ι Μ Ν Ε Ρ Μ Ο Σ

7 (1). Η ΝΙΟΤΗ

Ἴμεῖς δ' οἶά τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὦρη
ἕαρος, ὅτ' αἰψ' αὐγῆσ' αὖξεται ἡελίου,
τοῖσ' ἔκελοι πήχυιον ἐπὶ χρόνον ἀνθεσιν ἤβης

τερπόμεθα, πρὸς θεῶν εἰδότες οὔτε κακὸν
οὔτ' ἀγαθόν. Κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναί,
ἧ μὲν ἔχουσα τέλος γήρατος ἀργαλέου,
ἧ δ' ἐτέρη θανάτοιο μίνυθα δὲ γίγνεται ἧβης
καρπός, ὅσον τ' ἐπὶ γῆν κίδναται ἥλιος.

αὐτὰρ ἐπὴν δὴ τοῦτο τέλος παραμείψεται ὄρης,
αὐτίκα τεθνάμενοι βέλτιον ἢ βίωτος·
πολλὰ γὰρ ἐν θυμῷ κακὰ γίγνεται· ἄλλοτε οἶκος
τρυγῶται, πενίης δ' ἔργ' ὀδυνηρὰ πέλει·
ἄλλος δ' αὖ παίδων ἐπιδεύεται, ὧν τε μάλιστα
ἰμείρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς Ἀΐδην·
ἄλλος νοῦσον ἔχει θυμοφθόρον· οὐδέ τις ἔστιν
ἀνθρώπων, ᾧ Ζεὺς μὴ κακὰ πολλὰ διδοῖ.

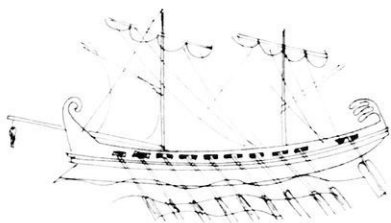

8 (2). ΤΑ ΓΗΡΑΤΕΙΑ

Αὐτίκα μοι κατὰ μὲν χροίην ῥέει ἄσπετος ἰδρώς,
πτοιῶμαι δ' ἐσορῶν ἄνθος ἀμυγδαλίης
τερπνὸν ὁμῶς καὶ καλόν, ἐπεὶ πλέον ὄφελον εἶναι·
ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον γίγνεται ὥσπερ ὄναρ
ἧβη τιμήσσοι· τὸ δ' ἀργαλέον καὶ ἄμορφον
γῆρας ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερρέμαται,
ἐχθρὸν ὁμῶς καὶ ἄτιμον, ὅ τ' ἄγνωστον τιθεῖ ἄνδρα,
βλάπτει δ' ὀφθαλμούς· καὶ νόον ἀμφιχυθέν.

Ξ Ο Λ Ω Ν

9 (1). ΣΑΛΑΜΙΝΑ

Αὐτὸς κήρυξ ἦλθον ἀφ' ἱμερτῆς Σαλαμῖνος
κόσμον ἐπέων ᾠδὴν ἀντ' ἀγορῆς θέμενος.

.....
εἶην δὴ τότε ἐγὼ Φολεγάνδριος ἢ Σικινήτης
ἀντὶ γ' Ἀθηναίου πατρίδ' ἀμειψάμενος·
5 αἶψα γὰρ ἂν φάτις ἦδε μετ' ἀνθρώποισι γένοιτο·
«Ἀττικὸς οὗτος ἀνὴρ τῶν Σαλαμιναφετῶν!».

.....
ἴομεν ἐς Σαλαμῖνα μαχησόμενοι περὶ νήσου
ἱμερτῆς, χαλεπὸν τ' αἰσχὸς ἀπώσόμενοι.

10 (2). ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ

Ἡμετέρη δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὐ ποτ' ὀλεῖται
αἴσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων·
τοίη γὰρ μεγάλθυμος ἐπίσκοπος ὄβριμοπάτρη
Παλλὰς Ἀθηναίη χειρὰς ὑπερθεὺν ἔχει·

5 αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίησιν
ἄστοι βούλονται χρέμασι πειθόμενοι,
δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἐτοῖμον

ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν·
οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον οὐδὲ παρούσας
εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ. 10

.....
πλουτοῦσιν δ' ἀδίκουσ' ἔργμασι πειθόμενοι.
.....

οὔθ' ἱερῶν κτεάνων οὔτε τι δημοσίων
φειδόμενοι κλέπτουσιν ἐφ' ἀρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος,
οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ θέμεθλα Δίκης,
ἢ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρὸ τ' ἔοντα, 15
τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτεισομένη.

τοῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἔλκος ἄφυκτον·
ἐς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην,
ἢ στάσιν ἔμφυλον πόλεμόν θ' εὔδοντ' ἐπεγεῖρει,
ὅς πολλῶν ἔρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην· 20

ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστῳ
τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖσ' ἀδικοῦσι φίλαις.

ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά· τῶν δὲ πενιχρῶν
ἰκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἄλλοδαπὴν
πραθέντες δεσμοῖσί τ' ἀεικελίοισι δεθέντες, 25
καὶ κακὰ δουλοσύνης στυγρὰ φέρουσι βία.

οὔτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἐκάστῳ,
αὐλείοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι,
ὕψηλόν δ' ὑπὲρ ἔρκος ὑπέρθορεν, εὔρε δὲ πάντως,
εἰ καὶ τις φεύγων ἐν μυχῷ ἢ θαλάμου. 30

ταῦτα διδάξει θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,
ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομίη παρέχει,
εὐνομίη δ' εὐκοσμοῦ καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει
καὶ θ' ἅμα τοῖσ' ἀδίκουσ' ἀμφιτίθησι πέδας·

- 35 τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμυροῖ,
 αὐαίνει ἄτης ἄνθεα φυόμενα,
 εὐθύνει δὲ δίκας σκολιάς ὑπερήφανά τ' ἔργα
 πραῦνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίας,
 παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον, ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
 40 πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινοτά.

11 (3). ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΥΤΟ ΤΟΥ

- Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα,
 Μοῦσαι Πιερίδες, κλυτέ μοι εὐχομένω·
 ὄλβον μοι πρὸς θεῶν μακάρων δότε καὶ πρὸς ἀπάντων
 ἀνθρώπων αἰεὶ δόξαν ἔχειν ἀγαθὴν·
 5 εἶναι δὲ γλυκὺν ὧδε φίλοισ', ἐχθροῖσι δὲ πικρὸν,
 τοῖσι μὲν αἰδοῖον, τοῖσι δὲ δεινὸν ἰδεῖν.

 χρήματα δ' ἱμείρω μὲν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι
 οὐκ ἐθέλω· πάντως ὕστερον ἦλθε δίκη.
 πλοῦτον δ' ὄν μὲν δῶσι θεοί, παραγίγνεται ἀνδρὶ
 10 ἔμπεδος ἐκ νεάτου πυθμένος ἐς κορυφὴν·
 ὄν δ' ἄνδρες μετίωσιν ὑφ' ὕβριος, οὐ κατὰ κόσμον
 ἔρχεται, ἀλλ' ἀδίκοισ' ἔργμασι πειθόμενος
 οὐκ ἐθέλων ἔπεται, ταχέως δ' ἀναμίσγεται ἄτῃ·
 ἀρχὴ δ' ἐξ ὀλίγου γίγνεται ὥστε πυρός,
 15 φλαύρη μὲν τὸ πρῶτον, ἀνηρῆ δὲ τελευτᾷ.
 οὐ γὰρ δὴν θνητοῖσ' ὕβριος ἔργα πέλει·

 ἀλλὰ Ζεὺς πάντων ἐφορᾷ τέλος, ἐξαπίνης δὲ
 ὥστ' ἄνεμος νεφέλας αἴψα διεσκέδασεν

ἤρινός, ὃς πόντου πολυκύμονος ἀτρυγέταιο
 πυθμένα κινήσας, γῆν κατά πυροφόρον 20
 δηώσας καλὰ ἔργα, θεῶν ἕδος αἰπὺν ἰκάνει
 οὐρανόν, αἰθρίην δ' αὖτις ἔθηκεν ἰδεῖν·
 λάμπει δ' ἡλίοιο μένος κατὰ πύονα γαῖαν
 καλόν, ἀτὰρ νεφέων οὐδὲν ἔτ' ἐστὶν ἰδεῖν·
 τοιαύτη Ζηγὸς πέλεται τίσις, οὐδ' ἐφ' ἐκάστῳ, 25
 ὥσπερ θνητὸς ἀνὴρ, γίγνεται ὀξύχολος·
 αἰεὶ δ' οὐ ἐλέγηθε διαμπερές, ὅστις ἀλιτρὸν
 θυμὸν ἔχει, πάντως δ' ἐς τέλος ἐξεφάνη·
 ἀλλ' ὃ μὲν αὐτίκ' ἔτεισεν, ὃ δ' ὕστερον· οἳ δὲ φύγωσιν
 αὐτοὶ μηδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιούσα κίχῃ, 30
 ἤλυθε πάντως αὖτις· ἀνάιτιοι ἔργα τίνουσιν,
 ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἐξοπίσω.

Ξ Ε Ν Ο Φ Δ Ν Η Ξ

12. ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Νῦν γὰρ δὴ ζάπεδον καθαρὸν καὶ χεῖρες ἀπάντων
 καὶ κύλικες· πλεκτοὺς δ' ἀμφιτιθεῖ στεφάνους

ἄλλος· ὁ δ' εὐῶδες μύρον ἐν φιάλῃ παρατείνει
κρητῆρ δ' ἔστηκεν μεστός εὐφροσύνης
5 ἄλλος δ' οἶνος ἑτοῖμος, ὃς οὐ ποτε φησὶ προδώσειν,
μείλιχος ἐν κεράμοισ', ἄνθεος ὀσδόμενος·
ἐν δὲ μέσοισ' ἀγνὴν ὀσμὴν λιβανωτὸς ἴησιν·
ψυχρὸν δ' ἔστιν ὕδωρ καὶ γλυκὺ καὶ καθαρὸν·
πάρκεινται δ' ἄρτοι ξανθοὶ γεραρῆ τε τράπεζα
10 τυροῦ καὶ μέλιτος πίονος ἀχθομένη·
βωμὸς δ' ἄνθεσιν ἂν τὸ μέσον πάντῃ πεπύκασται,
μολπὴ δ' ἀμφὶς ἔχει δώματα καὶ θαλίη.

χρῆ δὴ πρῶτον μὲν θεὸν ὑμνεῖν εὐφρονας ἀνδρας
εὐφήμοις μύθοις καὶ καθαροῖσι λόγοις·
15 σπείσαντας δὲ καὶ εὐξαμένους τὰ δίκαια δύνασθαι
πρήσσειν — ταῦτα γὰρ ὧν ἔστι προχειρότερον —
οὐχ ὕβρις πίνειν ὀπόσον κεν ἔχων ἀφίκοιο
οἴκαδ' ἄνευ προπόλου, μὴ πάνυ γηραλέος·
ἀνδρῶν δ' αἰνεῖν τοῦτον, ὃς ἐσθλὰ πίων ἀναφαίνει,
20 ὥς οἱ μνημοσύνη καὶ πόνος ἀμφ' ἀρετῆς·
οὔτι μάχας διέπειν Τιτῆνων οὐδὲ Γιγάντων,
οὐδ' αὖ Κενταύρων, πλάσματα τῶν προτέρων,
ἢ στάσιος σφεδανάς· τοῖσ' οὐδὲν χρηστὸν ἔνεστιν·
θεῶν δὲ προμηθεῖην αἰὲν ἔχειν ἀγαθόν.

Θ Ε Ο Γ Ν Ι Ξ

13. (1). ΣΤΟΝ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

᾽Ω ἄνα, Λητοῦς υἱέ, Διὸς τέκος, οὔποτε σεῖο
λήσομαι ἀρχόμενος, οὐδ' ἀποπαυόμενος,
ἀλλ' αἰεὶ πρῶτον σέ καὶ ὕστατον ἔν τε μέσοισιν
αἰείσω· σὺ δέ μοι κλῦθι καὶ ἐσθλά δίδου.

Φοῖβε ἄναξ, ὅτε μὲν σε θεὰ τέκε πότνια Λητώ,
φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη,
ἀθανάτων κάλλιστον, ἐπὶ τροχοειδέϊ λίμνῃ,
πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίῃ
ὀδμῆς ἀμβροσίης, ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
γῆθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἄλως πολιῆς.

5
10

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΣΤΟΝ ΚΥΡΝΟ

I

14 (2). ΤΙΠΟΤΕ ΠΙΟ ΑΓΑΠΗΤΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Ἦλθον μὲν γὰρ ἔγωγε καὶ ἐς Σικελὴν ποτε γαῖαν,
ἦλθον δ' Εὐβοίης ἀμπελόεν πεδίον
Σπάρτην τ' Εὐρώτα δοναχοτρόφου ἀγλαὸν ἄστν

- καὶ μ' ἐφίλειεν προφρόνως πάντες ἐπερχόμενον·
5 ἀλλ' οὔτις μοι τέρψις ἐπὶ φρένας ἦλθεν ἐκείνων.
οὕτως οὐδὲν ἄρ' ἦν φίλτερον ἄλλο πάτρης.

II

15 (3). AN ΟΜΩΣ ΣΜΙΞΕΙΣ ΜΕ ΚΑΚΟΥΣ ...

- Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι· κακοῖσι δὲ μὴ προσομίλει
ἀνδράσιν, ἀλλ' αἰεὶ τῶν ἀγαθῶν ἔχεο·
ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἅπ' ἐσθλά μαθήσεαι· ἦν δὲ κακοῖσιν
συμμίσγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.
5 τοὶ κακοὶ οὐ πάντως κακοὶ ἐκ γαστρὸς γεγόνασιν,
ἀλλ' ἄνδρεςσι κακοῖς συνθέμενοι φιλήην
ἔργα τε δεῖλ' ἔμαθον καὶ ἔπη δύσφημα καὶ ὕβριν,
ἐλπόμενοι κείνους πάντα λέγειν ἔτυμα.

III

16 (4). Ο ΔΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΦΙΛΟΣ

- Εἴ τις ἐπαινῆσθαι σε τόσον χρόνον, ὅσσον ὀρώφης,
νοσησθεὶς δ' ἄλλη γλῶσσαν ἰῆσι κακὴν,
τοιούτος τοι ἐταῖρος ἀνὴρ φίλος οὔτι μάλ' ἐσθλός,
ὅς κ' εἶπη γλώσση λώϊα, φρονῆ δ' ἕτερα.
5 ἀλλ' εἴη τοιούτος ἐμοὶ φίλος, ὃς τὸν ἐταῖρον
γινώσκων ὀργὴν καὶ βαρὺν ὄντα φέρει
ἀντὶ κασιγνήτου· σὺ δέ μοι, φίλε, ταῦτ' ἐνὶ θυμῷ
φράζεο, καὶ ποτέ μευ μνήσεαι ἐξοπίσω.

IV

17 (5). ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

- Μὴ μ' ἔπεσιν μὲν στέργε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλας,
εἴ με φιλεῖς καὶ σοι πιστὸς ἔνεστι νόος,

ἀλλὰ φίλει καθαρὸν θέμενος νόον, ἧ μ' ἀποειπῶν
ἔχθαιρ', ἀμφαδίην νεϊκος ἀειράμενος.
ὄς δὲ μιῇ γλώσση δίχ' ἔχει νόον, οὗτος ἑταῖρος
δειλός, Κύρν', ἐχθρὸς βέλτερος ἢ φίλος ὦν.

5

V

18 (6). ΣΠΑΝΙΟΣ Ο ΠΙΣΤΟΣ ΦΙΛΟΣ

Παύρους δ' εὐρήσεις, Πολυπαῖδη, ἄνδρας ἑταίρους
πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πρήγμασι γιγνομένους,
οἵτινες ἂν τολμῶεν, ὁμόφρονα θυμὸν ἔχοντες,
ἴσον τῶν ἀγαθῶν τῶν τε κακῶν μετέχειν.
τόσσους δ' οὐ χ' εὖροις διζήμενος οὐδ' ἐπὶ πάντας
ἀνθρώπους, οὓς ναῦς μὴ μία πάντας ἄγοι,
οἷσιν ἐπὶ γλώσση τε καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἔπεστιν
αἰδώς, οὐδ' αἰσχρὸν χρῆμ' ἐπι κέρδος ἄγει.

5

VI

19 (7). Η ΦΤΩΧΕΙΑ

Μήποτέ τοι πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ χολωθεῖς
μηδ' ἀχρημοσύνην οὐλομένην πρόφερε'
Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιρρέπει ἄλλοτε ἄλλως,
ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν.

VII

20 (8). Η ΕΛΠΙΔΑ

Ἐλπίς ἐν ἀνθρώποις μούνη θεὸς ἐσθλή ἔνεστιν,
ἄλλοι δ' Οὐλυμπόνδ' ἐκπρολιπόντες ἔβαν.
ᾤχετο μὲν Πίστις, μεγάλη θεός, ᾤχετο δ' ἀνδρῶν

- Σωφροσύνη· Χάριτες τ', ὦ φίλε, γῆν ἔλιπον.
 5 εὐσεβέων δ' ἀνδρῶν γένος ἔφθιτο, οὐδὲ θέμιστας
 οὐκέτι γιγνώσκουσ', οὐδὲ μὲν εὐνομίας.
 ἀλλ' ὄφρα τις ζῶει καὶ ὄρα φάος ἡλίου,
 εὐσεβέων περὶ θεοῦς Ἐλπίδα προσμενέτω,
 εὐχόμενος δὲ θεοῖσι καὶ ἀγλαὰ μηρία καίων
 10 Ἐλπίδι τε πρώτη καὶ πυμάτη θυέτω.

Ξ Ι Μ Ω Ν Ι Δ Η Ξ
 (Ο Κ Ε Ι Ο Ξ)

21. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ

- Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι μένει χρῆμ' ἔμπεδον αἰεὶ·
 ἐν δέ, τὸ κάλλιστον, Χῖος ἔειπεν ἀνῆρ·
 «οἴη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν».
 παῦροι μὲν θνητῶν οὐασι δεξάμενοι
 5 στέρνοισ' ἐγκατέθεντο· πάρεστι γὰρ ἐλπίς ἐκάστω
 ἀνδρῶν, ἧ τε νέων στήθεσιν ἐμφύεται.

θνητῶν δ' ὄφρα τις ἄνθος ἔχη πολυηράτου ἤβης,
 κοῦφον ἔχων θυμὸν πόλλ' ἀτέλεστα νοεῖ.

οὔτε γάρ ἐλπίδ' ἔχει γηρασέμεν οὐδὲ θανεῖσθαι,
οὔθ', ὑγιῆς ὅταν ᾗ, φροντίδ' ἔχει καμάτου.

10

νήπιοι, οἷς ταύτη κεῖται νόος, οὐδὲ ἴσασιν
ὡς χρόνος ἔσθ' ἥβης καὶ βιότοι' ὀλίγος
θνητοῖς· ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιότου ποτὶ τέρμα
ψυχῆ τῶν ἀγαθῶν τλήθι χαριζόμενος.

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

22 (1). ΣΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ ΜΑΡΑΘΩΝΟΜΑΧΟΥΣ

Ἑλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι
χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν.

23 (2). ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

24 (3). ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ Σ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

25 (4). Σ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ
ΜΕ ΤΟ ΛΕΩΝΙΔΑ

Εὐκλέας αἶα κέκευθε, Λεωνίδα, οἳ μετὰ σεῖο
τῆδ' ἔθανον, Σπάρτης εὐρυχόρου βασιλεῦ,
πλείστων δὴ τόξων τε καὶ ὤκυπόδων σθένος ἵππων
Μηδείων τ' ἀνδρῶν δεξάμενοι πολέμῳ.

26 (5). ΣΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ ΣΤΗ ΣΑΛΑΜΙΝΑ

ὦ ξεῖν', εὐδρόν ποτ' ἐναίομεν ἄστῳ Κορίνθου,
νῦν δ' ἄμ' Αἴαντος νᾶσος ἔχει Σαλαμίς·
ἐνθάδε Φοινίσσας νῆας καὶ Πέρσας ἐλόντες
καὶ Μήδους ἱερὰν Ἑλλάδα ῥυσάμεθα.

27 (6). ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΗΡΩΕΣ

Ἄσβεστον κλέος οἶδε φίλῃ περὶ πατρίδι θέντες
κυάνεον θανάτου ἀμφεβάλοντο νέφος·
οὐδὲ τεθναῖσι θανόντες, ἐπεὶ σφ' ἀρετῆ καθύπερθεν
κυδαίνουσ' ἀνάγει δώματος ἐξ Ἄιδεω.

28 (7). ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ
ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΩΝ ΜΗΔΙΚΩΝ

Εἰ τὸ καλῶς θνήσκειν ἀρετῆς μέρος ἐστὶ μέγιστον,

ἡμῖν ἐκ πάντων τοῦτ' ἀπέμεινε τύχη·
Ἑλλάδι γὰρ σπεύδοντες ἐλευθερίην περιθεῖναι
κείμεθ' ἀγηράντῳ χρώμενοι εὐλογίῃ.

29 (8). ΠΕΡΙΠΗΛΙΚΤΙΚΟ
ΣΤΟΝ ΤΙΜΟΚΡΕΟΝΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΡΟΔΟ

Πολλὰ φαγῶν καὶ πολλὰ πιῶν καὶ πολλὰ κάκ' εἰπῶν
ἀνθρώπους κείμεαι Τιμοκρέων Ῥόδιος.

30 (9). ΕΥΤΡΑΠΕΛΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Σῶσος καὶ Σωσῶ, Σῶτερ, σοὶ τόνδ' ἀνέθηκαν,
Σῶσος μὲν σωθεῖς, Σωσῶ δ' ὅτι Σῶσος ἐσώθη.

Π Λ Α Τ Ω Ν

31 (1). ΣΤΟΥΣ ΕΡΕΤΡΙΕΙΣ
ΠΟΥ ΕΚΠΑΤΡΙΣΤΗΚΑΝ

Εὐβοίης γένος ἐσμεν Ἑρετρικόν, ἄγχι δὲ Σούσων
κείμεθα, φεῦ, γαίης ὅσσον ἀφ' ἡμετέρης!

32 (2). ΣΕ ΦΙΛΟ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΝΟΜΟ

Ἄσστηρ πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν Ἐῶος,
νῦν δὲ θανῶν λάμπεις Ἔσπερος ἐν φθιμένοις.

33 (3). ΣΤΗ ΣΑΠΦΩ

Ἐννέα τὰς Μούσας φασὶν τινες ὡς ὀλιγώρως!
ἦνίδε καὶ Σαπφῶ Λεσβόθεν ἡ δεκάτη.

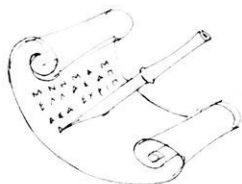

34 (4). Σ' ΑΥΤΟΝ ΠΟΥ ΑΦΗΣΕ ΧΡΥΣΑΦΙ
ΚΙ ΗΒΡΕ ΘΗΛΙΑ

Χρυσὸν ἀνὴρ εὐρών, ἔλιπε βρόχον· αὐτὰρ ὁ χρυσὸν
ὄν λίπεν οὐχ' εὐρών, ἦψεν ὄν εὔρε βρόχον.

Θ ο γ κ γ Δ Ι Δ Η ζ

35. ΣΤΟΝ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

Μνημα μὲν Ἑλλάς ἅπασ' Εὐριπίδου, ὅστέα δ' ἴσχει
γῆ Μακεδῶν· τῇ γὰρ δέξαστο τέρμα βίου.

πατρίς δ' Ἑλλάδος Ἑλλάς, Ἀθῆναι· πλεῖστα δὲ μούσαις
τέρψας, ἐκ πολλῶν καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει.

Α Ν Α Κ Ρ Ε Ω Ν

36. Η ΑΓΕΛΑΔΑ ΠΟΥ ΜΟΥΓΚΑΝΙΖΕΙ

Βουκόλε, τὰν ἀγέλαν πόρρω νέμε, μὴ τὸ Μύρωνος
βοῖδιον ὡς ἔμπνουν βουσί συνεξελάσῃς.

Φ | Λ | Π | Π | Ο | Ξ

37. ΣΤΟΝ ΦΕΙΔΙΑ ΠΟΥ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΣΕ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟ ΔΙΑ

Ἦ θεὸς ἦλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ εἰκόνα δείζων,
Φειδία, ἧ σὺ γ' ἔβης τὸν θεὸν ὀψόμενος.

Π Α Λ Λ Α Δ Δ Ξ

38. ΣΥΜΒΟΛΗ ΓΙΑ ΥΠΟΜΟΧΗ

Εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε καὶ φέρου' εἰ δ' ἀγανακτεῖς,
καὶ σ' αὐτὸν λυπεῖς καὶ τὸ φέρον σὲ φέρει.

Δ Δ Ε Σ Π Ο Τ Δ

39. ΣΕ ΝΕΑΡΗ ΚΟΡΗ

Παρθένος οὔσα τέθνηκα Λεοντώ ὡς νέον ἄνθος
ᾧρης παντοθαλοῦς πρωτοφανῆς καλύκων
καὶ μέλλουσα γάμῳ δεκαπενταετῆς μείγνυσθαι
ἐν φθιμένῳις κείμαι ὕπνον ἔχουσα μακρόν.

40. ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΒΙΑ
ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ
ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑ

Εἴκοσι Καλλικράτεια καὶ ἐννέα τέκνα πεκυῶσα
οὐδ' ἑνὸς οὐδὲ μιῆς ἐδρακόμεν θάνατον,
ἀλλ' ἑκατὸν καὶ πέντε διηρυσάμεν ἐναιουτοῦς,
σκήπωνι τρομερὰν οὐκ ἐπιθεῖσα χέρα.

41. ΣΕ ΑΓΑΑΜΑ ΤΗΣ ΝΙΟΒΗΣ,
ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΠΡΑΞΙΤΕΛΗ

Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεύξαν λίθον ἕκ δὲ λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν ἠργάσατο.

42. ΣΕ ΑΓΑΛΜΑ ΣΑΤΥΡΟΥ
ΠΟΥ ΕΚΑΜΕ Ο ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ

"Η Σάτυρος τὸν χαλκὸν ὑπέδραμεν ἢ διὰ τέχνης
χαλκὸς ἀναγκασθεὶς ἀμφεχύθη Σατύρῳ.

43. ΕΠΑΝΩ ΣΕ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ

Εἶπερ ἴσῃν γνώμη βῶμην, Δημόσθενες, εἶχες,
οὐ ποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδῶν.

Β'

Ι Α Μ Β Ι Κ Η Γ Ο Ι Η Ξ Η

Δ Ρ Χ Ι Λ Ο Χ Ο Ξ

A. TRIMETRA IAMBICA

44 (1). ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΘΑΞΟΥ

...ἦδε δ' ὥστ' ὄνου βράχης
ἔστηκεν ὕλης ἀγρίης ἐπιστεφής·
οὐ γάρ τι καλὸς χῶρος οὐδ' ἐφίμερος
οὐδ' ἐρατός, οἶος ἀμφὶ Σίριος βροάς.

45 (2). ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΓΚΟΣΜΙΑ

Οὐ μοι τὰ Γύγῳ τοῦ πολυχρύσου μέλει,
οὐδ' εἶλέ πῶ με ζῆλος, οὐδ' ἀγαιομαι
θεῶν ἔργα, μεγάλης δ' οὐκ ἔρέω τυραννίδος·
ἀπόπροθεν γάρ ἐστιν ὀφθαλμῶν ἐμῶν.

B. TETRAMETRA TROCHAÏKA

46 (3). Η ΞΗΛΑΣΙΑ

Οὐ φιλέω μέγαν στρατηγὸν οὐδὲ διαπεπλιγμένον
οὐδὲ βοστρύχοισι γαῦρον οὐδ' ὑπεξυρημένον,
ἀλλὰ μοι σμικρὸς τις εἶη καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν
ροϊκός, ἀσφαλέως βεβηκώς ποσσί, καρδίης πλέως.

47 (4). ΟΛΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ

Τοῖς θεοῖς τίθει τὰ πάντα· πολλάκις μὲν ἐκ κακῶν
 ἄνδρας ὀρθοῦσιν μελαίνῃ κειμένους ἐπὶ χθονί,
 πολλάκις δ' ἀνατρέπουσι καὶ μάλ' εὖ βεβηκότας
 ὑπίους κλίνουσ'· ἔπειτα πολλὰ γίγνεται κακὰ
 5 καὶ βίου χρήμη πλανᾶται καὶ νόου παρήγορος.

48 (5). ΘΑΡΡΟΣ ΣΤΙΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Θυμέ, θύμ', ἀμηχάνοισι κήδεσιν κυκώμενε,
 ἀνάδου, δυσμενῶν δ' ἀλέξου προσβαλῶν ἐναντίον
 στέρνον, ἐν δοκοῖσιν ἐχθρῶν πλησίον κατασταθεὶς
 ἀσφαλῶς· καὶ μήτε νικῶν ἀμφάδην ἀγάλλου,
 5 μήτε νικηθεὶς ἐν οἴκῳ καταπεσῶν ὀδύρευο,
 ἀλλὰ χαρτοῖσιν τε χαῖρε καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα
 μὴ λίην γίνωσκε δ' οἷος βυσμὸς ἀνθρώπους ἔχει.

49 (6). ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΠΙΘΑΝΑ

Χρημάτων ἄελπτον οὐδὲν ἔστιν οὐδ' ἀπόμοτον,
 οὐδὲ θαυμάσιον, ἐπειδὴ Ζεὺς πατήρ Ὀλυμπίων
 ἐκ μεσημβρίας ἔθηκε νύκτ' ἀποκρύψας φάος
 ἡλίου λάμποντος· λυγρὸν δ' ἦλθ' ἐπ' ἀνθρώπους δέος.
 5 ἐκ δὲ τοῦ καὶ πιστὰ πάντα κάπνιελπτα γίγνεται
 ἀνδράσιν· μηδεὶς ἔθ' ὑμέων εἰσορῶν θαυμαζέτω,
 μηδ' ὅταν δελφῶσι θῆρες ἀνταμείψωνται νομὸν
 ἐνάλιον καὶ σφιν θαλάσσης ἠχέεντα κύματα
 φίλτερ' ἠπείρου γένηται, τοῖσι δ' ἠδὺ ἦν ὄρος.

Ξ Ο Λ Ω Ν

Α'. ΤΡΙΜΕΤΡΑ ΙΑΜΒΙΚΑ

50 (1). Ο ΣΚΟΠΟΣ
ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΟΥ

Ἐγὼ δέ, τῶν μὲν οὖνεκα ζυνήγαγον
 δῆμον, τί τούτων πρὶν τυχεῖν ἐπαυσάμην;
 συμμαρτυροίη ταῦτ' ἂν ἐν δίκῃ χρόνου
 μήτηρ μεγίστη δαιμόνων Ὀλυμπίων
 ἄριστα, Γῆ μέλαινα, τῆς ἐγὼ ποτε
 ὄρους ἀνεῖλον πολλαχῆ πεπηγότας·
 πρόσθεν δὲ δουλεύουσα νῦν ἐλευθέρα·
 πολλοὺς δ' Ἀθήνας πατρίδ' εἰς θεόκτιτον
 ἀνήγαγον πραθέντας, ἄλλον ἐκδίκως,
 ἄλλον δικαίως, τοὺς δ' ἀναγκαίης ὑπο
 χρειοῦς φυγόντας, γλῶσσαν οὐκέτ' Ἀττικὴν
 ἰέντας, ὡς ἂν πολλαχῆ πλανωμένους.
 τοὺς δ' ἐνθάδ' αὐτοῦ δουλίην ἀεικέα
 ἔχοντας, ἦθη δεσποτῶν τρομευμένους,
 ἐλευθέρους ἔθηκα. ταῦτα μὲν κράτει
 νόμου, βίην τε καὶ δίκην συναρμόσας,
 ἔρεξα καὶ διῆλθον, ὡς ὑπεσχόμην.
 θεσμοὺς δ' ὁμοίως τῷ κακῷ τε κάγαθῷ,

εὐθεῖαν εἰς ἕκαστον ἀρμόσας δίκην,
 20 ἔγραψα. κέντρον δ' ἄλλος ὡς ἐγὼ λαβῶν,
 κακοφραδῆς τε καὶ φιλοκατήμων ἀνὴρ,
 οὐκ ἂν κατέσχε δῆμον· εἰ γὰρ ἤθελον
 ἅ τοῖς ἐναντίοισιν ἔγνωνεν τότε,
 αὔθις δ' ἅ τοῖσιν οὐτεροι φρασάχατο.
 25 πολλῶν ἂν ἀνδρῶν ἤδ' ἐχηρώθη πόλις.
 τῶν οὐνεκ' ἀλκὴν πάντοθεν ποιούμενος
 ὡς ἐν κυσὶν πολλῆσιν ἐστράφην λύκος.

ΒΙ. ΤΕΤΡΑΜΕΤΡΑ ΤΡΟΧΑΪΚΑ

51 (2). ΑΦΙΑΟΚΕΡΔΕΙΑ

(Κερδοσκοπός)

«Οὐκ ἔφην Σόλων βαθύφρων οὐδὲ βουλήεις ἀνὴρ·
 ἐσθλά γάρ θεοῦ διδόντος αὐτὸς οὐκ ἐδέξατο·
 περιβαλὼν δ' ἄγραν, ἀγασθεὶς οὐκ ἐπέσπασε μέγα
 δίκτυον, θυμοῦ θ' ἀμαρτῆ καὶ φρενῶν ἀποσφαλεῖς·
 5 ἤθελον γὰρ κεν κρατήσας, πλοῦτον ἄφθονον λαβῶν
 καὶ τυραννεύσας Ἀθηνῶν μοῦνον ἡμέραν μίαν,
 ἀσκός ὕστερον δεδάρθαι κάπιτετρῦθαι γένος».

(Σόλων) ... Εἰ δὲ γῆς ἐφεισάμην
 πατριδος, τυραννίδος δὲ καὶ βίης ἀμειλίχου
 10 οὐ καθηψάμην μίνας καὶ καταισχύνας κλέος,
 οὐδὲν αἰδεῦμαι· πλέον γὰρ ὧδε νικήσειν δοκέω
 πάντας ἀνθρώπους...

Ξ Η Μ Ω Ν Ι Δ Η Ξ
(Δ Μ Ο Ρ Γ Ι Ν Ο Ξ)

52 (1). ΜΑΤΑΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ἮΩ παῖ, τέλος μὲν Ζεὺς ἔχει βαρύκτυπος
πάντων, ὅσ' ἔστι, καὶ τίθησ' ὅκη θέλει·
νοῦς δ' οὐκ ἐπ' ἀνθρώποισιν· ἀλλ' ἐπήμεροι
ἅ δὴ βοτὰ ζώουσιν, οὐδὲν εἰδότες,
ὅπως ἕκαστον ἐκτελευτήσει θεός.

5

ἐλπίς δὲ πάντας κάπιπειθειή τρέφει
ἄπρηκτον ὀρμαίνοντας· οἳ μὲν ἡμέρην
μένουσιν ἐλθεῖν, οἳ δ' ἐτέων περιτροπάς·
νέωτα δ' οὐδεὶς ὅστις οὐ δοκεῖ βροτῶν
πλούτῳ τε κάγαθοῖσιν ἴζεσθαι φλύων.

10

φθάνει δὲ τὸν μὲν γῆρας ἄζηλον λαβόν,
πρὶν τέρμ' ἔκηται· τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι
φθείρουσι θνητῶν· τοὺς δ' Ἄρει δεδιημένους
πέμπει μελαίνης Ἀΐδης ὑπὸ χθονός·
οἳ δ' ἐν θαλάσῃ λαίλαπι κλονεύμενοι
καὶ κύμασιν πολλοῖσι πορφυρέης ἁλός
θνήσκουσιν, εὔτ' ἂν ἡδὺ νώσωνται ζέσιν·
οἳ δ' ἀγχόνην ἄψαντο δυστήνῳ μέρῳ

15

καὶ τ' ἀγρευτοὶ λείπουσιν ἡλίου φάος.

20

Οὕτω κακῶν ἅπ' οὐδέν· ἀλλὰ μυρία
βροτοῖσι κῆρες κάνεπίφραστοι δ' ἄνθρωποι
καὶ πῆματ' ἐστίν· εἰ δ' ἐμοὶ πιθοίαιτο,
οὐκ ἂν κακῶν ἐρῶμεν οὐδ' π' ἄλγεσιν
κακοῖσ' ἔχοντες θυμὸν αἰκίζοίμεθα.

53 (2). ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Χωρὶς γυναικὸς θεὸς ἐποίησεν νόον
τὰ πρῶτα· τὴν μὲν ἐξ ὕος ταχύτριχος,
τῆ πάντ' ἂν οἶκον βορβόρω πεφυρμένα
ἄκροσμα κεῖται καὶ κυλινδεῖται χιμαί·
5 αὐτῇ δ' ἄλουτος ἀπλύτοις τ' ἐν εἰμασιν
ἐν κοπρίῃσιν ἡμένη πιαίνεται.

τὴν δ' ἐξ ἀλιτρῆς θεὸς ἔθηκ' ἀλώπεκος
γυναιῖκα, πάντων ἴδριν· οὐδέ μιν κακῶν
λέληθεν οὐδέν, οὐδέ τῶν ἀμεινόνων.
10 τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν εἶπε πολλάκις κακόν,
τὸ δ' ἐσθλόν· ὀργὴν δ' ἄλλοτ' ἄλλοιῃν ἔχει.

τὴν δ' ἐκ θαλάσσης, ἧ δὴ ἐν φρεσὶν νοεῖ.
τὴν μὲν γελᾷ τε καὶ γέγηθεν ἡμέρη·
ἐπαινέσει μιν ξεῖνος ἐν δόμοισ' ἰδὼν·
15 « Οὐκ ἐστὶν ἄλλη τῆσδε λωίων γυνή
ἐν πᾶσιν ἀνθρώποισιν οὐδὲ καλλίων ».
τὴν δ' οὐκ ἀνεκτὸς οὕτ' ἐν ὀφθαλμοῖσ' ἰδεῖν
οὕτ' ἄσπον ἐλθεῖν, ἀλλὰ μαίνεται τότε
ἄπληκτον, ὡσπερ ἀμφὶ τέκνοισιν κύων.

ἀμείλιχος δὲ πᾶσι κάποθυμίη
ἐχθροῖσιν ἴσα καὶ φίλοισι γίγνεται·
ὥσπερ θάλασσα πολλάκις μὲν ἀτρεμῆς
ἔστηκ', ἀπήμων, χάρμα ναύτησιν μέγα,
θέρεος ἐν ὥρῃ, πολλάκις δὲ μαίνεται
βαρυκτύποισι κύμασιν φορευμένη·
ταύτη μάλιστ' ἔοικε τοιαύτη γυνή.

τὴν δ' ἵππος ἀβρὴ χαιτέεσσ' ἐγείνατο
ἢ δούλι' ἔργα καὶ δύην περιτρέπει·
κοῦτ' ἂν μύλης ψάυσειεν, οὔτε κόσκινον
ἄρειεν, οὔτε κόπρον ἐξ οἴκου βάλοι . . .

λοῦται δὲ πάσης ἡμέρας ἄπο ρύπον
δίς, ἄλλοτε τρίς, καὶ μύροισ' ἀλείφεται·
αἰὲ δὲ χαίτην ἐκτενισμένην φορεῖ
βαθεῖαν, ἀνθέμοισιν ἐσκιασμένην.

καλὸν μὲν ὦν θέημα τοιαύτη γυνή
ἄλλοισι, τῷ δ' ἔχοντι γίγνεται κακόν,
ἦν μή τις ἢ τύραννος ἢ σκηπτοῦχος ἦ,
ὅστις τοιούτοις θυμὸν ἀγλαΐζεται.

τὴν δ' ἐκ μελίσσης· τὴν τις εὐτυχεῖ λαβῶν·
κείνη γὰρ οἷη μῶμος οὐ προσιζάνει,
θάλλει δ' ἀπ' αὐτῆς κάπαέζεται βίος·
φίλη δὲ σὺν φιλεῦντι γηράσκει πόσι,
τεκοῦσα καλὸν κούνομάκλυτον γένος·
κάριπρεπῆς μὲν ἐν γυναιξὶ γίγνεται
πάσησι, θεῖη δ' ἀμφιδέδρομεν χάρις.

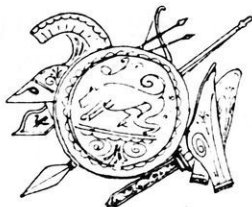

Γ'
Μ Ε Λ Ι Κ Η Π Ο Ι Η Σ Η

Δ Λ Κ Δ Ι Ο Σ

54 (1). Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ

Μαρμαίρει δὲ μέγας δόμος χάλκῳ· παῖσα δ' Ἄρη κεκόσμηται στέγα
 λάμπραισιν κυνίασι, κατ' τῶν λεῦκοι κατύπερθεν ἵππιοι λόφοι
 νεύουσιν, κεφάλαισιν ἀνδρῶν ἀγάλματα· χάλκισι δὲ πασσάλοις
 κρύπτοισιν περικείμεναι λάμπραι κινάμιδες, ἄρκος ἰσχύρω βέλεος,
 θώρακές τε νέω λίνω κοίλαί τε κατ' ἄσπιδες βεβλήμεναι· 5
 πᾶρ δὲ Χαλκίδικαι σπάθαι, πᾶρ δὲ ζώματα πόλλα καὶ κυπάσσιδες.
 τῶν οὐκ ἔστι λάσθεσθ', ἐπειδὴ πρότιστ' ὑπὸ Φέργον ἕσταμεν τότε.

55 (2). Η ΠΟΛΗ ΣΕ ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Ἄσυνέτημι τῶν ἀνέμων στάσιν·
 τὸ μὲν γὰρ ἔνθεν κύμα κυλίνδεται,
 τὸ δ' ἔνθεν· ἄμμες δ' ὄν τὸ μέσσον
 νᾶι φορήμεθα σὺν μελαίνα,
 χεῖμωνι μοχθεῦντες μεγάλῳ μάλα·
 πὲρ μὲν γὰρ ἄντλος ἰστοπέδαυ ἔχει,
 λαῦφος δὲ πᾶν ζάδηλον ἤδη
 καὶ λάκιδες μέγαλαι κατ' αὐτο·
 χόλαισι δ' ἄγκυλαι. . .

56 (3). ΧΑΙΡΕΚΑΚΙΑ

Νῦν χρή μεθύσθην καί τινα πρὸς βίαν
πῶνῃν, ἐπειδὴ κάθικνε Μῦρσιλος.

57 (4). ΠΩΣ ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΕΙΣ
ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

Ἦγει μὲν ὁ Ζεὺς, ἐκ δ' ὀράνω μέγας
χείμων, πεπάγαισιν δ' ὑδάτων ῥόαι.

κάββαλλε τὸν χεῖμων', ἐπὶ μὲν τίθειαι
πῦρ, ἐν δὲ κέρναις οἶνον ἀφειδέως
μέλιχρον, κῦτάρ ἀμφὶ κόρσῃ
μάλθακον ἀμφιβάλων γνόφαλλον.

5

58 (5). ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Πίνωμεν τί τὰ λῦγν' ὀμμένομεν; δάκτυλος ἀμέρα.
κάδ δ' ἄερρε κυλίχνας μεγάλαις, αἵτα, ποικίλαις
οἶνον γὰρ Σεμέλας καὶ Δίος υἱὸς λαθικάδεα
ἀνθρώποισιν ἔδωκ' ἔγχεσε κέρναις ἓνα καὶ δύο
πλέαις καὶ κεφάλαις, ἃ δ' ἑτέρα τὰν ἑτέραν κύλιξ
ὠθήτω. . .

5

Σ   Α   Π   Φ   Ω

59 (1). ΩΔΗ ΣΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ποικιλόθρον' ἀθάνατ' Ἀφροδίτη,
παῖ Δίος, δολόπλοκε, λίσσομαί σε,

μὴ μ' ἄσαισι μηδ' ὀνίαισι δάμνα,
 πότνια, θῦμον
 ἀλλὰ τυῖδ' ἔλθ', αἶ ποτα κατέρωτα 5
 τᾶς ἔμας κῦδως αἰοῖσα πήλυι
 ἔκλυες, πάτρος δὲ δόμον λίποισα
 χρύσιον ἤλθες
 ἄρμ' ὑπασδεύξαισα· κάλοι δὲ σ' ἄγον
 ὤκεες στρουῦθοι περὶ γᾶς μελαίνας 10
 πύκνα δίνεντες πτέρ' ἀπ' ὠράνω αἴθε-
 ρος διὰ μέσσω.
 αἰψα δ' ἐξίκοντο· τὺ δ', ὦ μάκαιρα,
 μειδιάσαισ' ἀθανάτω προσώπω
 ἦρε', ὅττι δηῦτε πέπονθα κῶττι 15
 δηῦτε κάλημι,
 κῶττι ἔμω μάλιστα θέλω γένεσθαι
 μαινόλα θύμω· «Τίνα δηῦτε Πείθω
 μαῖσ' ἄγην ἐς σάν φιλότατα; τίς σ', ὦ 20
 Ψάψ', ἀδικήει;
 καὶ γὰρ αἰ φεύγει, ταχέως διώξει,
 αἰ δὲ δῶρα μὴ δέκετ', ἀλλὰ δώσει,
 αἰ δὲ μὴ φίλει, ταχέως φιλήσει
 κωὺκ ἐθέλοισαν».

ἔλθε μοι καὶ νῦν, χαλεπᾶν δὲ λῦσον 25
 ἐκ μεριμνᾶν, ὅσα δέ μοι τέλεσσαί
 θῦμος ἱμέρρει, τέλεσον· σὺ δ' αὐτὰ
 σύμμαχος ἔσσο.

60 (2). Η ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΗ ΦΙΛΗ

— — — ἄπυ Σαρκίδων

— — πόλλακι τυῖδε νῶν ἔχοισα

ὡς πεδεζώομεν, βεβῶως ἔχεν

σέ θεά ἰκέλαν Ἄρι-

5 γνωτα, σᾶ δὲ μάλιστ' ἔχαιρε μόλπα.

νῦν δὲ Λύδαισιν ἐμπρέπεται γυναί-

κεσσιν, ὡς ποτ' ἀελίω

δύντος ἅ βροδοδάκτυλος σελάννα

πάντα περρέχοισ' ἄστρα, φάος δ' ἐπί-

10 σχει θάλασσαν ἔπ' ἀλμύραν

ἴσως καὶ πολυανθέμοις ἀρούραις.

ἅ δ' ἔέρσα κάλα κέχυται, τεθά-

λαισι δὲ βρόδα κάπαλ' ἄν-

θρυσκα καὶ μελίλωτος ἀνθεμώδης.

15 πόλλα δὲ ζαφοίταισ' ἀγάνας ἐπι-

μνάσθεις' Ἄτθιδος, ἡμέρω

λέπταν ποι φρένα, κῆρ δ' ἄσα βόρηται.

κῆθι δ' ἔλθην ἄμμ' ὄξυ βοᾶ· τὰ δ' οὐ

20 νῶν τάπυστα νύξ πολύως

γαρούει δι' ἄλος . . .

61 (3). ΣΕ ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΜΟΥΣΗ

Κατθάνοισα δὲ κείσεαι οὐδέ ποτα μναμοσύνα σέθεν
ἔσσετ' οὐδ' ἔρος εἰς ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχεις βρόδων

τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ' ἀφάνης κῆν Ἄϊδα δόμοις
φροιάσεις πεδ' ἀμαύρων νεκύων ἐκπεποταμένα.

62 (4). ΣΕ ΚΟΡΗ
ΑΚΟΜΗ ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ

Οἶον τὸ γλυκύμαλον ἐρεύθεται ἄκρω ἐπ' ὕσδω,
ἄκρον ἐπ' ἀκροτάτῳ, λελάθοντο δὲ μαλοδρόπτες,
οὐ μὰν ἐκλελάθοντ', ἀλλ' οὐκ ἐδύναντ' ἐπίκεσθαι.

63 (5). ΥΠΕΡΟΧΗ

Ἄσπερες μὲν ἀμφὶ κάλαν σελάνναν
ἄψ ἀπυκρύπτουσι φάεννον εἶδος,
ὄπποτα πλήθοισα μάλιστα λάμπη
γᾶν ἐπὶ παῖσαν
ἀργυρέα...

64 (6). ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΗΣΗ

... ἀμφὶ δ' ὕδωρ
ἴψοθεν ψῦχρον κελάδει δι' ὕσδων
μαλίνων, αἰθυσσομένων δὲ φύλλων
κῶμα καταρρεῖ.

ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΑ

65 (7). ΓΑΜΠΡΟΣ

"Υψοι δὴ τὸ μέλαθρον
— Ὑμήνων —
ἀέρρετε τέκτονες ἄνδρες·
— Ὑμήνων —
γάμβρος ἐσέρχεται ἴσσοις Ἄρει,
— Ὑμήνων —
ἄνδρος μεγάλῳ πόλῳ μείζων.

66 (8). Ο ΘΥΡΩΡΟΣ

Θυρώρῳ πόδες ἐπτορόγυιοι,
τὰ δὲ σάμβλα πεμπεβόηα,
πίσυγγοι δὲ δέκ' ἐξεπόνασαν.

Α Ν Δ Κ Ρ Ε Ω Ν

67 (1). ΕΝΤΟΛΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

"Ἄγε δὴ φέρ' ἡμῖν, ὦ παῖ,
κελέβην, ὅπως ἄμυστιν
προπίω, τὰ μὲν δέκ' ἐγγέας

ὕδατος, τὰ πέντε δ' οἴνου
κυάθους, ὡς ἀνυβρίστως
ἀνά δηῦτε βασσαρχήσω. 5

ἄγε δηῦτε μηκέθ' οὔτω
πατάγω τε κάλαλητῶ
Σκυθικὴν πόσιν παρ' οἴνω
μελετῶμεν, ἀλλὰ καλοῖς
ὑποπίνοντες ἐν ὕμνοις. 10

68 (2). ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΙ ΑΝΑΣΤΕΝΑΓΜΟΙ

Πολιοὶ μὲν ἡμῖν ἤδη κρόταφοι κάρη τε λευκόν,
χαρίεσσα δ' οὐκέθ' ἤβη πάρα, γηραλέοι δ' ὀδόντες.
γλυκεροῦ δ' οὐκέτι πολλὸς βιότου χρόνος λέλειπται.
διὰ ταῦτ' ἀνασταλύζω θαμὰ Τάρταρον δεδοικώς·
'Αἶδεω γάρ ἐστι δεινὸς μυχός, ἀργαλέη δ' ἐς αὐτὸν
κάθοδος· καὶ γὰρ ἐτοῖμον καταβάντι μὴ ἀναβῆναι. 5

69 (3). ΓΕΡΟΝΤΙΚΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ

Σφαίρη δηῦτε με πορφυρέη
βάλλων χρυσοκόμης Ἔρωσ
νήνι ποικιλοσαμβάλω
συμπαίξειν προκαλεῖται·
ἢ δ', ἐστὶν γὰρ ἀπ' εὐκτίτου
Λέσβου, τὴν μὲν ἐμὴν κόμην,
λευκὴ γάρ, καταμέμφεται,
πρὸς δ' ἄλλην τινὰ χάσκει. 5

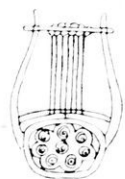

Δ'
Χ Ο Ρ Ι Κ Η Π Ο Ι Η Σ Η

Τ Ε Ρ Π Α Ν Δ Ρ Ο Σ

70. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Ἄπ. 1.

Ζεῦ, πάντων ἀρχά, πάντων ἀγῆτωρ,
Ζεῦ, σοὶ πέμπω ταύταν ὕμνων ἀρχάν.

Ἄπ. 2.

Ἐνθ' αἰχμά τε νέων θάλλει καὶ μῶσα λίγεια
καὶ δίκαια εὐρυάγυια, καλῶν ἐπιτάρροθος ἔργων.

Ἄπ. 3.

Σοὶ δ' ἡμεῖς τετράγηρυν ἀποσπέρξαντες αἰοιδὰν
ἐπτατόνω φόρμιγγι νέους κελαδήσομεν ὕμνους.

Α Λ Κ Μ Δ Ν

71 (1). ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΓΛΑΗΝΗ

Εὐδουσιν δ' ὄρεων κορυφαί τε καὶ φάραγγες
πρώονές τε καὶ χαράδραι,

5

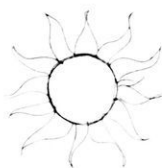
φῦλά θ' ἔρπετά, τόσσα τρέφει μέλαινα γαῖα,
 θῆρες τ' ὄρεσκόῳι καὶ γένος μελισσῶν
 καὶ κνώδαλ' ἐν βένθεσσι πορφυρέας ἀλός·
 εὔδουσιν δ' οἰωνῶν
 φῦλα ταχυπτερύγων.

72 (2) ΤΑ ΓΗΡΑΤΕΙΑ

Οὐ μ' ἔτι, παρθενικαὶ μελιγάρυες ἡμερόφωνοι,
 γυῖα φέρειν δύναται· βάλε δὴ βάλε κηρύλος εἶην,
 ὅστ' ἐπὶ κύματος ἄνθος ἄμ' ἀλκυόνεσσι ποτῆται
 νηδεὲς ἦτορ ἔχων, ἀλιπόρφυρος εἶαρος ὄρνις.

Ξ Τ Η Ξ Ι Χ Ο Ρ Ο Ξ

73. ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ
ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

'Αέλιος δ' Ὑπεριονίδας δέπας ἐσκατέβαινε
 χρύσειον, ὄφρα δι' Ὀκεανοῖο περάσας
 ἀφίκοιθ' ἱεῶς ποτὶ βένθεα νυκτὸς ἐρεμνᾶς,
 ποτὶ ματέρα κουριδίην τ' ἄλοχον πάιδάς τε φίλους.
 ὁ δ' ἐς ἄλσος ἔβα δάφνησι κατὰσκιον
 ποσσὶ πάϊς Διός.

Ξ Ι Μ Ω Ν Ι Δ Η Ξ
 (Ο Κ Ε Ι Ο Ξ)

74 (1). ΕΓΚΩΜΙΟ ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΓΕΣ
 ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Τῶν ἐν Θερμοπύλαισι θανόντων
 εὐκλεῆς μὲν ἂ τύχα, καλὸς δ' ὁ πότμος,
 βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόνων δὲ μνάστις, ὁ δ' οἶκτος
 ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὔτ' εὐρώς (ἔπαινος·
 οὔθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος·
 ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἕδε σακὸς οἰκέταν εὐδοξίαν
 Ἑλλάδος εἴλετο· μαρτυρεῖ δὲ καὶ Λεωνίδας,
 ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετᾶς μέγαν λειοιπῶς
 κόσμον ἀέναόν τε κλέος.

5

75 (2). ΑΣΤΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ

Ἄνθρωπος ἐὼν μὴ ποτε φάσῃς ὅτι γίνεται αὔριον
 μηδ' ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, ὅσσον χρόνον ἔσσεται·
 ὠκεῖα γὰρ οὐδὲ ταχυπερούργου μυίας
 οὕτως ἂ μεταστάσις.

76 (3). Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος, ἄπρακτοι δὲ μελιγδόνες,
αἰῶνι δὲ πύρφω πόνος ἀμφὶ πόνω·
ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος·
κείνου γὰρ ἴσον λάχον μέρος οἷ τ' ἀγαθοὶ
5 ὕστις τε κακός.

77 (4). Η ΑΡΕΤΗ

Ἔστι τις λόγος
τῶν Ἀρετῶν ναίειν δυσκαμβάτοις ἐπὶ πέτραις·
ἀγνὸν δὲ μιν θεῶν χῶρον ἀγνὸν ἀμφέπειν.
οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσσοπος,
5 ᾧ μὴ δακέθυμος ἰδρώς ἔνδοθεν μόλη
ἔκη τ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας.

78 (5). ΕΠΙΚΡΙΣΗ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τίς κεν αἰνήσειε νόφ πίσυρος Λίνδου νάεταν Κλεόβουλον
ἀεναίσις ποταμοῖσιν ἄνθεσί τ' εἰαρινοῖς
ἀελίου τε φλογὶ χρυσέας τε σελάνας
καὶ θαλασσιαῖσι δίναις ἀντία θέντα μένος στάλας;
6 ἅπαντα γὰρ ἔστι θεῶν ἦσσω· λίθον δὲ
καὶ βρότεσι παλάμη θραύοντι· μωροῦ φωτὸς ἄδε βουλά.

Β Α Κ Χ Υ Λ Ι Δ Η Σ

79 (1). ΠΑΙΑΝΑΣ ΣΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Τίχτει δέ τε θνατοῖσιν εἰρήνα μεγάλη
 πλοῦτον καὶ μελιγλώσσων ἀοιδᾶν ἄνθεα,
 δαιδαλέων τ' ἐπὶ βωμῶν θεοῖσιν αἶθεσθαι βοῶν
 ξανθᾶ φλογὶ μῆρα τανυτρίχων τε μήλων,
 γυμνασίων τε νέοις αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλειν. 5

ἐν δὲ σιδαροδέτοις πόρπαξιν αἰθᾶν
 ἀραχνᾶν ἴστοι πέλονται·
 ἐγγεᾶ τε λογχωτὰ ξίφεά τ' ἀμφάκεα δάμναται εὐρώς·
 χαλκεᾶν δ' οὐκ ἔστι σαλπίγγων κτύπος·
 οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος ἀπὸ βλεφάρων, 10
 ἀῶος ὃς θάλπει κέαρ.
 συμποσίων δ' ἐρατῶν
 βρίθοντ' ἀγυαί, παιδικοὶ θ' ὕμνοι φλέγονται.

80 (2). ΕΝΑΣ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑ

Εἷς ὄρος, μία βροτοῖσιν ἔστιν εὐτυχίας ὁδός,
 θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῆ διατελεῖν δύναται βίον·
 ὃς δὲ μυρία μὲν ἀμφιπολεῖ φρενί,
 τὸ δὲ παρ' ἄμάρ τε καὶ νύκτα μελλόντων χάριν
 ἐὼν ἰάπτεται κέαρ, ἄχαρπον ἔχει πόνον. 5

Στρ. α'. Χορός.

Βασιλεῦ τᾶν ἱερᾶν Ἄθανᾶν,
 τῶν ἀβροβίων ἄναξ Ἰώνων,
 τί νέον ἔκλαγε χαλκοκώδων
 σάλπιγξ πολεμηῖαν αἰοιδάν ;
 5 ἦ τις ἀμετέρας χθονὸς
 δυσμενῆς ὄρι' ἀμφιβάλλει
 στραταγέτας ἀνήρ ;
 ἦ λησται κακομάχανοι
 ποιμένων ἀέκατι μῆλων
 10 σεύοντ' ἀγέλας βία ;
 ἦ τί τοι κραδίαν ἀμύσσει ;
 φθέγγευ' δοκέω γάρ εἶ τινη βροτῶν
 ἀλκίμων ἐπικουρίαν
 καὶ τὴν ἔμμεναι νέων,
 15 ὦ Πανδίοнос υἱέ καὶ Κρεούσας.

Στρ. β'. Κορυφαῖος.

Νέον ἦλθεν δολιχᾶν ἀμείψας
 κάρυξ ποσὶν Ἰσθμίαν κέλευθον·

ἄφατα δ' ἔργα λέγει κραταιοῦ
 φωτός· τὸν ὑπέρβιον τ' ἔπεφνεν
 Σίνιν, ὃς ἰσχύι φέρτατος 20
 θνατῶν ἦν, Κρονίδα Λυταίου
 σεισίχθονος τέκος·
 σὺν τ' ἀνδροκτόνον ἐν νάπαις
 Κρεμμυῶνος, ἀτάσθαλόν τε
 Σκίρωνα κατέκτανεν, 25
 τάν τε Κερκυβόνος παλαίστραν
 ἔσχεν, Πολυπήμονός τε καρτερὰν
 σφῦραν ἐξέβαλεν Προκό-
 πτας, ἀρείονος τυχῶν
 φωτός· ταῦτα δέδοιχ' ὕπα τελεῖται. 30

Στρ. γ'. Χορός.

Τίνα δ' ἔμμεν, πόθεν ἄνδρα τοῦτον
 λέγει, τίνα τε στολὰν ἔχοντα ;
 πότερα σὺν πολεμηγίοις ὅ-
 πλοισι στρατιὰν ἄγοντα πολλάν ;
 ἢ μῦνον σὺν ὀπάσιν 35
 στείχειν ἔμπορον οἷ' ἀλάταν
 ἐπ' ἄλλοδαμίαν,
 ἰσχυρόν τε καὶ ἄλκιμον
 ὦδε καὶ θρασύν, ὃς τοσοῦτων
 ἀνδρῶν κρατερόν σθένος 40
 ἔσχεν; ἦ θεὸς αὐτὸν ὄρμαξ,
 δίκας ἀδίκοισιν ὄφρα μῆσεται.
 οὐ γὰρ βῆδιον αἰὲν ἔρ-
 δοντα μὴ ἵντυχεῖν κακῶ.
 πάντ' ἐν τῷ δολιχῷ χρόνῳ τελεῖται. 45

Στρ. δ'. Κορυφαῖος.

Δύο Φοι φῶτε μόνους ὀμαρτεῖν
λέγει, περὶ φαιδίμοισι δ' ὤμοις
ξίφος ἔχει ἔλεφαντόκωπον·
50 ζεστοὺς δὲ δὴ ἐν χέρεσσ' ἄκοντας
κηῦτυκτον κυνέαν Λάκκι-
ναν κρατὸς πέρι πυρσοχίτου·
χιτῶνα πορφύρεον
στέρνοισ τ' ἀμφί, καὶ οὐλίον
55 Θεσσαλὰν γλαμύδ' ὀμμάτων δὲ
στίλβειν ἄπο Λαμνίαν
φοίνισσαν φλόγα· παῖδα δ' ἔμμεν
πρώθηβον, ἀρήϊων δ' ἀθυρμάτων
μεμνᾶσθαι πολέμου τε καὶ
60 χαλκεοκτύπου μάχας·
δίζησθαι δὲ φιλαγγάους Ἀθάνας.

82 (4). ΕΠΙΝΙΚΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΓΕΙΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ

Στροφή. Ἄιξον, ὦ σεμνοδότειρα Φήμα,
ἔς Κέον ἱεράν, χαριτώ-

νυμον φέρουσ' ἀγγελίαν,
ὅτι μάχας θρασύχειρος Ἄρ-
γεῖος ἄρατο νίκην.

5

Ἄντιστρο. καλῶν δ' ἀνέμνασεν, ὅσ' ἐν κλειεννῶ
αὐχένι Φισθοῦ ζαθέαν
λιπόντες Εὐξαντίδα νᾶ-
σον ἐπεδείξαμεν ἑβδομή-
κοντα σὺν στεφάνοισιν.

10

Ἐπιδός. καλεῖ δὲ Μοῦσ' αὐθιγενῆς
γλυκεῖαν αὐλῶν καναχάν,
γεραίρους' ἐπινικίους
Πανθείδα φίλον υἱόν.

Π Ι Ν Δ Δ Ρ Ο Σ

83 (1). ΠΡΟΣΟΔΙΟ
ΣΤΟΝ ΝΑΟ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

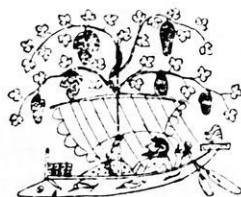
Στροφή. Χαῖρ', ὦ θεοδμάτα, λιπαροπλοκάμου παί-
δεσσι Λατοῦς ἡμεροέστατον ἔρνος,
πόντου θύγατερ, χθονὸς εὐρείας ἀκί-
νητον τέρας, ἄν τε βροτοὶ

5 Δᾶλλον κικλήσκουσιν, μάκαρες δ' ἐν Ὀλύμπῳ
τηλέφαντον κυανέας χθονὸς ἄστρον...

Ἄντιστρ. ...ἦν γὰρ τὸ πάροιθε φορητὰ κυμάτεσσιν
παντοδαπῶν τ' ἀνέμων
ρίπαϊσιν. ἀλλ' ἂ Κοιογενῆς ὀπότη' ὠδί-
10 νεσσι θυίοισ' ἀγχιτόκοις ἐπέβανιν,
δὴ τότε τέσσαρες ὄρθαι
πρέμων ἀπώρουσαν χθονίων,
ἂν δ' ἐπικράνοισι σχέθον πέτρων ἀδαμαντοπέδιλοι
κίονες· ἔνθα τεκοῖσ' εὐδαίμον' ἐπόψατο γένναν.

84 (2). ΔΙΟΥΓΡΑΜΒΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΝΥΣΟ

Ἴδετ' ἐν χορόν, Ὀλύμπιοι,
ἐπί τε κλυτὰν πέμπετε χάριν, θεοί,
πολύβατον οἷ τ' ἄστεος ὀμφαλὸν θυόεντα
ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἀθάναις
5 οἴγνεῖτε πανδαχίδαλόν τ' εὐκλέ' ἀγοράν·

ἰοδέτων λάχετε στεφάνων τὰν ἐαριδρεπτον
λοιβάν· Διόθεν τέ με σὺν ἀγλαΐᾳ
ἴδετε πορευθέντ' αἰοιδᾶν

δεύτερον ἐπὶ κισσοδέταν θεόν,
Βρόμιον ὄν τ' Ἐριβόαν τε βροτοὶ καλέομεν,
γόνον ὑπάτων μὲν πατέρων μελπέμεν
γυναικῶν τε Καδμεϊᾶν. 10

Ἐναργέα τελέων σάματ' οὐ λανθάνει,
φοινικοεάνων ὀπότ' οἰχθέντος Ὀρᾶν θαλάμου
εὐδομον ἐπάγησιν ἔαρ' φυτὰ νεκτάρεια 15
τότε βάλλεται, τότ' ἐπ' ἀμβρόταν χθόν' ἔραται
Ἴων φόβαι βόδα τε κόμαισι μείγνυται.
ἀχεῖτ', ὀμφαὶ μελέων σὺν αὐλοῖς,
ἀχεῖτε Σεμέλαν ἐλικάμπυκα, χοροί.

85 (3). ΔΙΟΥΡΑΜΒΟΣ
ΓΙΑ ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἦ ταὶ λιπαρὰ καὶ ἰσπέφανοι καὶ αἰοίδιμοι,
Ἑλλάδος ἔρεισμα, κλεινὰ Ἀθᾶναι,
δαμνόνιον πτολίεθρον ...
... ὅθι παῖδες Ἀθαναίων ἐβάλλοντο φανερὰν
κρηπίδ' ἐλευθερίας.

86 (4). ΠΑΙΑΝΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΚΛΕΙΨΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Στρ. Ἀκτὶς ἀελίου, τί, πολύσκοπε, μήσεαι,
ὦ μᾶτερ ὀμμάτων, ἄστρον ὑπέρτατον,

ἐν ἀμέρᾳ κλεπτόμενον ; τί δ' ἔθηκας ἀμάχανον
 ἰσχὺν τ' ἀνδράσιν καὶ σοφίας ὁδόν,
 5 ἐπίσκοτον ἀτραπὸν ἐσσυμένα ;
 ἐλαύνεις τι νεώτερον ἢ πάρος ;
 ἀλλὰ σε, πρὸς Διός, ἵπποσόα θεάς,
 ἱκετεύω, ἀπήμονα
 εἰς ὄλβον τινὰ τράποιο Θήβραις.
 10 ὦ πότνια, πάγκοινον τέρας.

Ἄντιστρ. ἦρ ἀτασθαλίαισι κοτεσσαχμένα βροτῶν
 πάμπαν μὲν οὐ θέλεις ἐξελέμεν φάος
 αἰῶνος ἀγνόν, πολέμοιο δὲ σᾶμα φέρεις τινός,
 ἢ καρποῦ φθίσιν, ἢ νιφετοῦ σθένος
 15 ὑπέρφρατον, ἢ στάσιν οὐλομέναν,
 ἢ πόντου κενέωσιν ἄρ' ἀμ πέδον,
 ἢ παγετὸν χθονός, ἢ νότιον θέρος
 ὕδατι ζακότῳ ῥέον ;
 ἢ γαῖαν κατακλύσαισα θήσεις
 20 ἀνδρῶν νέον ἐξ ἀρχᾶς γένος ;
 ὀλοφύρομαι οὐδέν, ὅ τι πάντων μέτα πείσομαι.

87 (5). ΕΠΙΝΙΚΟΣ ΣΕ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗ

Στρ. α': Καφισίων ὑδάτων λαχοῖσαι
 ταί τε ναίετε καλλίπωλον ἔδραν,
 ὦ λιπαρᾶς ἀοίδιμοι βασιλείαι

Χάριτες Ἐρχομενοῦ, παλαιγόνων Μινυᾶν ἐπίσκοποι, 5
 κλυτ', ἐπεὶ εὐχομαι· σὺν γὰρ ὑμῖν τὰ τερπνά τε
 καὶ γλυκὲ' ἀνεταὶ πάντα βροτοῖς,
 εἰ σοφός, εἰ καλός, εἴ τις ἀγλαὸς ἀνὴρ. 10
 οὐδὲ γὰρ θεοὶ σεμνᾶν Χαρίτων ἄτερ
 κοιρανεόντι χοροὺς οὔτε δαῖτας· ἀλλὰ πάντων ταμίαι
 ἔργων ἐν οὐρανῷ, χρυσότοζον θέμεναι πάρα 15
 Πύθιον Ἀπόλλωνα θρόνους,
 αἰέναν σέβοντι πατρὸς Ὀλυμπίοιο τιμάν.

Στρ. β'. ὦ πότνι' Ἀγλαΐα φιλησί-
 μολπέ τ' Εὐφροσύνα, θεῶν κρατίστου 20
 παῖδες, ἐπακοῦτέ νυν, Θαλία τε
 ἐρασίμολπε, Φιδοῖσα τόνδε κῶμον ἐπ' εὐμενεῖ τύχα,
 κοῦφα βιβῶντα· Λυδῷ γὰρ Ἀσώπιχον τρόπῳ 25
 ἐν μελέταις τ' αἰίδων ἔμολον,
 οὐνεκ' Ὀλυμπιόνικος ἅ Μινύεια
 σεῦ Φέκατι. Μελαντειχέα νῦν δόμον
 Φερσεφόνας ἴθι, Φαχοῖ, πατρὶ κλυτὰν φέροισ' ἀγγελίαν, 30
 Κλεόδαμον ὄφρ' ἰδοῖς υἷὸν εἵπης, ὅτι Φοι νέαν
 κόλποις παρ' εὐδόξοις Πίσας
 ἐστεφάνωσε κυδίμων ἀέλθων πτεροῖσι χαιτάν. 35

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

(α = γλωσσικές και σημασιολογικές παρατηρήσεις·

β = πραγματικές παρατηρήσεις).

Α' ΕΛΕΓΕΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

1. ΕΛΕΓΕΙΑ

ΚΑΛΛΙΝΟΣ

Ὁ Καλλίνος εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ἀπὸ τοὺς σωζόμενους ἐλεγειακοὺς ποιητὲς καὶ λέγεται γι' αὐτὸ πατέρας τῆς ἐλεγειακῆς ποιήσεως, ὅπως ὁ Ὅμηρος πατέρας τῆς ἐπικῆς. Πατρίδα του ἦταν ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἰωνίας Ἐφεσος. Ἀκμάζει γύρω στὸ 650 π.Χ. Ἄλλα στοιχεῖα τῆς ζωῆς του εἶναι ἄγνωστα.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ ποιητῆ ἡ πατρίδα του ἀπειλήθηκε σοβαρὰ ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ τῶν βαρβάρων Κιμμερίων. Αὐτοὶ κατοικοῦσαν ἀρχικὰ στὴν Ταυρικὴ χερσόνησο (Κριμαία), γι' αὐτὸ καὶ ὁ πορθμὸς ἀνάμεσα σ' αὐτὴ καὶ στὴν ἀπέναντι παραλία λέγεται Κιμμέριος Βόσπορος. Ὅταν ὅμως οἱ Κιμμέριοι διώχτηκαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Σκύθες, ἔκαμαν ἐπιδρομὴ στὴ Μικρὰ Ἀσία λεηλατώντας καὶ ἐρημώνοντας τὰ πάντα. Ἐπειτα στράφηκαν καὶ ἐναντίον τῆς πλούσιας Ἐφέσου, πού τότε μπῆκε σὲ μεγάλο κίνδυνο. Στὴν κρίσιμη αὐτὴ περίσταση τῆς πατρίδας του ὁ ποιητὴς ἔγραψε πολεμικὴ ἐλεγεία, μὲ τὴν ὁποία παρακινοῦσε τοὺς συμπολίτες του ν' ἀντισταθοῦν στοὺς εἰσβολεῖς.

Ἀπὸ τὴν ἐλεγεία αὐτὴ σώθηκε μόνο τὸ κομμάτι πού παραθέτουμε ἐδῶ. Ἄλλα ποιήματα τοῦ Καλλίνου δὲν ἔχουμε.

1. Πολεμικὸ σάλπισμα.

α) **Στ. 1 - 5. μέχρι τεῦ** ἕως πότε (τεῦ = τοῦ, τίνος· ἀπὸ τὸ τέο μὲ ἰων. συναίρ.).— **κατάκειμαι** μένω κατάκοιτος, ἀδρανῶ.— **κότε** (ἰων.) πότε.— **ἀμφιπερικτίονες** = ἀμφικτίονες, περίοικοι, γείτονες (ρίζα : κτι-, κτιζω).— **μεθίημι** (ἐμαυτόν) ἀφήνομαι ἀδρανῆς, ἀμελῶ.— **ᾠδε λίην** (= λίαν) τόσο πολὺ.— **ἤμαι** κάθομαι, βρίσκομαι.— **ἀτάρ** (ἰων.) ἀλλά, ὁμως.— **ὑστατ(α)** γιὰ τελευταία φορά, πρὶν ξεψυχήσει.

Στ. 6 - 11. ἀγλαός λαμπρός, ὠραῖος.— περί (= περι) ὑπέρ, γιά χάρη.— ἄλοχος σύζυγος, γυναίκα (του).— κουρίδιος νόμιμη, ἐκείνη πού εἶναι κόρη καί τήν παντρεύεται κάποιος (τό ἐπίθετο συνοδεύει κανονικά τό ἄλοχος καί ἀποτελεῖ μαζί μ' αὐτό μιά ἔννοια, ἔτσι πού στήν ἐξήγηση μπορεῖ νά παραλειφθεῖ προέρχεται ἀπό τό κούρη - κόρη).— δυσμενέσιν, πάει στό μάχεσθαι· δυσμενῆς ἐχθρός.— ὀκότε (ἰων.) = ὀπότε (τό διπλό κ γιά χάρη τοῦ μέτρου).— ἐπικλώθω ὀρίζω, προκαθορίζω, μετὰ φορά ἀπό τό : κλώθω (τό νῆμα τῆς ζωῆς) ἐπάνω σέ κάποιον· ἀπ' αὐτό καί Κλωθώ μιά ἀπό τίς Μοῖρες.— ἀλλά (παρκαελ.) ἐμπρός λοιπόν.— ἰθὺς (ἐδῶ εἶναι ἐπίρρ.).— ἔγχος δόρυ.— ἀνέχομαι ὑψώνω.— ὑπ' ἀσπίδος = ὑπ' ἀσπίδα.— ἦτορ καρδιά.— ἔλας, τοῦ ρ. εἶλω συνθλίβω, σφίγγω (πβ. «σφίγγω τήν καρδιά μου» = κατασιγάζω τό φόβο, τήν ἀνησυχία ἢ ὅποιοδήποτε ἄλλο συναίσθημα, γιά νά συγκεντρώσω ὅλη τήν ψυχική μου δύναμη στήν ἐκτέλεση σοβαροῦ καθήκοντος).— μείγνυται πόλεμος γίνεται πολεμική μεΐξη, ἀνακάτωμα, ἀρχίζει πολεμική σύρραξη.

Στ. 12 - 15. οὐ κως = οὐ πως μέ κανένα τρόπο.— οὐδ' εἴ ἤ, ποιητ. ἀντί οὐδ' ἔάν ἤ.— δημοτής (γεν. -ῆτος) σφαγή, μάχη.— φυγῶν (ὑποκμ. ἐνν. ἀνήρ) ἀφοῦ παράτησε (τή μάχη ἀπό δειλία).— δουπος λέξη πεποιημένη, ἠχοποίητη.— οἱ ἄκοντες τά ἀκόντια, τά κοντάρια.— ἔρχεται ἐπανερχεται, ξαναγυρίζει (στό σπίτι του).— χιάνω συναντῶ, βρίσκω (κίχεν, γνωμ. ἀόρ.).

Στ. 16 - 21. ἔμπης ὅμως, μολαταῦτα (ἄν καί γλίτωσε).— τὸν δέ ἐνῶ αὐτόν (τόν «καρτερόφρονα» στ. 18).— στενάχω (μπτβ.) θρηνῶ κάποιον.— ὀλίγος καί μέγας μικροί καί μεγάλοι.— ζῶω ζῶ (ἢ μτχ. χρον.).— μῖν αὐτόν.— ἔρδω κάνω, πραγματοποιῶ.— μούνος ἐών (μτχ. ἐναντ.) μόνος του.— ἄξια πολλῶν ὅσα πολλοί μαζί.

β) **Στ. 2.** οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας· πβ. 'Οδύσσ. β, 65 «ἄλλους τ' αἰδέσθητε περικτίονας ἀνθρώπους».

Στ. 5. ὁ στ. αὐτός δέν ἔχει ἄμεση συνοχή μέ τά προηγούμενα, γιὰτί χάθηκαν ἐνδιάμεσα πολλοί στίχοι.

Στ. 7. γῆς περί καί παίδων κτλ. πβ. τοῦ Αἰσχύλου τό :

ἽΩ παῖδες Ἑλλήνων ἴτε
ἐλευθεροῦτε πατρίδα, ἐλευθεροῦτε δὲ
παῖδας, γυναῖκας, θεῶν τε πατρῶων ἔδη
θῆκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν.

(Πέρσαι, στίχ. 401 - 4)

Στ. 9. Μοῖραι. Κυρίως μὲ τὴ λέξη **Μοῖρα** ἐκφράζεται ἡ ἀφηρημένη ἰδέα τῆς εἰμαρμένης καὶ δηλώνεται μ' αὐτὴ τὸ ἀναπόφευκτο μερίδιο κάθε ἀνθρώπου στὸν κόσμο. Ἡ ἰδέα τῆς **Μοίρας**, ἀντὶ νὰ παρασταθεῖ μὲ μιὰ θεότητα, διασπάστηκε μὲ τὸν καιρὸ, στὴ φαντασία τῶν ἀρχαίων, σὲ τρία πρόσωπα, ποὺ σχημάτισαν ἔτσι ἓνα σύμπλεγμα ἀπὸ τρεῖς ἀδελφές. Αὐτές ἦσαν ἡ *Κλωθώ*, ἡ *Λάχεσις* καὶ ἡ *Ἄτροπος*.

Ἡ *Κλωθώ* (αὐτὴ ποὺ κλώθει, γνέθει) ἐκφράζει τὴν πλοκὴ τῶν γεγονότων τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς· ἡ *Λάχεσις* τὸ λαχνοῦ, ποὺ προορίζεται γιὰ κάθε ἄνθρωπο· ἡ *Ἄτροπος* τὴν ἀδυσώπητη ἀνάγκη τοῦ πεπερωμένου, τοῦ μοιραίου θανάτου. Ἐπειδὴ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο προσωποποιοῦν τὴν ἰδέα τῆς τάξεως καὶ τοῦ νόμου στὸν κόσμο, ταυτίστηκε ἡ θέλησή τους μὲ τὴ θέληση τοῦ ὑπέρτατου θεοῦ καὶ θεωρήθηκαν αὐτές ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος θυγατέρες τοῦ Δία, ποὺ ὀνομάστηκε («Μοιραγένης»), ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀδελφές τῆς *Ἐννομίας*, τῆς *Δίκης* καὶ τῆς *Εἰρήνης*.

Οἱ τρεῖς Μοῖρες ἐπάνω στὰ μνημεῖα τῆς ἐλληνικῆς τέχνης σχηματίζουν σύμπλεγμα ἀπὸ τρεῖς ἀδελφές καὶ ἀπεικονίζονται ἄλλοτε σάν γριές καὶ ἄλλοτε σάν ὠριμες γυναῖκες μὲ σοβαρὴ καὶ αὐστηρὴ φυσιογνωμία.

Στ. 12 - 13. Κι ἐδῶ δηλώνεται ἡ πικρὰ πίστη στὴ δύναμη τοῦ πεπερωμένου· κοίτα παραπάνω.

Στ. 14. *δοῦπος ἀκόντων· ποιητικὴ παρὰ σταση* τῆς μάχης· πβ. τὴν εἰκόνα τῆς μάχης ὅπως τὴν παριστάνει ὁ Σολωμός: «ἀκούω κόφρια τὰ τουφέκια — ἀκούω σμίξιμο σπαθιῶν, — ἀκούω ξύλα, ἀκούω πελέκια, — ἀκούω τριξίμο δοντιῶν».

Στ. 19. *ἄξιος ἡμίθεων*· πβ. Ἡσιόδου Ἔργ. 158 «ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλεῖνται ἡμίθεοι».

— *Γιατί οἱ τοεῖς συνεχεῖς ἐρωτήσεις στήν ἀρχὴ τοῦ ποιήματος; Ποιὰ συναισθήματα μᾶς προκαλεῖ ὁ ποιητής; Ποιὸς ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεώς του;*

Κατά τήν παράδοση ὁ Τυρταῖος καταγόταν ἀπ' τῆς Ἀφίδνες τῆς Ἀττικῆς καί ἦταν ἕνας χωλός γραμματοδιδάσκαλος, πού οἱ Ἀθηναῖοι τόν ἔστειλαν στή Σπάρτη, ὅταν οἱ Σπαρτιάτες μέ συμβουλή τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ζητοῦσαν στρατηγό. Σύμφωνα μέ μιᾶ ἄλλη παράδοση καταγόταν ἀπό τῆς Ἀφίδνες τῆς Λακωνικῆς. Τό πιό πιθανό ὅμως, ἦταν ἀπό τή Μίλητο, μετοίκησε στή Σπάρτη καί ζοῦσε στόν καιρό τοῦ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου (685 - 667).

Εἶναι ὁ ποιητής μιᾶς ἐλεγείας γνωστῆς μέ τόν τίτλο «Εὐνομία». Μέ αὐτήν ἔδινε μιᾶ εἰκόνα τοῦ λαμπροῦ πολιτεύματος τοῦ Λυκούργου καί συνιστοῦσε τήν ἀποκατάσταση αὐτοῦ τοῦ πολιτεύματος καί τήν κατάπαυση τῆς φοβερῆς ἐσωτερικῆς ἀναταραχῆς, πού τότε συγκλόνιζε τή Σπάρτη. Τῆς ἐλεγείας αὐτῆς ἔχουμε μόνο λίγα ἀποσπάσματα. Ἐκτός ἀπ' αὐτήν ἔγραψε κι ἄλλες, τῆς λεγόμενες Ἑποθηῆες (= συμβουλές), μέ τῆς ὁποῖες παρακινοῦσε τοὺς Σπαρτιάτες σέ ἀνυποχώρητο ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Μεσσηνίων. Ἀπό αὐτές τῆς «Ἑποθηῆες» σώθηκαν μόνο τρεῖς. Ἐχει ἐπίσης συνθέσει καί ἐμβατήρια σέ δωρική διάλεκτο καί ἀναπαιστικό μέτρο.

(Ἐδῶ περιλαμβάνονται δύο ἀπό τῆς «Ἑποθηῆες» του καί τό μοναδικό ἐμβατήριο πού σώθηκε).

2 (1). Ἑποθήκη.

α) Στ. 1 - 10. γάρ ὄντως, πραγματικά.—**τεθνάμεναι**, ἐνν. ὑποκ.τινά.—**μαρνάμενον**, μτχ. χρον. στό πεσόντα (μαρναμαι = μάχομαι).—**ἄνδρ' ἀγαθόν**, κτγρμ.—**περί** = ὑπέρ, γιά χάρη.—**ἦ = ἔῃ**.—**πίων** (θ. πείρα, οὐδ. πῖον) παχύς, εὐφορός, καρπερός.—**πτωχεύω** ἐπαιτῶ, ζητιανεύω.—**κουριδίη τ' ἀλόχῳ**· βλ. σελ. 78 στ. 1.—**ἐχθρός** μισητός, βραρετός· **ἐχθρός μὲν γάρ**, δικαιολογεῖ ὅ,τι ἐπώθηκε στό στ. 4· **τό μὲν ἀνταποκρίνεται στό τε** στ. 9.—**τοῖσι μετέσσειται = ἔσσειται μετὰ τοῖσι** θά ζεῖ ἀνάμεσά τους.—**οὐς = πρὸς οὐς**.—**χρησιμοσύνη** στέρηση, ἀνάγκη· (**χρή, χρεῖα**).—**εἶκω** ὑπεῖκω, σκύβω κάτω ἀπό τό βᾶρος.—**στυγερός** μισητός.—**αἰσχύνω** καταισχύνω, ντροπιάζω (τοῦ **αἰσχύνει** ὑποκ. ὁ **προλιπὼν ἀνήρ**).—**κατελέγχω** ἀσχημίζω, ἐξευτελίζω.—**ἀγλαός** λαμπρός, ὠραῖος.—**εἶδος** μορφή (τῆ δικῆ του μορφή).

Στ. 11 - 12. ὤρη φροντίδα («ὀλίγωρος - ὀλιγωρῶ, τιμωρός, θυρωρός»).— **ἄνδρὸς ἄλωμένου**, γεν. ἀντικ. στό ὤρη: κανένας δέ νοιάζεται γιά ἕναν ἄνθρωπο πού ἔτσι περιπλανιέται ἐδῶ κι ἐκεῖ· τό ρ. **ἄλωμαι** = περιπλανιέμαι («ἀλήτης»).— **ὄπισ** (γεν. ὄπιδος) προσοχή, σεβασμός (θ. ὄπ - : ὄπωπα).— **θυμῶ** πρόθυμα, θαρραλέα.— **ψυχῇ ζωῇ**.— **ἀλλά μάχεσθε**· τό **ἀλλά** παρακελ. = ἐμπρός λοιπόν.— **φιλοψυχῶ** γίνομαι φίλος τῆς ψυχῆς μου, τρέμω γιά τή ζωή μου, γιά τή ζωούλα μου.— **μαρνάμενοι**, μτχ. χρον.

Στ. 21 - 28. **κεῖσθαι**, ἐπεξήγηση τοῦ **τοῦτο**.— **τό κάρη ἢ τό κάρα** (γεν. κάρητος καί κάρηατος) ἢ κεφαλή, τό κεφάλι· ἐδῶ = ἡ κόμη, τά μαλλιά (μετωνυμία).— **πολιὸς** ἀσπρουλός, ψαρός.— **χρόα**, αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατὰ τό σῶμα, στό σῶμα (ὁ χρώς, τοῦ χρωτός καί χροός, τῶ χρωτί καί χροῖ, τόν χρωῖα καί χροά· ἀρχική σημασία = δέρμα).— **ἐπέοικε** ἀρμόζουν, ταιριάζουν.— **ὄφρα (κεν) ἔχη = ἕως ἄν ἔχη** ἐφόσον κατέχει, ἀγκυλιάζει (αὐτούς, τοὺς νέους).— **ἐρατός** ἀξιαγάπητος, ἐπιθυμητός.— **θηητός = θεατός**.— **θηητός ἰδεῖν**, ἀξιοθέατος, ἀξιοθαύμαστος (ὑποκ. ὁ νέος).

Στ. 29 - 30. **ἀλλά**, ὅπως στό στ. 15.— **διαβαίνω** διασκελίζω, ἀνοίγω τά πόδια μου (γιά νά στηριχτῶ καλά).

β) Ἡ ἐλεγεία μεταφράστηκε ἀπό τόν Κοραή καί τό Σπυριδῶνα Τρικούπη. Ἡ μετάφραση τοῦ τελευταίου εἶναι ἀρκετά γνωστή καί ἀρχίζει μέ τοὺς στίχους « *Τί τιμῇ στό παλικῶρι, ὅταν πρῶτο στή φωτιά — σκοτωθεῖ γιά τήν πατρίδα μέ τή σπάθα στή δεξιά* ».

Στ. 3. **τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν**· ἂν τίθεται πρὸς τόν ἄνδρ' ἀγαθὸν περὶ ἧ πατρίδι μαρνάμενον· αὐτοὶ πού ἐγκαταλείπουν τήν πατρίδα, αὐτοὶ πού ἀποφεύγουν τήν ὑπεράσπισή της (οἱ «τρέσαντες» καί «ριψάσπιδες») εἶναι αἰσχροὶ καί ἀπό τοὺς Σπαρτιάτες θεωροῦνταν ἀξιοὶ γιά περιφρόνηση· γιά τέτοιους ἄντρες οἱ στίχοι 3 - 10.

Στ. 20. **μὴ καταλείποντες φεύγετε, τοὺς γεραιούς**· ἐκδηλώνεται ὁ βαθύτατος σεβασμὸς τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τοὺς γέροντες· τό νόημα ἐκφράζεται ἐντονότερα στοὺς στ. 20 - 28, πού ἀκολουθοῦν.

Στ. 29 - 30. **Εἰκόνα** τοῦ ἀποφασιστικοῦ **μαχητή**, πού μέ τό ἄνοιγμα τῶν ποδιῶν ἀποκτάει σταθερότερη βάση καί βάζει μεγαλύτερη

δύναμη· μέ τό δάγκωμα τῶν χειλιῶν ἐκφράζει τήν ἀλύγιστη θέλησή του καί τήν καρτερικότητά του.

— Συγκρίνετε τούς στ. 3 - 10 τοῦ Τυρταίου γιά τόν ἄνθρωπο πού ἐγκαταλείπει τήν πόλη του μέ τούς στίχ. 16 - 17 τοῦ Καλλίνου. Ἐπίσης τούς στ. 27 - 30 τοῦ Τυρταίου γιά τό γενναῖο ἄντρα μέ τούς στ. 18 - 21 τοῦ Καλλίνου.

3 (2). Ὑποθήκη

α) Στ. 1 - 12. οὐτ' ἄν μνησαίμην (ἀπόδοση πού μπαίνει μπροστά ἀπό τήν ὑπόθεση στ. 3)· μιμνήσκομαι θεωρῶ ἄξιο μνείας, ἀξιωματόν. — ἐν λόγῳ τίθεμαι λογαριάζω (συνών. μέ τό προηγούμενο). — ἀρετῆς, παλαιμοσύνης, γεν. τῆς αἰτίας· παλαιμοσύνη ἐπιθετικότητα στήν πάλη (μουϊκή δύναμη). — οὐδ' εἰ, ἔνδοξ. προτάσεις. — βίη δύναμη. — φυή σωματική διάπλαση. — Μίδεω, γεν. τοῦ Μίδης (-ας). — Κινύρεω, γεν. τοῦ Κινύρης (-ας). — βασιλεύτερος ἰσχυρότερος βασιλιάς. — μελιχόγηρυς γλυκύφωνος, γλυκόλαλος (ἀπό τό μελιχος = γλυκός καί γῆρυς, γεν. γῆρυος = φωνή· ὁ καί ἡ μελιχόγηρυς, τό μελιχόγηρυ). — θοῦρος (θηλ. θοῦρις) ὀρμητικός, πολεμικός («θούριον»). — τετλαίη τοῦ τέτληκα (μέ σημασ. ἐνεστ.) ὑπομένω, ἀντέχω. — μέν, ἀπόδοση σ' αὐτόν ὁ παρακάτω καί. — ὀρέγομαι τινος ἐκτείνωμαι, τεντώνωμαι, πέφτω ἐπάνω σέ κάποιον ὀρμῶ ἐπάνω του. — δήιος ἐχθρός.

Στ. 13 - 22. ἦδε, ἔλξη ἀντί τόδε (τό παραπάνω). — ἄεθλον, ἄθλο, βραβεῖο. — φέρειν (ἀπαρ. τῆς ἀναφορᾶς) στό νά τό φέρει, νά τό ἔχει. — κάλλιστον φέρειν γίγνεται ἀξίζει παραπάνω ἀπό κάθε τι νά τό ἔχει. — ξυνός κοινός (ἀπό τήν πρόθ. ξύν, σύν). — ἐσθλόν (οὐσ.) κόσμημα, στολίδι. — ὄστις (ἄν) μένη = ἔάν τις μένη (ἐπεξήγηση στό τοῦτο). — διαβαίνω, βλ. παραπάνω (ὑποθήκη 2), στ. 29. — νωλεμέως διαρκῶς, σταθερά. — ἐπί, πάει μαζί μέ τό λάθηται (τιμήση). — πάγχυ = πάνυ ἐντελῶς. — τλήμων καρτερικός, ὑπομονητικός, γενναῖος. — θυμός καρδιά. — παρατίθεμαι διακυβεύω, ριψοκινδυνεύω. — αἶψα γρήγορα, σύντομα. — ἔτρεψε γνωμ. ἄορ. — σπουδῆ πολύ γρήγορα,

τό συντομότερο.— **ἔσχεθε** (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ **ἔσχε**, γνομ. ἀόρ.) ἀναχαιτίζει, σταματᾷ.

Στ. 23 - 34. φίλον θυμὸν τῆ ζωῆ του (τό ἐπίθ. **φίλος** μπαίνει πολύ συχνά ἀντί γιά τήν κτητ. ἀντων. γ' προσ., γιατί αὐτό πού ἀνήκει σέ κάποιον τοῦ εἶναι ἀγαπητό).— **ὄμφαλόεις**, ὄμφαλωτός, μέ ἀφαλό, σέ σχῆμα κώνου.— **ἔλληλαμένος** τρυπημένος (τοῦ **ἐλαύνω** χτυπῶ, διαπερνῶ).— **ὄμῳς** ὄμοια, κατά τόν ἴδιο τρόπο.— **κέκηδα** (πρκ. μέ σημ. ἐνεστ. τοῦ **κῆδομαι**) φροντίζω (γιά τό νεκρό), κηδεύω.— **ἀργαλέω πόθω**, δοτ. τοῦ αἰτίου· **ἀργαλέος** ὑπερβολικός.— **ἀρίσσημος**, περίβλεπτος, ἀντικείμενο θαυμασμοῦ.— **γένος ἐξοπίσω** ἡ γενιά πού θ' ἀκολουθήσει, οἱ ἀπόγονοι (τοῦ σκοτωμένου στή μάχη).— **θοῦρος**, βλ. στ. 9.

Στ. 35 - 42. εἰ φύγη, ποιητ. σύνταξη ἀντί **ἐάν φύγη**.— **κῆρ** (γεν. **κηρός**) ἡ μοίρα.— **τανηλεγῆς** πικρότατος (ἀπό τό **τείνω** + **ἄλγος**). **εὐχος** καύχημα, δόξα· **εὐχος αἰχμῆς** πολεμική δόξα.— **μεταπρέπω** διαπρέπω, ξεχωρίζω ἀνάμεσα.— **βλάπτω** τινά **τινος** ἀποκλείω, ἀποστερῶ κάποιον ἀπό κάτι.— **αἰδῶς** σεβασμός.— **δίκη** δίκιο, δικαίωμα.— **θῶκος** ἔδρα, κάθισμα· **ἐν θῶκοισιν** (ὄντες) ἐνῶ κάθονται.— **οἱ κατ' αὐτόν**· οἱ συνομήλικοι.— **εἶκω** **χώρης** παραχωρῶ, προσφέρω τῆ θέση μου.

Στ. 43 - 45. ταύτης... ἀρετῆς μιᾶς τέτοιας ἀνδρείας, παλικαριᾶς.— **νὺν** λοιπόν.— **τις** πᾶς τις, ὁ καθένας, ὅλοι.— **θυμῶ** (δοτ. τροπ.) θαρραλέα.— **μεθίημι** ἀποχωρῶ, ἀποφεύγω.

β) **Στ. 2. ποδῶν - παλαισμοσύνης**· ὑπονοοῦνται οἱ ἀθλητικές ικανότητες τῶν δρομέων καί τῶν παλαιστῶν.

Στ. 3. Κύκλωπες· κατά τόν Ὅμηρο ἦταν ἄγριος λαός βοσκῶν (στή Σικελία)· αὐτοί ἦταν πελώριοι, μονόφθαλμοι καί ἀκατανίκητοι στή δύναμη (πβ. Ὀδυσσ. ι, 116 - 115, 187 - 192).

Στ. 4. Θρηίκιος Βορέης (-ας)· ὁ βοριάς πού πνέει ἀπό τῆ Θράκη (ἐδῶ προσωποποιημένος) ἔχει τό χαρακτηριστικό τῆς ὀρμητικῆς ταχύτητας καί δυνάμεως· συχνά στήν ποίηση τόν παίρνουν γιά μέτρο πρὸς τό ὅποιο παρομοιάζουν τήν πολεμική ὀρμή (πβ. Παλαμᾶ : « ἀνάξις ὅποιος τά φτερά του — φτερά ἀπό σκέψη ἢ ἀπό πράξη — δέ γοργανοίγει τα, χαρά του, — γιά νά πετάξει — βοριάς θρακιάς, μέ τοὺς ἀνέμους, — πρὸς τοὺς πολέμους » (« Παράκαιρα »).

Στ. 5. Τιθωνός, γιός του βασιλιᾶ τῆς Τροίας Λαομέδοντα, περίφημος γιά τήν ὁμορφιά του.

Στ. 6. Μίδα, ὁ περίφημος γιά τά πλούτη του βασιλιάς τῆς Φρυγίας.— **Κινύρας**, μυθικός βασιλιάς τῆς Κύπρου· τόν ἀγάπησε ὁ Ἀπόλλωνας καί τόν ἔκαμε πάμπλουτο.

Στ. 7. Πέλοψ, ὁ γιός του Ταντάλου. Κατά τή μυθολογία ἀφοῦ σφαγιάστηκε ἀνόσια ἀπό τόν πατέρα του κι ἀναστήθηκε ἀπό τούς θεούς, βρῆκε καταφύγιο στήν Πίσα τῆς Ἡλείας, ὅπου νίκησε σέ ἀρματοδρομία τό βασιλιά τῆς Οἰνόμαο καί πῆρε γυναίκα τήν κόρη του Ἰπποδάμεια· κι ἀφοῦ κέρδισε τό θρόνο, ἄπλωσε τήν ἐξουσία του σ' ὅλη τή χερσόνησο, πού ἀπ' αὐτόν ὀνομάστηκε Πελοπόννησος· γέννησε τόν Ἀτρέα (πατέρα του Ἀγαμέμνονα καί του Μενελάου), τό Θυέστη (πατέρα του Αἰγίσθου) καί τό Χρύσιππο· ἔγινε θρυλικός γιά τό μεγάλο κράτος του.

Στ. 8. Ἄδραστος· βασιλιάς του Ἄργους, ἀρχηγός τῆς ἐκστρατείας τῶν «Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας», πεθερός του Πολυνεΐκη· φημιζόταν γιά τή φυσική εὐγλωττία του.

Στ. 24. διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος...καὶ διὰ θώρηκος π ρ ω θ ὄ σ τ ε ρ ο.— **ὀμφαλόεσσα**· ἡ ἀσπίδα εἶχε στό κέντρο τῆς ἐξωτερικῆς τῆς ἐπιφάνειας μιὰ προεξοχή ἢ κύρτωμα, πού ὀνομαζόταν **ὀμφαλός**.

Στ. 26. πρόσθεν ἔληλαμένος· τοῦτο ἦταν τιμητικό σημάδι παλικαριᾶς· ἀντίθετα, τραύματα στά ὀπίσθια μέρη του σώματος ἦταν σημάδια δειλίας κι αὐτός πού εἶχε τέτοια τραύματα θαβόταν σιωπηλά ντροπιασμένος.

Στ. 29. τύμβος· οἱ τάφοι ἐκείνων πού ἔπεσαν ἡρωϊκά ἦταν στή Σπάρτη σέ μέρος περίβλεπτο («ἀρίσμοι») κι εἶχαν ἐπιτύμβιες πλάκες μέ τά ὀνόματά τους.

Στ. 41 - 42. Κι οἱ γέροι ἀκόμα σηκώνονταν ἐμπρός ἀπό τούς ἥρωες καί παραχωροῦσαν τή θέση τους κατὰ τίς συνεδρίες τῆς «ἐκκλησίας», τῆς γερουσίας κτλ.

— Ποιές ἀνθρώπινες ἀρετές ἀναφέρει στούς στ. 2 - 12 καί ποιὰ ἡ ὑπέροχη ἀνάμεσα σ' αὐτές ;

4 (3). Ἐμβατήριον.

α) ἄγετε προστκ. παρακελ.) ἔμπρός.— **Σπάρτας** (δωρ. τύπ.) Σπάρτης.— **κῶροι** (κοῦροι) τέκνα, παιδιά.— **πολιάτας** δωρ., **πολιήτης** ἰων. = πολίτης (**πολιατᾶν** γεν. πληθ.). τό **πολιτῶν** λέγεται μέ ἔμφραση καί σέ ἀντιδιαστολή μέ τούς περιοίκους.— **λαιᾶ** (ἐνν. χειρί) μέ τό ἀριστερό (χέρι).— **ἴτυς, - υος** ἡ περιφέρεια τῆς ἀσπίδας, ἡ ἀσπίδα.— **ἀνσχεσθε, ἀνάσχεσθε** ἀνυψῶστε, ἀναλάβετε, πιάστε (ἐνν. μέ τό δεξι).— **πάτριος** πατροπαράδοτος.

β) τό ἔμβατήριον ἦταν ἄσμα πολεμικό πού τραγουδιόταν μέ τή συνοδεία αὐλοῦ ἀπό τούς στρατιῶτες πρὶν ἀπ' τή μάχην ὁ ρυθμός του ἦταν ἀναπαιστικός (υυ_), κατάλληλος νά κανονίζει τό βῆμα στήν πορεία.

— *Ποιῆς ὁμοιότητες ἔχει ἡ ποίηση τοῦ Τυρταίου μέ τήν ποίηση τοῦ Καλλίνου ;*

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ

(Γιά τό βίο τοῦ Ἀρχιλόχου βλέπε στό τμήμα τῆς ἱαμβικῆς ποιήσεως, σελ. 113).

5 (1). Ἡ χαμένη ἀσπίδα.

α) **ἀγάλλομαι** εὐφραίνομαι, καυχίεμαι, περφηανέομαι.— **Σάϊοι** λαός θρακικός πού κατοικοῦσε κοντά στόν ποταμό Νέστο.— **ἐντος** (τό) ὄπλο.— **ἀμώμητος** ἄμεμπτος, ἄψογος.— **κάλλιπον** — (**κάτ-λιπον, κατέλιπον**) ἐγκατέλειψα, παράτησα.— **αὐτός δέ** ἐγώ ὅμως, ὅπως καί νά ἴναι.— **ἐρρέτω** (προστκ. τοῦ ρ. **ἔρρω**) ἄς πάει στό καλό, σ' ἀνάθεμα.— **ἐξαυτίς** αὐθις, πάλι, ξανά.

β) Στούς στίχους αὐτούς ὁ Ἀρχιλόχος χαριτολογεῖ μέ μεγάλη ἀφέλεια γιά τό χάσιμό τῆς ἀσπίδας του. Δέν μπορούμε ὥστόσο ἀπό αὐτό νά τοῦ καταλογίσουμε ἀνανδρία, γιατί, ἂν πραγματικά ἦταν δειλός, θά προσπαθοῦσε νά κρύψει τό ἀτύχημά του, ἀντί νά τό τιμῆσει μέ τραγοῦδι. Ἄλλά κι ἂν θεωρηθεῖ ἀξιοκατάκριτος, πρέπει νά λογαριαστοῦν ὡς ἔλαφρυντικά ὅτι, ὅταν ἔχασε τήν ἀσπίδα, ἦταν μισθοφόρος, ὅτι ὁ ἀγῶνας γινόταν ἀνάμεσα σέ μισθοφόρους καί βαρβάρους καί ὅτι γιά τήν

πατρίδα του όχι μόνο δέν έγινε λιποτάκτης, αλλά αγωνίστηκε ήρωικά και θυσίασε καί τή ζωή του. Πάντως γιά τό χωρατό του αυτό ο 'Αρχίλοχος διώχτηκε άπ' τή Σπάρτη, όταν κάποτε πήγε εκεί.

6 (2). Δέν ώφελοῦν οί θρηνοί

α) **κήδεα** θλίψεις, πένθη (τό κήδος), άντικ. στό **μεμφόμενος**.— **στονόμεντα** πού συνοδεύονται μέ γοερές κραυγές, μέ θρήνους.— **μεμφόμενος** κατακρίνοντας, μέ τό νά άποδοκιμάζει.— **θαλίη** συμπόσιο, εύωχία, φαγοπότι· **θαλίης** = **θαλίαις**, δοτ. τοπική ή καί όργαν.— **τοίους** τόσο σπουδαίους (άντρες).— **κατά... έκλυσεν, κατέκλυσεν** (τμήση) κατεάλυψε, σκέπασε μιά γιά πάντα.— **οίδαλέος** έξογκωμένος, πρησμένος.— **άνήκεστος** άθεράπευτος, όλέθριος, άβάσταχτος.— **τλημοσύνη** καρτερικότητα, ύπομονή.— **έπί... έθεσαν, έπέθεσαν** (τμήση).— **φάρμακον** κατηγορημ.— **έτράπεθ'**, **έτράπετο** ύποκ. **τάδε**, δηλ. οί όδύνες, τά κακά.— **άναστένω** στενάζω γοερά, θρηνώ.— **αίματοέν έλκος** ματωμένη πληγή, μεταφ. μεγάλη καταστροφή.— **έξαῦτις δ' έτέρους έπαμείψεται** (ύποκ. τά κακά) = αλλά μέ τή σειρά τους άλλους θά έπισκεφθοῦν.— **τλήτε** (άπό άχρηστο ένεστ. τλάω) = κάμετε ύπομονή, παρηγορηθεΐτε.— **γυναικειόν πένθος**, έξωτερικευση πένθους τέτοια ώστε νά ταιριάζει σέ γυναΐκες.

β) τήν έλεγεία αὐτή έγραψε ο 'Αρχίλοχος γιά νά θρηνήσει τόν πνιγμό συμπολιτῶν του σέ κάποιο ναύαγιο κι άκόμη γιά νά παρηγορήσει τό φίλο του Περικλή, πού τόν άναφέρει στήν άρχή τοῦ ποιήματος, συνιστώντας σ' αὐτόν ύπομονή.

MIMNERMOS

'Ο Μίμνερμος άπό τήν Κολοφώνα έζησε κατά τά τέλη τοῦ 7. αιώνα π.Χ. Μεγάλο μέρος τῆς 'Ιωνίας καί ή ΐδια του ή πατρίδα Κολοφών υπέκυψαν στό ζυγό τῶν Λυδῶν πού μέ τό βασιλιά τους 'Αλυάττη είχαν άποκτήσει μεγάλη δύναμη. 'Ο Μίμνερμος προσπάθησε τότε μέ πολεμικές έλεγείες νά ψυχώσει τούς συμπατριώτες του θυμίζοντάς τους τήν παλιά δόξα τῆς πατρίδας του. 'Από τίς πολεμικές του έλεγείες όμως έλάχιστα κομμάτια έχομε.

Οί ἐλεγείες του πού περισώθηκαν (ἀνήκουν στή συλλογή του πού ὀνομαζόταν « Νανῶ ») ἐγκωμιάζουν τήν ὁμορφιά τῆς νεανικῆς ἡλικίας, παριστάνουν τό πόσο γρήγορα χάνεται, ἐκφράζουν τή λύπη γιά τά γηρατειά καί τόν πόνο γιά τό θάνατο.

Ἡ ποιήσή του εἶναι καθαρά ὑποκειμενική, καθρεφτίζει ὅμως τήν ἐποχή του, κατά τήν ὁποία οἱ συμπατριῶτες του ζητοῦσαν νά γεμίσουν τό κενό τῆς χαμένης πολιτικῆς ἐλευθερίας μέ τήν ἀπόλαυση καί τή χαρά τῆς ζωῆς.

7 (1). Ἡ νιότη.

α) **Στ. 1 - 8.** οἶά τε ὅπως.— αἶψα εὐθύς, ἀμέσως.— αὐγῆσι(ι) δοτ. ὄργαν. αὐγαί ἀκτίνες.— ἵκελος ὅμοιος.— πῆχυιός μικρός (ὅσο ὁ «πῆχυς» τοῦ χερσιῶ).— εἰδότες οὔτε... χωρίς νά γνωρίζουμε, χωρίς νά δοκιμάσουμε (ἀκόμη), ἄπειροι. ἀνίδεοι.— **Κῆρες** Μοῖρες.— **τέλος γήραος**, περίφραση = γηρατειά, βαθιά γεράματα.— **ἀργαλέος**, γεμάτος πόνους, φριχτός.— **μίνυνθα** (ἐπίρ.) γιά λίγο· ἔχει θέση κατηγορημ. στό **καρπὸς ἤβης**, ἀντί **μινυνθάδιος**, λιγόχρονος, σύντομος.— **κίδναμαι** διασκορπίζομαι, ἀπλώνομαι.

Στ. 9 - 16. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μά ὅταν πιά.— **τέλος ὥρης**, περίφραση = ὥρα, ἡ ἡλικία.— **παραμείβομαι** προσπερνῶ, περνῶ, φεύγω.— **τρυχοῦμαι** κατατρύχομαι, βασανίζομαι, ὑποφέρω.— **ἔργα** ἀποτελέσματα.— **ἐπιδεύομαι** (ἰων.) = **ἐπιδέομαι** στεροῦμαι, χάνω.— **ἱμείρω** ποθῶ.

β) **Στ. 1.** οἶά τε φύλλα σάν τά φύλλα, σάν τά λουλούδια· πβ. καί Ἰλ. Ζ, 146 - 149 «οἷη περ φύλλον γενεῆ τοιγδε καί ἀνδρῶν» κτλ.

Στ. 5. **Κῆρες μέλαινοι** (οἱ μαῦρες Μοῖρες), πβ. Καλλίνου στ. 9.

Στ. 6. **τέλος γήραος ἀργαλέου**· ἡ μαῦρη μοῖρα τῶν γηρατειῶν παραστέκει κοντά στους νέους σάν φριχτή ἀπειλή· πβ. τήν εἰκόνα τῆς ὁμορφῆς νέας, πού, ὅπως τήν παριστάνει ὁ Γρυπάρης, εὐχεται νά ῥθει ὁ θάνατος «σέ ξανθοὺς κι ἀζάρωτους κροτάφους ... γιατί μέ πόνο στά βαριά τά χρόνια, δίχως πόθο, δίχως ἀγάπη, ἀσπρομάλλη ὁ νοῦς γοιά μέ βλέπει ...» (« Φλώρα Μιράμπιλις »).

Στ. 7. ἡ δ' ἐτέρη θανάτοιο· ἔννοσῖ τόν πρόωρο θάνατο, σ' ἀντίθεση μέ τό τέλος γήραος.

· **Στ. 14. παιδων ἰμείρων κατά γῆς ἔρχεται εἰς Ἀΐδην·** οἱ ἀτεκνοὶ φεύγουν ἀπ' τόν κόσμον μέ πίκρα γιά τόν ἀνεκπλήρωτο πόθον νά δοῦν καί νά χαροῦν τά παιδιά τους : « Ἄν οἱ μαῦροι νά ζοῦμε ἀτεκνοὶ γέροι — ἐπρόσταξε αὐστηρό θέλημα θεῖο — τό χέρι ἐνός τ' ἄλλου ἄς βαστάει τό χέρι — ὡς νά τ' ἀκούσει ἀναίσθητο καί κρύο » (Μαρκοῦζς).

— Ποιές εἶναι οἱ παρομοιώσεις, μεταφορές, προσωποποιήσεις στό ποίημα ; Πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἀπαισιοδοξία τοῦ ποιητῆ ;

8 (2). Τά γηρατειά.

α) **Στ. 1 - 8 χροῖή,** τό δέρμα· μέ ἐπέκταση τῆς ἔννοιας = τό σῶμα. — **ἄσπετος** ἀνέκφραστος, ἀνείπωτος, ἐδῶ : ἀφθονος, (ἀπερίγραπτα πολὺς). — **πτοιῶμαι** (ἰων.) πτοσῶμαι, τρέμω. — **ὀμηλικῆς** τῶν συνομηλικῶν μου (δηλ. ὅλων τῶν νέων πού ἔχουν τήν ἡλικία μου). **ὁμῶς** ὅμοια, τό ἴδιο. — **πλέον ὠφελεν εἶναι** ἔπρεπε νά βαστοῦσε πιά πολύ. — **τιμῆσσα** πολύτιμη. — **ἀργαλέος,** βλ. παραπάνω στ. 6. — **ἄτιμον** ἀποκρουστικό. — **ὄ τ' (ὄ τε)** τό ὅποῖο (ἐκτός ἀπό τ' ἄλλα κακά πού φέρνει). — **ἄγνωστος** ἀγνώριστος. — **ἀμφιχύνομαι** ξεχειλίζω, ἀπλώνομαι.

β) Οἱ ἔξι πρῶτοι στίχοι τοῦ ἀποσπάσματος ἀποδίδονται ἀπό μερικoὺς ἐκδότες στό Θέοιγγη, μεταγενέστερο ἀπό τό Μίμνερον.

Στ. 6. ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερκρέμαται· ἀπειλητικά τά γηρατειά κρέμονται πάνω ἀπό τό κεφάλι τῶν νέων σάν ἄλλη δαμόκλεια σπάθη.

Στ. 8. ἀμφιχυθέν, μεταφορά ἀπό τό γέμισμα τῆς στάμνας : ὅπως λίγο - λίγο τό νερό, καθώς χύνεται μέσα σ' αὐτή, ἀνεβαίνει, ἕως ὅτου ξεχειλίζει καί χύνεται γύρω, ἔτσι καί τά γηρατειά ἔρχονται σιγά σιγά, ὥσπου ἀπλώνονται : τέλεια ἐπάνω μας.

— Ποιά ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν ποίηση τοῦ Μιμνέρονου καί στήν ποίηση τῶν Τυρταίου καί Καλλίνου ;

Ὁ μεγάλος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν (639 - 559 π.Χ.), πού συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, πέρα ἀπό τή μεγάλη πολιτική του δράση, ἀσχολήθηκε καί μέ τήν ποίηση. Οἱ Ἀθηναῖοι τραγουδοῦσαν τά ποιήματά του, ὅπως οἱ Σπαρτιάτες τούς στίχους τοῦ Τυρταίου. Ὁ Πλάτωνας, πού εἶχε προγόνους συγγενεῖς τοῦ Σόλωνα, τόν ἐγκωμιάζει ὡς ποιητή.

Ἀπό τίς ἐλεγείες τοῦ Σόλωνα περίφημη εἶναι ἡ «**Σαλαμίνα**», μέ τήν ὁποία προσπαθοῦσε νά ξεσηκώσει τούς Ἀθηναίους γιά νά ξαναπάρουν τήν «ἡμερτή» νῆσο. Δυστυχῶς ἀπό τήν ἐλεγεία αὐτή μόνον ὀχτώ στίχοι διασώθηκαν. Μεγαλύτερα ἀποσπάσματα ἔχουμε ἀπό τίς «**Ὑποθῆκες στούς Ἀθηναίους**» καί τίς «**Ὑποθῆκες στόν ἑαυτό του**», πολιτικές ἐλεγείες, πού δείχνουν τή φιλοπατορία τοῦ ποιητῆ καί τήν ἀγάπη του πρὸς τή δικαιοσύνη. Σώθηκαν ἀκόμη ἀποσπάσματα ἀπό ἄλλα του ποιήματα.

9 (1). Σαλαμίνα.

α) **Στ. 1 - 2.** ἡμερτός, ποθητός, μῦρισπόθητος (ἡμείρω). — **κόσμον ἐπέων** (= ἐπῶν) στολίδι ἀπό λέξεις, ποιητικά λόγια (ποίημα). — **ὠδήν**, ἐπεξηγήση στό **κόσμον ἐπέων** δηλαδή ποίημα, τραγούδι. — **ἀγορή** ἀγόρευση, πεζή ὁμιλία. — **τίθεμαι** θέτω ἐμπρός σας, προσφέρω.

Στ. 3 - 6. τότε σέ μιὰ τέτοια περίπτωση (ἄν δέν ἀποκτηθεῖ πάλι ἡ Σαλαμίνα). — **φάτις φήμη**. — **Σαλαμιναφέτης** (λέξη φτιαχτή) ἀφέτης, προδότης τῆς Σαλαμίνας.

Στ. 7 - 8. περὶ ὑπέρ, γιά χάρι. — **ἴομεν**, ὑποτ. βουλευτική = **ἴωμεν**. — **ἀπωθοῦμαι** ἀπομακρύνω ἀπό πάνω μου, διώχνω, ξεπλένω.

β) Σχετικά μέ τό ποίημα τοῦτο ὁ Πλούταρχος (Σόλων, 8) λέει : «Ἐλεγεία δέ κρύφα συνθεῖς καί μελετήσας (Σόλων), ὥστε λέγειν ἀπό στόματος, ἐξεπῆδησεν εἰς τήν ἀγοράν ἄφνω πιλίδιον περιθήμενος· ὄχλου δέ πολλοῦ συνδραμόντος ἀναβὰς ἐπὶ τὸν τοῦ κήρυκος λίθον ἐν ὠδῇ διεξῆλθε τήν ἐλεγείαν, ἧς ἐστὶν ἀρχὴ (αὐτὸς κήρυξ κτλ.)» (δίνει ἐδῶ τούς δύο πρώτους στίχους καί συνεχίζει) : «Τοῦτο τό ποίημα **Σαλαμῖς** ἐπιγράφεται καί στίχων ἑκατὸν ἐστίν, χαριέντως πάνυ πεποιημένον».

Ἐκτός ἀπό τοὺς δύο πρώτους στίχους, πού τοὺς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, γλίτωσε ἀπὸ τὸν ἀφανισμό ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος (I, 46) τοὺς στ. 3 - 8.

Στ. 2. κόσμον ἐπέων· ἀντί γιὰ πεζὴ ἀγόρευση ἤρθα νά σᾶς ἀπαγγεῖλω κομψή ὁμιλία (δηλ. ποίημα)· οἱ ἀρχαῖοι τὴν ποίηση τὴ θεωροῦσαν λόγο μὲ κομψότητα συνθεμένο σέ ἀντίθεση πρὸς τὸν ἀπέριττο πεζὸ λόγο· σχετικὰ ὁ Ἰσοκράτης λέει : « τοῖς μὲν γὰρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι ».

Στ. 3. Φολέγανδρος καὶ Σίικινος· δύο μικρὰ καὶ ἀσήμαντα νησιὰ στὶς νότιες Κυκλάδες, πού θά τίς προτιμοῦσε γιὰ πατρίδα του, λέει ὁ ποιητής, ἀντί γιὰ τὴν Ἀθήνα, ἂν δέν ξαναποκοτοῦσαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴ Σαλαμίνα.

Στ. 6. Σαλαμιναφέτης, Σαλαμινοπροδότης. Ἡ δημιουργία νέων λέξεων μὲ τὴν παραγωγή καὶ ἰδίως μὲ τὴ σύνθεση εἶναι προνόμιο τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως καὶ ἀποδείχνει τὴν πλαστικότητα καὶ ζωτικότητα τῆς γλώσσας ἀπὸ τὸν Ὅμηρο ὡς σήμερα. Σχετικὰ ὁ Σ. Μενάρδος, πού ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἀρχαία (ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ νέα) ἐλληνικὴ ποίηση, κάνει τὴν παρατήρηση ὅτι «τὸ θαυμασιώτερον εἶναι ἡ διὰ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν πάντων τῶν αἰώνων, ἐνδόξων καὶ ἀδόξων, μεγαλωνύμων καὶ ἀωνύμων, διατήρησις τοῦ συνθετικοῦ χαρίσματος, τοῦ προνομίου τοῦτου τῆς μητρικῆς μας γλώσσης».

Στ. 6. χαλεπὸν τ' αἰσχος ἀπωσόμενοι· οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι, καθὼς συνοψίζουσι ὀλόκληρο τὸ νόημα, εἶναι, καθὼς φαίνεται, τὸ τέλος τῆς ἐλεγείας πού συγκίνησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς ἀνάγκασε νά καταργήσουν τὸν περιοριστικὸ γιὰ τὴ Σαλαμίνα νόμο, νά ἀναλάβουν τὴν ἐκστρατεία καὶ νά ξεπλύνουν τὸ «χαλεπὸν αἰσχος» (600 π.Χ.).

10 (2). Ὑποθῆκες στοὺς Ἀθηναίους.

α) **Στ. 1 - 4. κατὰ... αἶσαν καὶ... φρένας**· αἶσα μοῖρα, θεϊκὴ θέληση.— τοίη· **μεγάθυμος** τόσο μεγαλόψυχη.— **ἐπίσκοπος** προστάτισσα.— **ὄβριμοπάτρη** δυνατοῦ πατέρα κόρη.— **ὑπερθεν**, δηλ. τῆς πόλεως.

Στ. 5 - 16. αὐτοὶ δὲ αὐτοὶ ὅμως (οἱ πολῖτες)· σ' ἀντίθεση πρὸς τὴ θεία βούληση.— **ἀφραδίησιν** (ἀφραδέω) ἀπερισκεψία, ἀνοησία (δοτ.

ὄργαν.)—**χρήμασι** ἀπὸ τὴν ἀγάπη γιὰ τὸ χρῆμα, ἀπὸ πλεονεξία.—**ἡγεμόνες τοῦ δήμου** οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, σέ ἀντίθεση μέ τοὺς **ἀστούς**.—**οἰσιν**, ἀναφέρεται στοὺς **ἀστούς** καὶ στοὺς **ἡγεμόνας**.—**ἐτοῖμον (ἐστίν)** εἶναι ἀναπότρεπτο, ἀναπόφευκτο, σίγουρο.—**ὕβρις** ἀλαζονεία, ἀδιαλλαξία.—**κατέχω** συγκρατῶ.—**κόρος** ἱκανοποίηση μέχρι ἀηδίας, ἀκέρεστες ἀξιώσεις.—**κοσμῶ** διεξάγω μέ κοσμιότητα, συμμετέχω μέ εὐπρέπεια.—**δαιτὸς εὐφροσύνα** εὐφρόσυνα συμπόσια, χαρούμενο φαγοπότι.—**ἀδίκιοισ' ἔργμασι πειθόμενοι** παρασυρόμενοι σέ ἄδικα ἔργα, ἀδικώντας τοὺς ἄλλους.—**κτέανον κτῆμα (κτάομαι)**.—**ἐφ' ἀρπαγῇ** μέ ἀρπακτικές διαθέσεις, ἀχόρταχα.—**φυλάσσομαι** φοβᾶμαι, σέβομαι.—**θέμεθλα** θεμέλια, βάσεις, θεσμοί.—**τῷ χρόνῳ** μέ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ.—**πάντως** ἐξάπαντος, ἀναμφίβολα (**τῷ χρόνῳ πάντως** = ἀργά, ἀλλὰ σίγουρα).—**ἦλθε**, γνωμ. ἀόρ.—**ἀποτίνομαι** ἐκδικιέμαι, τιμωρῶ.

Στ. 17 - 22. **τοῦτο**, δηλ. αὐτὸ πού εἶπα παραπάνω, ἡ διαγωγὴ μας.—**ἔρχεται** ἐπέρχεται, πέφτει ἐπάνω.—**ἔλκος** (κτγρμ.) σάν πληγὴ, συμφορὰ.—**ἄφυκτος** ἀφεύχματος, ἀναπότρεπτος.—**ἦλυθε** (γνωμ. ἀόρ.) κανονικά μιά τέτοια πόλη πέφτει, καταντάει.—**εὐδοντα** σέ λανθάνουσα κατάσταση, ἀποκαμεισμένον, ἀνεκδῆλωτο.—**ἐπεγείρω** ἀφυπνίζω, ξυπνῶ, προκαλῶ.—**πολλῶν ἐρατὴν ἡλικίαν** πολλοὺς στό ἄνθος τῆς ἡλικίας τους.—**ἐκ δυσμενέων**, ποιητ. αἴτιο· **δυσμενέες** αὐτοὶ πού πολεμοῦν μεταξύ τους, οἱ ἐσωτερικοὶ ἀντίπαλοι.—**πολυήρατος** πολυπόθητος.—**τρύχομαι** κατατρύχομαι, βασανίζομαι, φθειρόμαι.—**ἐν συνόδοις**, ἐμπρόθ. δοτ. ὄργαν. (**σύνοδος** = πολιτικός σύλλογος, πολιτικὴ συγκέντρωση).—**φίλαις**, παράθεση στό **συνόδοις**, πού εἶναι ἀγαπητές.—**τοῖσ' ἀδικοῦσι** = στοὺς ἀδικητές, στοὺς φαύλους.

Στ. 23 - 30. **ἐν δήμῳ** = **ἐν τῇ πόλει**.—**στρέφομαι** στριφογυρίζω, στροβιλίζομαι.—**πενιχρὸς** φτωχός.—**πραθέντες**, τοῦ **πιπράσκω**, πουλῶ (πουλημένοι δοῦλοι γιὰ χρέη).—**ἀεικέλιος** (α στερ. + εἰκελος) ἀνάρμοστος, αὐτὸς πού φέρνει ντροπὴ.—**στιγνὸς** μισητός.—**δημόσιον κακὸν** τὸ γενικὸ κακό, κακό γιὰ τὴν πόλη.—**ἔρχεται οἰκαδε ἐκάστῳ** (δοτ. ἀντιχρ.) εἰσχωρεῖ, τρυπώνει ἀπειλητικὸ στό σπίτι τοῦ κάθε πολίτη.—**αὔλειοι θύραι**· ἡ πρὸς τὸ μέρος τῆς αὐλῆς θύρα, ἡ ἐξώπορτα.—**οὐκ ἐθέλουσι** δέν μποροῦν.—**ἔχω** συγκρατῶ, ἐμποδίζω.—

— **ὑπέρθορον**, γνωμ. ἄορ. τοῦ **ὑπερθρώσκω** πηδῶ ἐπάνω, περνῶ.— **ἔρκος** φράχτης.— **εὔρε** (γνωμ. ἄορ.) τόν ἐντός, τόν ἐνοικο.— **εἰ καί** . . . **ἦ = καί ἐάν ἦ**.— **φεύγων** προσπαθώντας ν' ἀποφύγει τό κακό, δηλ. νά κρυφτεῖ.— **μυχός**· τό ἐσωτερικότερο μέρος, τό βάθος.

Στ. 31 - 40. δυσνομία κακή διοίκηση.— **ἄρτιος** ἀρμονικός.— **πέδαι** δεσμά γύρω στά πόδια.— **τραχέα** τίς τραχύτητες, τίς ἀνωμαλίες.— **κόρος**, βλ. στ. 9.— **ἀμαυρῶ** ταπεινῶν.— **αὐαίνω** ξεραίνω.— **ἄτη** ἀπάτη, ἀμάρτημα.— **φύομενα** (μτχ. χρον.) μόλις φυτρώνουν.— **εὐθύνω** ἰσιάζω, ἐπανορθώνω.— **δίκας σκολιάς** τίς στρεψοδικίες (**σκολιός** = στραβός, λοξός· ἀντίθ. τοῦ **εὐθύς**).— **ὑπερήφανα ἔργα** ὑπεροπτικές ἐκδηλώσεις.— **ἀργαλέος** ὀλέθριος.— **χόλος** ὀργή.— **ὑπ' αὐτῆς**, δηλ. τῆς εὐνομίας, τῆς χρηστῆς διοικήσεως.— **πινυτός** (πνέω) συνετός.

β) Τήν ἐλεγεία αὐτή ἔχει συνθέσει ὁ ποιητής σ' ἐποχή φοβερῶν ἀναταραχῶν, κατά τίς ὁποῖες οἱ εὐγενεῖς στήν καταγωγή ζητοῦσαν νά κρατήσουν τήν ἀπόλυτη κυριότητα στή γῆ καί στήν πολιτική ἐξουσία, ἐνῶ οἱ δημαγωγοί, μέ ἀπατηλές ὑποσχέσεις, χρησιμοποιοῦσαν τόν καταπιεζόμενο λαό γιά νά γίνουν τύραννοι.

Εἶναι πιθανό ὅτι τό ἀπόσπασμα τοῦτο δέν εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ ποιήματος, γιατί ἡ πρώτη πρόταση ἔχει τό σύνδεσμο **δέ**.

Στ. 4. Παλλάς Ἀθηναίη χειρας ὑπερθεν ἔχει· ἔχει τά χέρια της πάνω ἀπ' τήν πόλη, σκέπει καί προστατεύει τήν πόλη. Ἡ Ἀθήνα εἶχε μπεῖ κάτω ἀπό τήν προστασία τῆς Ἀθηναῖας, πού λατρευόταν ὡς **Πολιάς** καί **Πολιοῦχος**, ἀπό τότε πού νίκησε τόν Ποσειδῶνα στή φιλονικία τους γιά τήν πόλη.

Στ. 14. σεμνά θέμεθλα Δίκης τά σεβαστά θεμέλια τῆς Δικαιοσύνης, οἱ ἀρχές τοῦ Δικαίου. Ἡ Δίκη εἶναι π ρ ο σ ω π ο π ο ἰ ἦ σ η τῆς δικαιοσύνης καί μαζί μέ τήν Εὐνομία καί τήν Εἰρήνη σχηματίζουν ἀδελφική τριάδα, ἐνῶ οἱ ἄλλες ἀδελφές τους, οἱ Μοῦσες, ἀποτελοῦσαν ἄλλο ἀδελφικό σύμπλεγμα.

Στ. 15. ἦ σιγῶσα σύνοιδε «ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὀρᾷ».

Στ. 25. πραθέντες· πολλοί φτωχοί, μή μπορώντας νά πληρώσουν τά χρέη τους πρός τούς εὐγενεῖς, πούλιούνταν μαζί μέ τίς οἰκογένειές

των ὡς δούλοι, γιατί εἶχαν δανειστεί «ἐπὶ σώματι», μέ ἐνέχυρο δηλ. τὸ σῶμα τους· αὐτὸ τὸ κακὸ θεράπευσε ὁ Σόλωνας μέ τή **σεισάχθεια**.

— Ποιά ἡ ἰδιομορφία αὐτῆς ἐδῶ τῆς ἐλεγείας; Συγκρίνετε τὰ καταστρεπτικά ἀποτελέσματα τῆς «δυσνομίας», στ. 17 - 30, πρὸς τὰ ἀγαθὰ τῆς «εὐνομίας» στ. 33 - 40.

11 (3). Ὑποθήκες στὸν ἑαυτὸ του.

Στ. 1 - 2. ἀγλαὸς λαμπρὸς (ἀπὸ τὸ ἀγάλλω, ἀγαλμα).— κλύω ἀκούω, εἰσακούω, κάνω δεχτὴ (τὴν παράκληση).

Στ. 3 - 6. ὄλβος πλοῦτος.— πρὸς τινος ἀπὸ μέρους κάποιου.— δόξα ὑπόληψη.— εἶναι (ἐνν. ὑποκ. μέ), ἀπὸ τὸ δότε.— γλυκὺν ὦδε, τόσο γλυκὺν, πολὺ γλυκὺν.— αἰδοῖος σεβαστὸς.

Στ. 7 - 16. ἰμείρω ποθῶ.— πεπᾶσθαι, τοῦ πάομαι ἀποκτῶ, ἔχω.— ἦλθε, γνωμ. ἀόρ.— πλοῦτον, μέ ἔλξη πρὸς τὸ ἀναφορ. ὄν, ἀντὶ πλοῦτος.— παραγίγνεται παραμένει.— ἔμπεδος σταθερός.— νεάτος νεώτατος, κατώτατος: «ἐκ νεάτου πυθμένος ἐς κορυφήν» (π α ρ ο ι μ ι α κ ῆ φ ρ ᾶ σ η), ἀπὸ κάτω ἕως ἐπάνω, ὀλόκληρος.— μετίωσιν, τοῦ μετέρχομαι, ἐπιδιώκω, κυνηγῶ.— ὕφ' ὕβριος (τροπ.) ὕβριστικά, μέ ἄδικο τρόπο.— οὐ κατὰ κόσμον ἄκοσμα, ἄπρεπα.— ἀδίκαιοι' ἔργμασι πειθόμενος, βλ. παραπάνω στ. 11.— οὐκ ἐθέλων (μέ προσωποπ.) ἄθελα, βίαια.— ἀναμίσγεται ἔρχεται ἀνάμεσα, ξεσπᾶ.— ἄτη συμφορά.— ἀρχὴ δέ, δηλ. τῆς ἄτης.— ἐξ ὀλίγου ἀπὸ κάτι μικρό.— φλαῦρος ἀσήμαντος.— ἀνιηρὴ τελευτᾶ ἔχει κακὸ τέλος.— δὴν γιὰ μακρὸ διάστημα, γιὰ πολὺν καιρὸ (λατ. diu).— ὕβριος ἔργα· ὕβρις ἀδικία.

Στ. 17 - 32. ἐφορᾶ τέλος ἀγρυπνεῖ γιὰ τὴ ρύθμιση ὄλων τῶν πραγμάτων, κανονίζει τὰ πάντα.— ὥστε ὅπως (ἡ ἀπόδοση τῆς παρομοιώσεως βρῖσκεται στό στ. 25).— ἐξαπίνης, στό δισεκέδασε (γνωμ. ἀόρ.).— ἡρινὸς ἐαρινὸς, ἀνοιξιᾶτικος.— ἀτρύγετος ἀκαταπόνητος, ἀκούραστος.— γῆν κάτα, ἀναστροφή, κατὰ τὴ γῆ, στὴ γῆ.— δηώσας ἐρημώσας, ἀφοῦ ρήμαζε.— πυροφόρος σιτοφόρος (αὐτὴ πού φέρει πυροῦς = σιτάρι), καρποφόρος.— ἔδος ἔδρα, κατοικία.— αἰπὺς ψηλός (αἰπὺν οὐρανόν, παράθεση στό ἔδος).— ἔθηκεν ἰδεῖν ἔκαμε

νά δοῦμε.— **ἡελίοιο μένος** (περίφραση) ἥλιος.— **πίων παχύς**, γό-
 νιμος.— **ἀτάρ = δέ**.— **τοιούτη**, ἐδῶ ἢ ἀπόδοση τῆς παρομοιω-
 σεως.— **τίσις** τιμωρία, ἐκδίκηση.— **οὐδέ = ἀλλ' οὐ**.— **ἐφ' ἐκάστῳ**
 (οὐδ.) γιά κάθε (κακό) ἔργο.— **ὀξύχολος** ὀξύθυμος, ἀράθυμος.—
διαμπερές ἀπό τό **διά - ἀνά - πέρας**) πέρα ὡς πέρα, ὡς τό τέλος·
 ἐδῶ δυναμώνει τό **αἰεῖ**.— **ἄλιτρός** ἀμαρτωλός, ἄδικος (ἀπό τό **ἀλι-**
ταίνω = ἀμαρτάνω).— **ἐξεφάνη**, γνωμ. ἀόρ.— **αὐτοὶ** (κτγμ. προσδ.)
 αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.— **κίχη**, τοῦ κίχάνω καταφθάνω, προφθάνω, βρίσκω.—
μοῖρα θεῶν ἡ τιμωρία πού ἔρχεται ἀπ' τοὺς θεοὺς.— **ἤλυθεν αὐτίς**
 ἐπανάρχεται (ἢ μοῖρα θεῶν), ξαναγυρίζει.— **ἀναίτιος** ἀθῶος.— **γέ-**
νος ἐξοπίσω οἱ ἀπόγονοι.

β) **Στ. 1. Μνημοσύνη**· θεά τῆς μνήμης, μητέρα τῶν Μουσῶν πβ.
 'Ἡσιόδ. Θεογ. 52). 'Ἡ Μνημοσύνη ἀντιπροσωπεύει τὴ μνήμη, πού
 εἶναι ἓνα ἀπαραίτητο ὄργανο γιά τὴν ποίηση καὶ τό τραγούδι προτοῦ
 νά βρεθεῖ ἡ γραφή.

Στ. 2. Μοῦσαι. 'Ἡ ἐπίκληση τῶν Μουσῶν στήν ἀρχὴ τῶν ποιη-
 μάτων ἦταν κάτι συνηθισμένο, γιὰτί ἀπ' αὐτές ζητοῦσαν οἱ ποιητές
 τὴν ἐμπνευση (πβ. τοὺς πρώτους στίχους τῆς 'Οδύσσειας καὶ τῆς
 'Ἰλιάδας).

Κατὰ τὴ «Θεογονία» οἱ Μοῦσες ἦσαν ἑννέα καὶ ὀνομάζονταν:
Κλειώ, Εὐτέροπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πολύμνια,
Οὐρανία, Καλλιόπη. Καθεμιὰ ἀπ' αὐτές ἐκπροσωποῦσε μιὰ πνευματικὴ ἢ
 καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση, σχετικὴ μέ τὴν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματός της.—
Πιερίδες: ὀνομάστηκαν ἔτσι ἀπὸ τὴν Πιερίδα (χώρα στὰ βόρεια τοῦ
 'Ολύμπου) ὅπου ἰδιαίτερα λατρεύονταν.

Στ. 5. Κατὰ τὴν ἠθικὴ ἀντίληψη πού τότε ἐπικρατοῦσε, ὁ ἄνθρωπος
 ἔπρεπε νά εἶναι καλός πρὸς τοὺς φίλους καὶ κακός πρὸς τοὺς ἐχθρούς.
 (Ποιά γνώμη εἶχε ὁ Σωκράτης γιά τὴν ἀνταπόδοση μιᾶς ἀδικίας,
 καθὼς ξέρομε ἀπὸ τὸν «Κοῖτωνα»; Τί ἐδίδαξε ὁ Ἰ. Χριστός γιά τὴ
 συμπεριφορὰ μας ἀπέναντι στοὺς ἐχθρούς;)

Στ. 18 - 25. Στούς στίχους αὐτοὺς ἢ ἀπὸ μέρους τῶν θεῶν τιμωρία
 τῶν ἀδικητῶν παρομοιάζεται μέ ἀνοιξιμάτικη θύελλα. Αὐτὴ, κανονικά,
 εἶναι ὀρμητικὴ καὶ ξαφνικὴ καὶ ξεσπάει ἀπρόσμενα σ' ἐποχὴ ἀνθήσεως

καί εὐτυχίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος (*Ποιῆς οἱ ὁμοιότητες μ' αὐτά πού συμβαίνουν στόν ἠθικό κόσμο ;*)

Στ. 27. αἰεὶ δ' οὐ ἐλέληθε διαμπερές· κι ἐμεῖς λέμε : « Ὁ Θεός ἀργεῖ, ἀλλά δέ λησμονεῖ ».

Στ. 31. ἀνάτιοι ἔργα τίνουσιν ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἔξοπίσω, δηλ. « ἀμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα ». Ἡ ἀντίληψη αὐτή, ὅτι οἱ ἀπόγονοι τιμωροῦνται γιά ἀμαρτήματα πού δέν ἔκαμαν, ἦταν γενική στους ἀρχαίους λαούς· ἄλλωστε ἡ ἐπιστήμη καί σήμερα παραδέχεται τή λεγόμενη κληρονομική ἐπιβάρυνση τῶν ἀπογόνων (ἔτσι ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου γιά τίς πράξεις του γίνεται πολύ μεγαλύτερη, ἀφοῦ αὐτές βαραίνουν ἔχι μόνο τόν ἴδιο, ἀλλά καί τούς ἀπογόνους).

— *Ποιός ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Σόλωνα ;*

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ

Ὁ Ξενοφάνης γεννήθηκε γύρω στό 580 π.Χ. στήν Κολοφώνα. Ἀπόκτησε φήμη γιά τή μεγάλη του πολυμαθεία. Ἦταν φιλόσοφος καί ποιητής. Περιδεύοντας τήν Ἑλλάδα τραγουδοῦσε τά ποιήματά του, μέ τά ὅποια κήρυσσε θαρραλέα νέες ιδέες καί χτυποῦσε τήν πολυθεία. Τέλος ἐγκαταστάθηκε στήν Ἑλέα τῆς κάτω Ἰταλίας, ὅπου ἴδρυσε τήν περίφημη Ἑλεατική φιλοσοφική σχολή, καί ἀπό αὐτό ὀνομάστηκε Ἑλεάτης. Πέθανε σέ βαθιά γηρατειά τό 484.

Οἱ ιδέες τοῦ Ξενοφάνη, τολμηρές γιά τήν ἐποχή του, δείχνουν τό ἔξοχο πνεῦμα του. Δέν ἐπιδοκίμαζε ὅσα ἔγραψαν γιά θεούς ὁ Ὅμηρος καί ὁ Ἡσίοδος. Κήρυσσε ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἓνας, ἀγέννητος, ἀκίνητος, ἔχι ἀνθρωπόμορφος, τέλειος, πού τά πάντα κυβερνάει μέ τό νοῦ.

Ἐγραψε διδακτικό ἔπος «Περί φύσεως» καί ἐλεγεῖες, ἀπό ὅπου σώθηκαν ἀποσπάσματα.

12. Συμπόσιο.

α) **Στ. 1 - 12. γάρ,** ἐδῶ : ὄντως, πραγματικά (εἶναι ἡ αἰτιολογία στά παρακάτω, στ. 13). — **δὴ πλέον, πιά.** — **ζάπεδον** δάπεδο, πάτωμα. — **ἡ κύλιξ** τό ποτήρι. — **ἀμφιτιθεῖ** περιβάλλει, βάζει γύρω. — **ἄλλος,**

δηλ. παῖς, παιδί, δούλος.— ὁ δ' ἄλλος δέ πάλι.— **παρατείνω** προσφέρω (μέ τή σειρά).— **φιάλη** πλατύ καί ρηχό ποτήρι.— **κρητήρ** (κρητήρ), εὐρύχωρο δοχεῖο (μέσα σ' αὐτό γινόταν ἡ ἀνάμειξη τοῦ κρασιοῦ μέ τό νερό).— **μεστός ἐυφροσύνης** (μεταφορικά) ἀκένωτη πηγὴ εὐθυμίας, ἀπολαύσεως.— **ἔστηκε** στέκει περιμένοντας, προκλητικῶς.— **ἄλλος δ' οἶνος**, ἐκτός ἀπ' αὐτόν πού εἶναι στόν κρατήρα.— **προδώσειν**, δηλ. εἶναι ἀρκετός, ὥστε δέ θά προδώσει τοὺς συμπότες ἐγκαταλείποντάς τους : πού διαλαλεῖ πῶς δέ θά ἐξαντληθεῖ ποτέ.— **μείλιχος** γλυκός.— **κέραμος** πήλινο δοχεῖο.— **ἄνθος ὀσδόμενος** σκορπίζοντας μυρουδιά ἄνθους, μοσχομύριστος.— **ἐν μέσοισι** (ἐπάνω στό βωμό πού βρισκόταν) καταμεσῆς, στό κέντρο.— **ἴησιν** σκορπᾷ.— **πάρκεινται = παράκεινται** ἔχουν παρατεθεῖ, εἶναι στή διάθεσή μας.— **γεραρός** σεβαστός, μεγαλόπρεπος, πλούσιος.— **ἀχθομένη** κατάφορτη, γεμάτη.— **πίων** παχύς, πυκνόρρευστος.— **ἄν = ἀνά**.— **πάντη** πρὸς ὅλες τίς πλευρές.— **πεπύκασται**, τοῦ **πυκάζομαι** ἔχω πυκνό κάλυμμα, σκεπάζομαι.— **ἀμφίς** ὀλόγυρα.— **ἔχει** κατέχει, ἐπικρατεῖ.— **θαλίη** εὐθυμία, κέφι.

Στ. 13 - 24. εὐφημος μῦθος εὐσεβῆς μυθολογική διήγηση.— **καθαρός λόγος** ἠθική ἱστορική διήγηση.— **σπείσαντας**, τοῦ ρ. **σπένδω** = προσφέρω σπονδές.— **εὐχομαι** προσεύχομαι, ζητῶ μέ τίς εὐχές.— **πρήσσειν** πράττειν, νά κάνω.— **ταῦτα** = τοῦτο, δηλ. τό **εὐξασθαι**...— **ῶν = οὖν**, ἐδῶ : ὄντως, πραγματικά.— **προχειρότερον** τό πρῶτο καθήκον.— **οὐχ ὕβρις (ἐστί)** πίνειν δέν εἶναι κακό νά πίνεις (τόσο).— **ὀπόσον κεν . . . ἀφίκιοι** ὅσο ἀρκεῖ γιά νά μπορεῖς νά φτάσεις.— **ἔχων** πιωμένος.— **πρόπολος** συνοδός, ὑπηρετής.— **μη πάνυ γηραλέος** (ὦν) ἄν δέν εἶσαι πολύ γέρος.— **αἰνεῖν** (ἀπό τό **χρή**), ὑποκ. **τινά, σε**.— **ἐσθλά ἀναφαίνει** = ἐσθλοῦς λόγους ἀναφαίνει, μιλάει καλά.— **πιῶν** (ἐναντιομ. μ.τ.χ.) ἄν καί πιωμένος.— **ὥς οἱ μνημοσύνη (ἐστίν)**, ἐπεξήγηση (τοῦ **ἐσθλά ἀναφαίνει**) = ὅτι **μνημνηται (τῆς ἀρετῆς)**.— **καί πόνος (ἐστίν) ἀμφ' ἀρετῆς** καί ἐργάζεται γι' αὐτήν.— **διέπω** διηγῶμαι (τό ἀπαρέμφ. ἀπό τό **χρή**).— **τῶν προτέρων**, ἐνν. ποιητῶν.— **σφεδανός** σφοδρός, βίαιος.— **χρηστόν** χρήσιμο, ὠφέλιμο.— **ἀγαθόν (ἐστίν) ἔχειν (τινά) αἰὲν προμηθεῖν** θεῶν· ἔχω προμηθεῖν· ἔχω πρόνοια, σέβομαι.

β) Τὴν ἐλεγεία του τραγουδάει ὁ ποιητὴς τὴν ὥρα πού ἐτοιμάζεται τὸ συμπόσιο (ὁ **πότος** = πιστό, κρασσοπότι). Μετὰ τὸ δεῖπνο ἀποσύρονταν τὰ φαγητά, καθαριζόταν τὸ τραπέζι καὶ τὸ πάτωμα, καὶ οἱ προσκαλεσμένοι ἔπλεναν τὰ χέρια καὶ στεφανώνονταν, ἐνῶ οἱ δοῦλοι ἔφεραν τὸ κρασί, τὰ ποτήρια καὶ τὰ ἐπιδόρπια. Τότε ἓνας ἀπὸ τοὺς συμπότες διοριζόταν ἀρχηγὸς τοῦ συμποσίου καὶ ὀνομαζόταν βασιλιάς ἢ συμποσίαρχος. Καὶ ἀφοῦ γινόταν ἡ σπονδὴ (στοὺς θεοὺς) ἀπὸ τοὺς συνδαιτυμόνες, ὁ συμποσίαρχος ἔδινε σῆμα ν' ἀρχίσει τὸ συμπόσιο, τὸ διεύθυνε καὶ φρόντιζε νὰ ὑπάρχει καλὴ διάθεση μὲ κάθε λογῆς παιχνίδια, συζητήσεις, τραγοῦδια, μουσικὴ, χοροὺς κτλ. Σ' ἓνα τέτοιο συμπόσιο, ἐνῶ γινόταν ἀκόμα οἱ ἐτοιμασίες, ὁ ποιητὴς ταιριάζει σὲ τραγοῦδι τοὺς στίχους του διδάσκοντας πῶς πρέπει οἱ μυαλωμένοι ἄνθρωποι, οἱ « εὐφρονες ἄνδρες » νὰ κάνουν τὰ συμπόσια.

Στ. 2. πλεκτοὺς στεφάνους· συνήθιζαν οἱ ἀρχαῖοι νὰ στεφανώνονται στὰ συμπόσια μὲ στεφάνια ἀπὸ μυρτιές καὶ τριαντάφυλλα, γιὰτὶ τὸ συμπόσιο τὸ θεωροῦσαν μιά ἱερὴ τελετὴ πού εἶχε κάτω ἀπὸ τὴν προστασία του ὁ Διόνυσος.

Στ. 3. εὐῶδες μύρον· συνήθιζαν ἀκόμη νὰ ἀλείφονται, πρὶν ἀπὸ τὸ συμπόσιο, μὲ μύρο.— **ἐν φιάλῃ**· φιάλη ἦταν ἓνα δοχεῖο ἀνοιχτό, ρηχό, πού χρησίμευε γιὰ ποτήρι, ἰδιαιτέρως σὲ σπονδές καὶ χοές.

Στ. 4. κρητῆρ· μεγάλο ἀγγεῖο μὲ πλατὺ στόμιο, κανονικὰ πῆλινο ἢ γάλκινο (μερικὲς φορές ἤμας ἀσημένιο ἢ χρυσό), πού μέσα σ' αὐτὸ ἀνακάτωναν κρασί καὶ νερὸ καὶ ἀπὸ κατ' ἀντλοῦσαν κι ἔπιναν· ἡ ἀνάμειξη τοῦ κρασιοῦ γινόταν μὲ διπλάσια ἢ τριπλάσια ποσότητα νεροῦ, τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κρητήρα ἦταν ἀνάλογο μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν συμποσιαστῶν.

Στ. 9. γεραρὴ τράπεζα· ἐννοεῖται τὸ μετὰ τὸ δεῖπνο συμποσιακὸ τραπέζι, τὸ λεγόμενον δεῦτερο, ἐπάνω στὸ ὅποιο τοποθετοῦνταν τὰ ἐπιδόρπια (« ἄρτοι ξανθοί, τυρός, μέλι » κ.χ.).

Στ. 11. βωμός· βρισκόταν στὴ μέση τῆς αἴθουσας.

Στ. 13. θεόν, σὲ ἐνικό (« εἰς θεὸς μέγιστος »).

Στ. 14. εὐφήμοις μύθοις καὶ καθαροῖσι λόγοις, δηλ. ὅχι μὲ βλάσφημους μύθους καὶ διηγήσεις γιὰ μάχες ἀνάμεσα σὲ Τιτάνες, Γιγάντες, Κενταύρους κτλ., καθὼς ἐξηγεῖ παρακάτω στοὺς στ. 21 - 22.

Στ. 15. σπείσαντας δέ..., ἡ σπονδή γινόταν μὲ ἀνέροτο κρασί, πού ἔχουναν στίς φλόγες τοῦ βωμοῦ.

Στ. 18. οἰκαδ' ἄνευ προπόλου: τὸ νὰ μῦθαί κανεῖς νὰ πάει ἀπὸ τὸ συμπόσιο στὸ σπίτι του χωρὶς νὰ τὸν κρατάει ὁ ὑπηρέτης, τὸ θεωροῦσαν σὰν κάτι πού ἔδειχνε ἐγκράτεια καὶ φρονιμάδα· μόνο στοὺς γέροντες ἐπιτρεπόταν ἡ χρησιμοποίησις ὑπηρέτη.

Στ. 21. Τιτᾶνες, Γίγαντες. Αὐτοὶ κατὰ τὴν παλαιὰ μυθολογίαν ἦταν ὄντα ρωμαλέα, πελώρια καὶ πανίσχυρα, πού ξεσήκωσαν συνεχεῖς ἐπαναστάσεις ἐναντίον τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ Κρόνου, τοῦ Δία καὶ τῶν ἄλλων ἐπουράνιων θεῶν. Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι μὲ τοὺς Τιτᾶνες καὶ τοὺς Γίγαντες ὑπονοοῦνταν οἱ βίαιες καὶ ἀκαταδάμαστες φυσικὲς δυνάμεις, πού πάλευαν γιὰ τὴ μεταβολὴ καὶ τὸ μετασχηματισμὸ τοῦ κόσμου. Οἱ γιγαντομαχίαι καὶ τιτανομαχίαι ἦταν ἀγαπημένα θέματα γιὰ τὴν ποίηση, τὴ γλυπτικὴ καὶ τὴ ζωγραφικὴ. Ὁ Ξενοφάνης ἴσως δὲν ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐξιστόρησι, στὰ συμπόσια, τέτοιων μαχῶν καὶ ἐπαναστάσεων ἀνάμεσα στοὺς θεοὺς καὶ τὴν πίστη σὲ τέτοιους μύθους τὴ θεωρεῖ ἀσέβεια.

Στ. 22. Κένταυροι. Ἦταν ἄγριος Θεσσαλικὸς λαὸς πού κατοικοῦσε γύρω στὸ Πήλιο καὶ τὴν Ὀσσα, ἐμπειρος στὴν ἵππασίαν γι' αὐτὸ καὶ τοὺς φαντάζονταν σὰν ἄλογα κάτω καὶ ἄνδρες ἐπάνω.

Ὁ Ξενοφάνης νομίζει πὼς εἶναι ἀνάξια γιὰ λογικοὺς ἀνθρώπους ἡ ἐξιστόρησι τῶν ἄγριων πράξεων ἐνὸς τέτοιου λαοῦ.

— *Ποιὸς ὁ ἰδιαιτέρος τόνος στὴν ποίησι τοῦ Ξενοφάνη; Ποιὴ νοστοροπία τὸν χαρακτηρίζει ἀκόμα καὶ στίς ὄψεις ἐνὸς εὐθεμιου συμποσίου;*

ΘΕΟΓΝΙΣ

Ὁ Θεόγνης (ἀρχ. Θεόγνης) ἀπὸ τὰ Μέγαρα (550-500 π.Χ.) θεωρεῖται περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ὡς γνωμικὸς ποιητής, γιατί οἱ ἐλεγείαι του περιέχουν σὲ ἀφθονία γυῶμας πολιτικὲς καὶ ἠθικὰς. Στὸν καιρὸ τοῦ ποιητῆ ἡ πατρίδα του καὶ ὅλες οἱ ἐλληνικὲς πόλεις συγκλονίζονταν ἀπὸ ἐσωτερικὰς ταραχὰς ἀνάμεσα στοὺς εὐγενεῖς καὶ τὸ λαὸ. Ὁ Θεόγνης εἶχε ἀναγκασθεῖ ζωηρὰ στοὺς πολιτικοὺς ἀνταγωνισμοὺς, εἶχε πάρει τὸ μέρος τῶν ἀριστοκρατικῶν καὶ εἶχε μὲ πάθος ἀποκρούσει

τήν επικράτησιν τῶν δημοκρατικῶν, πού τοὺς ἔβλεπε νά παρασύρονται ἀπὸ τοὺς δημοχωγούς. Ὅταν οἱ τελευταῖοι επικράτησαν, ἐξορίσθηκε καί γιὰ πολὺν καιρὸ περιπλανήθηκε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του.

Ἀργότερα ξαναγύρισε στὴν πατρίδα του καί ὑποτάχθηκε στὸ νέο καθεστῶς. Δέν ἔπαψε ὅμως νά ἐκδηλώνει τὰ ἀριστοκρατικά του φρονήματα, πού ἐκφράζονται τολμηρὰ στίς ἐλεγείες του. Παρ' ὅλα αὐτά, ἐπειδὴ πολλοὶ στίχοι του διδάσκουν τὴν ἀρετὴ, διαβάζονταν ἀπὸ ὅλους καί ἀργότερα μπῆκαν στὰ σχολεῖα. Ἀπὸ τίς ἐλεγείες του σώθηκαν 1400 πάνω κάτω στίχοι. Εἶναι ὅμως αὐτοὶ ἄθροισμα ἀπὸ διάφορα κομμάτια χωρὶς ἐσωτερικὴ συνοχὴ. Οἱ περισσότεροι ἀπευθύνονται στὸν Κύρνο Πολυπαῖδη, ἀριστοκρατικὸ νέο Μεγαρίτη, τὸν ὁποῖο ὁ ποιητὴς διδάσκει σάν πατέρας καί προσπαθεῖ νά τὸν κάμει ἐνάρετο κατὰ τὴν ἀριστοκρατικὴ ἀντίληψη.

13 (1). Στὸν Ἀπόλλωνα

α) **Στ. 1 - 4.** ὦ ἄνα, ποιητ. κλητ. τοῦ ἀναξ.—σεῖο = σοῦ.—
λήσομαι, μέλλ. τοῦ (ἐπι)λανθάνομαι = λησμονῶ.—κλύθι, προστ. τοῦ
κλύω εἰσακούω.

Στ. 5 - 10 πότνια σεβαστή.—**ραδινηῆς χερσίν** (δοτ. ὄργαν.)
ραδιῶς εὐλύγιστος, λεπτός, κομψός.—**τροχοειδῆς** στρογγυλός.—
ἀπειρεσίη κυκλική.—**ἀμβρόσιος** θεῖος, θεϊκός.—**γήθησε**, τοῦ **γη-**
θέω χαίρομαι.—**ἡ ἄλς** (γεν. τῆς **άλος**) ἡ θάλασσα (ἐνῶ ὁ **ἄλς**
τό ἀλάτι).—**πολιὸς** ὑπόλευκος, ἀσπριδερός.—

β) **Στ. 1.** **Λητοῦς υἱέ, Διὸς τέκος.** Ὁ Ἀπόλλωνας καί ἡ Ἄρτεμις ἦταν δίδυμα παιδιὰ τοῦ Δία καί τῆς Λητώως. Ὅπως ὁ Ἀπόλλωνας εἶναι ὁ Φοῖβος (ὁ λαμπερός), ἔτσι καί ἡ ἀδελφή του εἶναι ἡ Φοῖβη (ἡ λαμπερή). Συμβολίζουν τὸ οὐράνιο φῶς, ὁ ἀδερφός σάν ἥλιος καί αὐτὴ σάν σελήνη. Γιὰ τὴ γέννησή τους λέει ὁ μῦθος, ὅτι ἡ Λητώ, ὅταν τὴν ἔπιασαν οἱ πόνοι τῆς γέννας, ἤρθε στὴ Δῆλο, πιάστηκε ἀπὸ τὸ ἱερὸ φοινικόδεντρο καί γέννησε τὰ δύο παιδιὰ της κοντὰ στὴ στρογγυλὴ λίμνη, στὰ ΒΑ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήλου.

Ὁ Ἀπόλλωνας νομιζόταν προστάτης τῆς ποιήσεως καί τῆς μουσικῆς (κιθαρωδός, Μουσηγέτης). Γι' αὐτὸ ὁ ποιητὴς ἐδῶ ζητάει τὴ βοήθειά του.

Στ. 5. Φοῖβε· ἐπίθετο τοῦ Ἀπόλλωνα πού σημαίνει τό λαμπρό, τό φωτεινό (ἀπό τό φάος, φώως, φῶς).

Στ. 8. Δῆλος ἀπειρεσίη· ὀνομάζεται ἔτσι, γιατί δέν ἔχει πέρατα, ἀφοῦ εἶναι κυκλική.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΣΤΟΝ ΚΥΡΝΟ

14 (2). I. Τίποτε πιά ἀγαπητό ἀπό τήν πατρίδα.

α) **Στ. 1 - 6. Εὐρώτα** (γενική δωρ.)— **δονακοτρόφος** αὐτός πού τρέφει (ἔχει) δόνακες (καλάμια).— **ἐφίλειον** (ἰων.) = **ἐφίλων**· **φιλέω** φιλοξενῶ, φιλεῶ.— **ἐπέρχομαι** ἐπισκέπτομαι.— **οὔτις μοι τέρψις ... ἐκείνων** (γεν. ὑποκειμ.) καθόλου δέ μ' εὐχαριστοῦσαν οἱ περιποιησεις ἐκεῖνες.— **οὔτως φίλτερον** τόσο πολύ ἀγαπητό.— **ἄρ(α)** ἀλήθεια, λοιπόν.

β) **Στ. 1. ἦλθον ... ἀγλαὸν ἄστν.** Κατά τή γεμάτη περιπλάνηση ζωῆ τοῦ ἐξορίστου ὁ Θέογγης πέρασε ἀπό πολλούς τόπους (ἐδῶ ἀναφέρει τή Σικελία, τήν Εὐβοία, τή Σπάρτη). Εἶδε ἐκεῖ ὠραῖα κι εὐχάριστα πράγματα, βροῆκε φιλοξενία κτλ. "Ὀμως ἡ ψυχὴ του πετοῦσε στήν πατρίδα.

Ὁ Κάλβος ἐκφράζει παρόμοια αἰσθήματα στήν ὠδή «Φιλόπατρις», ὅταν λέει γιά τήν πατρίδα του: «Ποτέ δέν σέ λησμόνησα — ποτέ· καί ἡ τύχη μ' ἔρωιπε — μακρὰ ἀπό σέ· μέ εἶδε — τό πέμπτον τοῦ αἵωνος — εἰς ξένα ἔθνη.— Ἀλλά εὐτυχής ἦ δύστηνος — ὅταν τό γῶς ἐπλούτει — τά βουνά καί τά κύματα — σέ ἐμπρός τῶν ὀφθαλμῶν μου — πάντοτες εἶχον» . . «εἶναι γλυκὺς ὁ θάνατος — μόνον ὅταν κοιμώμεθα — εἰς τήν πατρίδα ». Πβ. καί Ὀδύσσειας ι, 27 : «οὔτοι ἔρωιγε ἤς γαίης δύναμι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι ».

15 (3). II. Ἄν ὅμως σμίξεις μέ κακούς ...

α) **Στ. 1 - 8. ἴσθι**, προστ. τοῦ οἶδα.— **προσομιλῶ** συνανασπρόφομαι, κάνω παρέα.— **ἔχομαι** κρατιέμαι, πιάνω φιλία.— **τόν ἐόντα αὐτόν** πού ἔχεις ἀπό φυσικοῦ σου.— **συντίθεμαι** συνάπτω, ταιριάζω.— **ἔπη**

δύσφημα βλασφημίες, προστυχόλογα.— **ἔλπομαι**, ἐλπίζω, νομίζω.— **ἔτυμος** ἀληθινός, σωστός.

β) **Στ. 5.** Ὁ κακός δὲ γεννιέται κακός· εἶναι ἡ θεωρία σύμφωνα μετὴν ὅποια ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἄγραφο χαρτί (tabula rasa). Ὁ περίγυρος θά ἐπιδράσει πάνω σ' αὐτόν, γιὰ νά γίνει καλός ἢ κακός. Κάτι παρόμοιο εἶπε ἀργότερα ὁ Σωκράτης : « οὐδεὶς ἐκὼν κακός », κανένας δὲν εἶναι θεληματικὰ κακός.

16 (4). III. Ὁ διπρόσωπος φίλος.

α) **Στ. 1 - 8.** εἶ τις ἐπαινέση· τό εἰ μέ ὑποτακτ. ποιητικόν.— **ἔσσον ὀρώης (αὐτόν)** ὅσο βρῖσκεται μπροστά σου.— **νοσφίζομαι** ἀπομακρύνομαι, φεύγω μακριά (ἀπό τό νόσφι χωριστά, μακριά).— **ἄλλη** (τοπ.) σέ ἄλλο μέρος.— **ἰῆσι**, γ' ἐν. ὑποτ. τοῦ ἰῆμι βγάζω, ἀμολάω (ἰῆμι γλῶσσαν κακὴν = κακολογῶ).— **τοι** βέβαια, φυσικά.— **ἐταῖρος ἀνὴρ** σύντροφος.— **φίλος οὐτι μάλ' ἐσθλός (ἐστι)** δὲν εἶναι διόλου σπουδαῖος φίλος.— **ὄς κ' εἶπη** = ὄς ἂν εἶπη.— **λῶια** (συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐδῶ χωρίς σύγκριση) εὐχάριστα.— **γιγνώσκων**, ἐναντ. μτχ.— **βαρὺς ὀργὴν** ἐπίμονος στό θυμό του.— **καί** (ἐπιδοτ.) ἔστω καί, ἀκόμη καί.— **φέρω** ὑποφέρω, ἀνέχομαι.— **ἀντί κασιγνήτου** σάν ἀδελφός.— **φράζομαι** σκέπτομαι, συλλογίζομαι.— **ἐξοπίσω** στό μέλλον.

β) **Στ. 1.** εἶ τις ἐπαινέση σε· οἱ φίλοι πού παινεύουν γιὰ νά κολακέψουν δὲν εἶναι πιστοί, λέει καί ὁ Ἰσοκράτης : « πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἅπαν ὅ τι ἂν λέγῃς ἢ ποιῆς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας » (Πρὸς Νικοκλέα, 28).

Στ. 6. φέρει· ἡ ἀνεκτικότητα πού δείχνεις στό θυμό τοῦ φίλου σου εἶναι τό καλύτερο μέσο γιὰ νά διορθωθεῖ. Καί σ' αὐτό ἐπάνω ὁ Ἰσοκράτης λέει : « ὀμιλητικὸς δ' ἔσει . . . μὴ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἰκων, πεπαιυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων » (Πρὸς Δημόνικον, 31).

17 (5). IV. Είλικρίνεια.

α) Στ. 1 - 6. στέργω ἀγαπῶ.— νόον δ' ἔχε (ἐνν. ἄλλον) καὶ φρένας ἄλλας καὶ ἄλλα νά σκέπτεσαι μέ τό μυαλό σου.— πιστός, ἐδῶ : τίμιος, εἰλικρινής.— καθαρὸς ἄδολος.— θέμενος δείχνοντας, ἔχοντας.— ἀποειπών, τοῦ ἀπόφημι διακηρύσσω. λέγω καθαρὰ καὶ ζᾶστερα.— ἐχθαίρω μισῶ.— νεῖκος φιλονικία, ἐχθρητα.— αἰείρω σηκώνω, ἐκδηλώνω.— ἀμφαδίην φανερά, δημόσια.— δίχ' ἔχει νόον εἶναι διβουλος.— μιῆ γλώσση ἐνῶ ἔχει μιὰ γλώσσα.— δειλὸς (ἐνν. ἐστὶ) τιποτένιος, πρόστυχος.— βέλτερος προτιμότερος.— ὦν, ὑποθετική μτχ.

β) Στ. 6. Κύρνε· ὅλες οἱ συμβουλές τῶν ἀποσπασμάτων πού παραθέτουμε, ἀπευθύνονται, ὅπως εἶπαμε, στό νεαρό Κύρνο, τόν Πολυπαῖδη (βλ. παραπάνω, στή βιογρ. τοῦ Θεούγη).

18 (6). V. Σπάνιος ὁ πιστός φίλος.

α) Στ. 1 - 8. παῦρος λίγος (parvus, paulus).— ὁμόφρονα θυμὸν τήν ἴδια γνώμη, τά ἴδια φρονήματα.— τῶν ἀγαθῶν, τῶν κακῶν (οὐδ.) τῆς εὐτυχίας, τῆς δυστυχίας (τῶν φίλων).— οὐ χ' εὐροῖς = οὐκ ἂν εὐροῖς.— δίζημαι ἀναζητῶ, ψάχνω (ἡ μτχ. ὑποθ.).— ἐπί πάντας ἀνθρώπους σ' ὅλον τόν κόσμο.— οὐς, ἀναφ. συμπερ. = ὥστε τούτους.— μή... ἄγοι νά μήν μπορούσε νά τοὺς χωρέσει (εἶναι δηλ. λιγότεροι ἀπό ἄσους μπορεῖ νά χωρέσει ἓνα πλοῖο).— οἰσιν ἐπί γλώσση (σχῆμα καθ' ὅλον καί μέρος) = ὦν ἐπί γλώσση κτλ.— αἰσchrὸν χρῆμα ἐπι (ἀναστροφή) = ἐπί αἰσchrὸν χρῆμα.

β) Στ. 1. Πολυπαῖδη· πατρωνυμικό ἀπό τό Πολυπαῖς, -ίδος (πολυπάμων = πολυκτήμων, αὐτός πού ἔχει πολλά)

Στ. 4. ἴσον τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν μετέχειν. Πολλοὶ ἄνθρωποι συμμετέχουν στήν εὐτυχία τῶν φίλων, δέ συμμερίζονται ὅμως καὶ τήν δυστυχία τους, ἀλλά... « ὁ καλὸς ὁ φίλος στήν ἀνάγκη γαίρεται ».

Καμιὰ φορά πάλι μερικοὶ συμμετέχουν στή δυστυχία τῶν ἄλλων, ὅχι ὅμως καὶ στήν εὐτυχία τους, γιατί τοὺς παρακινεῖ ὁ φθόνος.—(1) Ἰσοκράτης συμβουλεύει νά διαλέγουμε γιά φίλους « μὴ μόνον τοὺς

ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας» (Πρὸς Δημόνικον, 26).

19 (7). VI. Ἡ φτώχεια.

Στ. 1 - 4. τοὶ βέβηαι.—θυμοφθόρος πού κατατρώγει τὴν καρδιά, καταστρεπτικός.—ἀχρημοσύνη στέρξη, ἀνέχεια.—οὐλόμενος (μτχ. ἀορ. β' τοῦ ὄλλυμαι) καταραμένος.—προφέρω κατηγοροῦ, περιπαίζω.—τάλαντον ἢ ζυγαριά (τῆς τύχης).—ἐπιρρέπω κἀνώ νά κλίνει, νά γύρει.—ἄλλοτε ἄλλως ἄλλοτε κατὰ δῶ κι ἄλλοτε κατὰ κεῖ.

20 (8). VII. Ἡ Ἐλπίδα.

α) Στ. 1 - 10. ἄλλοι δέ, ἐνν. θεοί.—ἐκπρολιπόντες (ἐνν. τοὺς ἀνθρώπους) ἀφοῦ ἐγκατέλειψαν, ἀφοῦ ἄφησαν, ἄφησαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ... — Οὐλυμπόνδε, στό ἔβαν: πῆγαν στόν Ὀλυμπο.—φθίνω (καὶ φθίνομαι) χάνομαι σιγά σιγά, σβήνω.—θέμιστες νόμοι, δικαιοσύνη.—ἄφρα τις ζῶει ὅσο κανένας ζεῖ.—εὐσεβέω περὶ θεοὺς δείχνω σεβασμό στους θεούς.—Ἐλπίδα προσμενέτω (μεταφορ.) ἄς μένει κοντά στήν Ἐλπίδα, ἄς μὴ χάνει τὴν ἐλπίδα.—εὐχόμενος (χρον.) ἐνῶ προσεύχεται.—ἀγλαός λαμπρός, ἐξήμετος.—μηρία, δηλ. τῶν ζώων πού θυσιάζει.—πύματος, τελευταῖος, στερνός.

β) Στ. 1. Ἐλπίς. Ὁ ποιητής προσωποποιώντας τὴν Ἐλπίδα ἀναφέρεται στό γνωστό μῦθο τῆς Πανδώρας, πού στάλθηκε ἀπὸ τὸ Δία γιὰ νά τιμωρήσει τοὺς ἀνθρώπους γιατί εἶχαν πάρει ἀπὸ τὸν Προμηθεά τὴν κλεμμένη, ἀπὸ τὸν οὐρανό, φωτιά. Σύμφωνα μέ τὸ μῦθο ἡ Πανδώρα φέρνοντας σφραγισμένο πιθάρι γεμάτο ἀγαθὰ εἶγνε δεκτὴ ἀπ' τὸν Ἐπιμηθεά παρὰ τὴ συμβουλή τοῦ ἀδελφοῦ του Προμηθεά ἔταν ὅμως ἀνοήχηκε τὸ πιθάρι, ἔφυγαν ὅλα τ' ἀγαθὰ καὶ πέταξαν πρὸς τὸν οὐρανό, ἐκτός ἀπ' τὴν Ἐλπίδα, πού πρόλαβε ὁ Ἐπιμηθεάς νά τὴν κλείσει μέσα στό πιθάρι. Αὐτὴ λοιπὸν ἀπόμεινε ἀπὸ τότε μόνη παρηγορήτρα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους θεά. Εἶναι φανερό πὼς ὁ ποιητής, συνθέτοντας τοὺς στίχους του στήν ἐξορία, φανερώνει ἑμμεσα τὴν ἐλπίδα πού τὸν κατέχει γιὰ τὸ γυρισμό στήν πατρίδα ἦταν αὐτὴ τὸ μοναδικὸ ἀγαθὸ πού τοῦ ἀπόμεινε.

Στ. 3. Πίστις, προσωποποιεῖ τὴν ἀμοιβαία ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους ἐμπιστοσύνη.

Στ. 4. Σωφροσύνη, προσωποποιεῖ τὴ μετριοπάθεια καὶ τὴ φρόνηση.— **Χάριτες**· μ' αὐτὴ προσωποποιεῖ ὁ ποιητὴς τὰ ἠθικὰ χαρίσματα τῶν ἀνθρώπων. Οἱ Χάριτες ἦταν κατὰ τὴ μυθολογία τρεῖς ἀδελφές (Ἄγλατα, Εὐφροσύνη, Θαλία), ἠλιακές θεότητες πού ἀντιπροσωπεύουν κάθε τι τὸ ὠραῖο καὶ λαμπρὸ στὴ φύση καὶ στὴ ζωὴ.

— Ἡ προσωποποιία στὴν ποίηση καὶ στίς τέχνες εἶναι συχνή. Φέρετε μερικά παραδείγματα.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ)

Ὁ Σιμωνίδης ἀπ' τὴν Κέα ἐκτός ἀπὸ τὰ θαυμάσια χορικά ποιήματά του ἔγραψε καὶ ἐλεγεῖες καὶ ἐπιγράμματα. Ἀπὸ τίς ἐλεγεῖες του σώθηκε τὸ παρακάτω κομμάτι, πού περιέχει συμβουλές σέ κάποιο νεαρό. (Βλ. στό τμήμα τῆς «Χορικῆς ποιήσεως» τὴ βιογραφικὴ εἰσαγωγὴ γιὰ τὸν ποιητὴ, σελ. 137).

21. Συμβουλές σ' ἓνα νέο.

α) **Στ. 1 - 6. χρῆμα** πράγμα.— **ἔμπεδος** σταθερός, ἀπαράλλαχτος.— **Χῖος ἀνήρ**, δηλ. ὁ Ὀμηρος.— **γενεὴ** φύση, ζωὴ.— **παῦρος** λίγος.— **οὔας** (γεν. οὔατος) οὔς, αὐτί· **οὔασι δέχομαι** = ἀκούω.— **ἐγκατατίθειμαι στέρνοις** ἐναποθέτω, βάζω στὴν καρδιά μου.

Στ. 7 - 10. ὄφρα τις ἔχη ὅσο ἔχει.— **πολυήρατος** περιπόθητος, θελκτικός.— **κοῦφος θυμὸς** ἐλαφρὸς νοῦς, ἀχαλίνωτη φαντασία.— **ἀτέλεστος** ἀνεκτέλεστος ἀπραγματοποίητος· **πόλλ' ἀτέλεστα νοεῖ** πλάθει πολλὰ ἀπραγματοποίητα ὄνειρα.— **ἐλπὶς** προσμονή, πρόβλεψη.— **φροντὶς** σκέψη.— **κάματος** ἀρρώστια.

Στ. 11 - 14. νήπιοι ἀνόητοι, ἀφελεῖς.— **οἷς = οὔτοι, οἷς— ταῦτη** κεῖται νόος σκέπτονται κατ' αὐτόν τὸν τρόπο.— **βιότου ποτὶ τέρμα** ὡς πρὸς τὰ ὅρια τῆς ζωῆς.— **τλῆθι** (προστακτ. ἐνός ἀχρημ. πού ἔχει παρακ. **τέτληκα**, ἀόρ. **ἔτλην**) τόλμησε· **ψυχῇ τλῆθι**

δειξε τήν ψυχική σου δύναμη.— **χαριζόμενος** προσφέροντας (στους άλλους).— **τῶν ἀγαθῶν** (γεν. διατριβ. οὐδ.) ἀπό τ' ἀγαθὰ σου.

β) **Στ. 2. Χῖος ἀνήρ** λέγεται ὁ Ὅμηρος γιατί ἡ Χῖος νομιζόταν πατρίδα του (ἄν καί πολλές πόλεις φιλονικοῦσαν γι' αὐτό).

Στ. 3. οἴη περ φύλλων γενεή· εἶναι στίχος ἀπό τήν Ἰλιάδα 2,146 (πβ. Μιμνέρμου « Ἡ νιότη » 7,1)

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)

Ὁ Σιμωνίδης εἶναι κυρίως χορικός ποιητής, ἔγραψε ὅμως καί πολλά ἐπιγράμματα μέ ἐξαιρετική τέχνη (Βλ. γι' αὐτόν στό τμήμα τῆς « Χορικής ποιήσεως », σελ. 137).

22 (1). Στούς Ἀθηναίους Μαραθωνομάχους (490 π.Χ.)

α) **προμαχῶ τινος μάχομαι** γιά κάποιον, γιά τή σωτηρία κάποιου.— **χρυσοφόρος** φορετωμένος μέ χρυσάφι.— **ἔστώρεσαν**, ἔστρωσαν κάτω, κατανίκησαν, κατατρόπωσαν (τοῦ ἄχρ. **στορέννυμι**).

β) Χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ ἐπιγράμματος εἶναι ἡ συντομία καί ἡ ἐκφραστική δύναμη. Δυό ἢ τέσσερις τό πολύ στίχοι εἶναι τό κανονικό καί συνηθισμένο μέγεθος του. Σ' αὐτό ἐδῶ τό ἐπίγραμμα ὁ Σιμωνίδης μέ δυό στίχους κατόρθωσε νά παρουσιάσει τόν ἐνδοξο ἀγώνα τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς Μήδους φανερώνοντας μέσα σ' αὐτούς τόν τόπο, τόν τρόπο καί τό ἀποτέλεσμα.

Χρυσοφόρους λέει τοὺς Μήδους, γιατί φοροῦσαν χρυσά κοσμήματα (περιδέραια, βραχιόλια κτλ.) σύμφωνα μέ τά ἔθιμα τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν.

23 (2). Στίς Θερμοπύλες (480 π. Χ.)

α) **τῆδε ἐδῶ** (δηλ. στίς Θερμοπύλες).— **τέτορες**, δωρ. τύπος ἀντί τέσσαρες.

β) Τό επίγραμμα ἦταν χαραγμένο ἐπάνω στή στήλη πού στήθηκε στόν τόπο τῆς μάχης καί ἀναφέρεται στόν ἀγώνα τῶν λίγων χιλιάδων Ἑλλήνων, πού μαζί μέ τούς τρακόσιους τοῦ Λεωνίδα ἐπίασαν τό στενό τῶν Θερμοπυλῶν, γιά νά ἐμποδίσουν τό πέρασμα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ, πού ἔφτανε τά τρία ἑκατομμύρια. Μετά τήν προδοσία τοῦ Ἐφιάλτη, ἔμειναν ἐκεῖ οἱ τρακόσιοι Σπαρτιάτες· γι' αὐτούς γράφτηκε τό παρακάτω.

24 (3). Ἐπιτύμβιο σ' αὐτούς πού ἔπεσαν στίς Θερμοπύλες (480 π. Χ.)

α) **ξεῖν (ε)** = ξένο.— **ἀγγέλλειν**, ἀπαρέμφ. ἀντί γιά προστακτική = ἀγγελλε, ἀνάγγειλε, εἰδοποίησε.— **τῆδε** ἐδῶ (δηλ. στίς Θερμοπύλες).— **ῥῆμα** ρητή διαταγή, πρόσταγμα.

β) Ἡ διαταγή, πού ἔσχε πάντα γιά τούς Σπαρτιάτες, ἦταν νά μήν πισωγυρίζουν ποτέ καί στήν ἀνάγκη νά πέφτουν μέχρι τόν τελευταῖο. Τό **πειθόμενοι** ὡστόσο δέν ἔχει τήν ἔννοια τοῦ ἐξαναγκασμοῦ ἀλλά τῆς ἀνεπιφύλακτης καί ὀλοφύχης ἀποδοχῆς τῶν προσταγμάτων τῆς πατρίδας καί τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τόν πατροπαράδοτο νόμο. Τό ἐπίγραμμα αἶχε γραφτεῖ πάνω στόν τάφο τῶν πεσόντων κι ἔμεινε ξακουστό.

25 (4). Σ' αὐτούς πού ἔπεσαν μέ τό Λεωνίδα (480 π. Χ.).

α) **εὐκλέας** εὐκλεεῖς, δοξασμένους (κτγρμ.στό ἐννοούμενο **τούςδε**, τούτους, οἱ ..., αὐτούς πού ...).— **αἶα** γῆ (ἄλλος τύπος τοῦ **γαῖα**).— **κέευθε** (πρκ. μέ σημ. ἐνεστ. τοῦ **κεύθω**) κρύβει, σκεπάζει.— **σεῖο** σοῦ.— **εὐρύχορος** εὐρύχωρη, μεγάλη.— **πλείστων δῆ** κτλ., ἡ σειρά: **δεξάμενοι πολέμῳ σθένος πλείστων τόξων** κτλ. ἀφοῦ ὑπόμειναν σέ (σκληρή) μάχῃ τῆ δύναμη κτλ.— **Μηδείων** Μηδικῶν, τῶν Μήδων.—

α) Τοῦτο εἶναι ἄλλο ἐπίγραμμα ἀριερωμένο στό Λεωνίδα, ἀρχηγό τῶν 300. Ἀποτελεῖται ἀπό δύο δίστιχα ἐλεγειακά.

26 (5). **Στούς Κορινθίους πού ἔπασαν στή Σαλαμίνα (480 π. Χ.)**

α) **ναίω** κατοικῶ.— **ἄμ (ε)** ἡμᾶς, ἐμᾶς, δωρ. (ὄνομ. ἄμες).— **ἔχει** κατέχει, κρατάει.— **ῥυσάμεθα** (ἄορ. ἀναύξ.) τοῦ **ῥύομαι** ὑπερσπίζω, σώζω.

β) Τό ἐπίγραμμα βρέθηκε στό Ἀμπελάκι τῆς Σαλαμίνας. Ἐχει γιά θέμα του τήν συμβολή τῶν Κορινθίων (στόν ἀγώνα), πού μέ ναύαρχο τόν Ἀδείμαντο διακρίθηκαν στή ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας, παρά τίς προηγούμενες διαφωνίες των μέ τούς Ἀθηναίους.

Στ. 1. εὐδρον, ἀπό τά ἄφθονα νερά τῆς Κορίνθου.

Στ. 2. Αἴαντος νᾶσος Σαλαμίς, γιατί τῆς Σαλαμίνας βασιλιάς ἦταν στούς ἡρωϊκούς χρόνους ὁ Τελαμώνας, πατέρας τοῦ Αἴαντα.

Στ. 3. Φοινίσσας· καθώς ξέρουμε, ὁ στόλος τῶν Περσῶν ἦταν στό μεγαλύτερο μέρος φοινικικός.

27 (6). **Στούς πεσόντες ἤρωες.**

ἄσβεστον κλέος ἀκατάλυτη, ἀθάνατη δόξα.— **περί... θέντες** (τμήση) πατρίδι περιβαλόντες τήν πατρίδα, ἀφοῦ τύλιξαν, ἔντυσαν τήν πατρίδα μέ ...— **ἀμφιβάλλομαι** περιβάλλομαι, ντύνομαι, τυλίγομαι.— **κυάνεον** σκοτεινό, μαῦρο (ἡ ὄλη περίφραση : πέθαναν).— **σφ', σφέ, σφᾶς** αὐτούς.— **καθύπερθεν** (στό **κυδαίνουσα**) ἄνωθεν, ἀπό ἐπάνω.— **κυδαίνω** δοξάζω.— **ἀνάγω** ὀδηγῶ ἐπάνω (ἔρμ. τούς ὀδηγεῖ ἐπάνω στούς οὐρανοῦς).— **ἐκ δώματος Ἀΐδew** ἀπό τά δώματα τοῦ Ἄδου, ἀπό τόν κάτω κόσμον.

28 (7). **Στούς πεσόντες τόν καιρό τῶν Μηδικῶν.**

ἐκ πάντων προπάντων, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον.— **περιτίθημι** περιβάλλω, ντύνω (κυρίως γιά φορέματα), ἐδῶ μεταφορικά : **περιτίθημι τῇ Ἑλλάδι ἐλευθερίην** ἐλευθερώνω τήν Ἑλλάδα.— **χρῶμαί τιτι** ἔχω κάτι.— **εὐλογία** ἔπαινος, δόξα.

29 (8). Περιπαικτικό στον Τιμοκρέοντα από τη Ρόδο.

α) φαγών ... πιών ..., οί μτχ. χρον. — κακά λέγω (τινά) κακολογῶ.

β) Τό ἐπίγραμμα εἶναι ἀπό τά λεγόμενα **σκωπτικά** (περιπαικτικά, κοροϊδευτικά). Ἀναφέρεται στόν ὁμότεχνο τοῦ Σιμωνίδη Τιμοκρέοντα, μέ τόν ὁποῖο εἶχε μεγάλη ἔχθρα. Ὁ Τιμοκρέοντας ἦταν ἀθλητής καί φημιζόταν γιά τήν πολυφαγία καί τήν κακογλωσσιά του.

30 (9). Εὐτράπελο ἀφιέρωμα.

α) **Σῶσος, Σωσώ**, ὀνόματα δύο ἀδελφῶν, ἴσως.— **Σῶτερ Δία**.— **τόνδ' ἀνέθηκαν**, εἶναι ἄγνωστο τί ἀκριβῶς ἦταν τό ἀφιέρωμα.

β) Τό ἐπίγραμμα εἶναι εὐτράπελο (διασκευαστικό, χιουμοριστικό) κι ἔχει ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό τήν **πα ρ ῆ χ η σ η**. Εἶναι πολύ πιθανό ὅτι ὁ ποιητής εἰρωνεύεται ἐκείνους πού κάνουν χρήση τῆς παρηχίσεως κι ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει λόγος.

Π Λ Α Τ Ω Ν

Ὁ μέγας Ἀθηναῖος φιλόσοφος Πλάτωνας, γιός τοῦ Ἀρίστωνα (427 - 347), διάσημος μαθητής τοῦ Σωκράτη, ἰδρυτής τῆς περιφημῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς, τῆς λεγόμενης Ἀκαδημίας, συγγραφέας πολλῶν φιλοσοφικῶν ἔργων, ἔγραψε καί ποιήματα. Ἀργότερα, ὅταν ἀφοσιώθηκε στή φιλοσοφία, ἔδειξε νά ὑποτιμᾶει τοὺς ποιητές καί τοὺς ἔβγαλε ἀπό τήν ἰδανική « Πολιτεία » του. Πάντως τά ἐπιγράμματα τοῦ Πλάτωνα πού σώθηκαν φανερόνουν ἀξιοθαύμαστη ποιητική τέχνη.

31 (1). Στούς Ἐρετριεῖς πού ἐκπατρίστηκαν.

α) **ἄγχι** πλησίον, κοντά.— **Σοῦσα**, πρωτεύουσα τῆς Περσίας.— **ὄσσον**, ἐπίρρ.— **ἀφ' ἡμετέρης (γῆς)** μακριά ἀπ' τήν πατρίδα μας.

β) Ὁ Δάτης καί Ἀρταφέρνης μετά τήν ἄλωση τῆς Ἐρέτριας (490 π.Χ.) ἔστειλαν δέσμμιους στό Δαρεῖο τοὺς Ἐρετριεῖς, πού ἐπίασαν, καί αὐτός τοὺς ἔβαλε νά κατοικήσουν σέ μιὰ τοποθεσία τῆς Κισσίας, κοντά στά Σοῦσα, πού ὀνομαζόταν Ἀρδέρικκα. Σ' αὐτούς εἶναι ἀφιε-

ρωμένο τό ἐπίγραμμα καί διερμηνεύει τήν πανελλήνια συγκίνηση γιά τόν ἐκπατρισμό τόσων ἐλεύθερων Ἑλλήνων.

32 (2). Σέ φίλο του ἀστρονόμο.

α) **ἀστήρ**, κτηγρμ.— **ἐν ζωοῖσιν** ἀνάμεσα στους ζωντανούς.— **Ἐῶος** Ἐωσφόρος, Αὐγερινός (ἀστέρι τῆς αὐγῆς).— **ἐν φθιμένοις** ἀνάμεσα στους νεκρούς.

β) Καθώς ξέρουμε, ἡ Ἀφροδίτη, πλανήτης τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος, ἀνατέλλει λίγες ὥρες πρὶν ἀπό τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου καί τότε λέγεται ἀρχ. **Ἐωσφόρος**, σήμ. **Αὐγερινός**, καί βασιλεύει λίγες ὥρες μετὰ τή δύση τοῦ ἡλίου καί λέγεται **Ἑσπερος**, σήμ. **Ἀποσπερίτης**.

— Προσέξτε τήν παρομοίωση καί τήν ἀντίθεση πού ὑπάρχει μέσα στους δύο στίχους, ἀντίθεση καί ὁμοιότητα νοήματος μέ νόημα καί λέξεως μέ λέξη.

33 (3). Στή Σαπφώ.

α) **ὀλιγώρως** ἀπρόσεκτα, ἀπερίσκεπτα (**ὀλιγωρῶ**).— **ἠνίδε** ἰδού, νά.—

β) Γιά τή Σαπφώ κοίτα στό τμήμα τῆς « Μελικῆς ποιήσεως » (σελ. 126) καί γιά τίς Μοῦσες στή σελ. 94.

34 (4). Σ' αὐτόν πού ἄφησε χρυσάφι κι ἤβρε θηλιά.

α) **βρόχος** θηλιά.— **ὁ χρυσόν** κτλ., ἡ σειρά : **ὁ οὐχ εὐρών τόν χρυσόν, ὄν λίπεν, ἤψε βρόχον, ὄν εὔρε· — ἤψεν, τοῦ ἄπτω, ἐδῶ** = ἐξάπτω, κρεμῶ γιά νά ἀπαγχονιστῶ.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

Ἄ Ο Θουκυδίδης (470 - 395 π.Χ.), ὁ πῶς μέγας ἱστορικός ὄλων τῶν ἐποχῶν, ἔγραψε τό παρακάτω ἐπίγραμμα, ἀφιερωμένο στόν ἐξοχο

ποιητή τραγωδιῶν Εὐριπίδη (485 - 407 π.Χ.), πού πέθανε στή Μακεδονία.

35. Στόν Εὐριπίδη.

μῆμα ... **Εὐρ.**, ἐνν. ἐστί.— **ἴσχω** ἔχω, κρατῶ.— **γῆ Μακεδῶν** (περίφραση) Μακεδονία.— **τῆ** (τοπ.) ἐκεῖ.— **δέξατο ὑποκμν. Εὐριπίδης** (ἀντικ. **τέρμα βίου**).— **Ἑλλάδος Ἑλλάς** (ποιητ. φράση) τό κέντρο τῆς Ἑλλάδος, « ἡ καρδιά τῆς Ἑλλάδος », δηλ. ἡ Ἀθήνα.— **μούσαις** (δοτ. ὄργανική) μέ τήν ποίηση.

ΑΝΑΚΡΕΩΝ

Ἄν Ἀνακρέωντας εἶναι κυρίως μελικός ποιητής, ἔγραψε ὅμως κι ἐπιγράμματα, ἀπό τά ὁποῖα σώζεται τό παρακάτω. (Βλ. γι' αὐτόν στό τμήμα τῆς « Μελικῆς ποιήσεως », σελ. 131 - 132).

36. Ἡ ἀγελάδα πού μουγκανίζει.

α) **τάν ἀγέλαν** τήν ἀγέλη, τό κοπάδι.— **πόρρω** μακριά.— **νέμω** ὀδηγῶ στή βοσκή.— **βοίδιον**, ὑποκορ. τοῦ **βοῦς**.— **ἐμπνους**, αὐτός πού ἀναπνέει, ζωντανός.— **συνεξελαύνω** ὀδηγῶ καί κάτι ἄλλο (μαζί) πρὸς τό ἴδιο μέρος, παρασύρω.

β) **Μύρων**· ξακουστός Ἀθηναῖος γλύπτης, σύγχρονος μέ τό Φειδία, ἀπό τίς Ἑλευθερές (κοντά στά σύνορα Ἀττικῆς καί Βοιωτίας). Περὶ φημα ἔργα του εἶναι ὁ διακοβόλος καί ἡ μοκομένη βοῦς, πού εἶχε τόση φυσικότητα, ὥστε, ὅπως λένε, ἀκόμα καί μοσχάρι ἤταν δυνατό νά ξεγελαστεῖ καί νά πλησιάσει γιά νά βυζάξει.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ

Ἄν Ὁ Φίλιππος ἀπ' τῆ Θεσσαλονίκη εἶναι ποιητής ἐπιγραμμάτων πού ἐξῆσε ἀργότερα κι ἡ ἀκμή του πέφτει στόν καιρό τοῦ αυτοκράτορα Τι-

βερίου (14 - 17 μ.Χ.). "Έγραψε επιγράμματα δικά του και μία συλλογή από επιγράμματα άλλων αρχαίων ποιητών με τόν τίτλο « Στέφανος ».

37. Στο Φειδία πού τεχνούργησε τόν 'Ολύμπιο Δία.

Τό επίγραμμα τούτο είναι κοσμοζάκουστο. 'Ο μεγάλος 'Αθηναῖος γλύπτης (5 αἰ. π.Χ.) εἶναι ὁ μεγαλύτερος στήν ἀρχαιότητα δημιουργός ἀγαλμάτων. Ἐκτός ἀπό τά ἄλλα, περίφημο ἔργο του εἶναι καί τό χρυσελεφάντινο (χρυσάφι καί φιλντισί) ἄγαλμα τοῦ Δία τῆς 'Ολυμπίας, ἔνα ἀπό τά ἑφτά θαύματα τοῦ κόσμου.

Π Α Λ Λ Α Δ Α Σ

Καί ὁ Παλλάδης ἀπό τήν 'Αλεξάνδρεια εἶναι ἐπιγραμματοποιός τῶν κατοπινῶν χρόνων κι ἡ ἀκμή του πέφτει τόν καιρό τοῦ αὐτοκράτορα 'Αρκαδίου (383 - 408 π.Χ.).

38. Συμβουλή γιά ὑπομονή.

α) Στοῦ ἐπίγραμμα τούτο ὁ ποιητής κάνει λογαριασμό μέ τή διπλή σημασία τοῦ **φέρω** = 1) φέρνω, ὀδηγῶ, παρασύρω· 2) ὑποφέρω, ἀντέχω, ἀνέχομαι.— τό **φέρον** ἢ τύχη (πού ὀδηγεῖ τά πάντα).— **φέρε** ὑπόφερε, ὑπόμεινε.— **φέρου** ἄφησε τόν ἑαυτό σου νά φέρεται, νά ὀδηγεῖται (ὅπου θέλει ἡ τύχη).— **καί τό φέρον** . . . καί παρ' ὄλ' αὐτά ἡ τύχη σέ φέρει, σέ πάει ὅπου θέλει.

β) Πβ. τό περίφημο ποίημα τοῦ Κ. Χατζόπουλου : « 'Ασ' τή βιάζα στο κόμα, ὅπου θέλει, νά τρέχει — ἄς ὀρῆζει τό ἀέρι τιμόνι, πανί . . . ἄς τό γέρει ὅπου θέλει τό ἀέρι, ὅπου ξέρει τό ἀέρι » « 'Απλοῖ τρόποι ».

— Εἶναι σωστή ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἀγήρεται ἐφορμιο στή φορά τῶν πραγμάτων, χωρίς νά ἀντιστέκεται μέ τή δική του τή βούληση ;

Α Δ Ε Σ Π Ο Τ Α

39. Σέ νεαρή κόρη.

ὄρη πανθοθαλής ἢ ἄνοιξη, ἢ ἐποχή πού ὅλα εἶναι θαλερά.— πρωτοφρανής καλύκων ἢ πρώτη κάλυκα τοῦ λουλουδιοῦ πού φανερώθηκε, πρωτολουλουδο.— μέλλουσα γάμῳ μείγνυσθαι μελλόγαμη, μελλόνυμφη.— ἐν φθιμένοις ἀνάμεσα στοὺς νεκρούς.

40. Στή μακρόβια καί πολύτεκνη Καλλικράτεια.

ἔδρακόμην, τοῦ δέρομαι = βλέπω.— ὁ σκίπων (καί σκήπων) βακτηρία, ραβδί (σκίμπτομαι = στήριζομαι).— τρομερός, τρέμων, τρεμουλιάρης.

41. Σέ ἄγαλμα τῆς Νιόβης, ἔργο τοῦ Πραξιτέλη.

α) ἐκ ζωῆς, ἐνν. οὔσης· ζωὸς ζωντανός (ἤμουν ζωντανή κι οἱ θεοὶ μ' ἔκαμαν πέτρα).— ἔμπαλιν ἀντίθετα, ἀντίστροφα.

β) Ἡ Νιόβη ἦταν θυγατέρα τοῦ Ταντάλου καί γυναίκα τοῦ βασιλιᾶ τῶν Θηβῶν Ἀμφίονα. Σύμφωνα μέ τό μῦθο, ἡ Νιόβη ἀπόχτησε 6 γιούς κι 6 θυγατέρες, ἀλλά, ἐπειδή περηφανεύτηκε γι' αὐτό καί κοροϊδεψε τή Λητώ πού εἶχε μόνο δύο παιδιά, τιμωρήθηκε σκληρά· τά παιδιά της χτυπήθηκαν μέ τόξο ἀπό τόν Ἀπόλλωνα καί τήν Ἄρτεμη κι ἡ ἴδια ἡ Νιόβη βαριά πονεμένη ξαναγύρισε κοντά στόν πατέρα της στό Σίτυλο τῆς Φρυγίας, ὅπου ἀπολιθώθηκε ἀπό τοὺς θεοὺς κι ἔτσι, ἀκόμα καί πετρωμένη, ἔκλαιγε κι ἔκλαιγε τήν πικρή μοίρα της. Αὐτήν — λέει τό ἐπίγραμμα — ξανάφερε στή ζωὴ μέ τό ἔργο του ὁ Πραξιτέλης, ἕνας ἀπό τοὺς περιφημότερους γλύπτες τῆς ἀρχαιότητος, πού ἦταν στήν ἀκμὴ του κατά τά μέσα τοῦ 4. π.Χ. αἰώνα.

42. Σέ ἄγαλμα Σατύρου πού ἔκαμε ὁ Πραξιτέλης.

α) ὑποτρέχω τρυπώνω, χώνομαι.— ἀμφιχύνομαι χύνομαι ὀλόγυρα.

β) Σάτυροι ἦταν κατώτερες θεότητες, ἀκολουθία τοῦ Διονύσου, καί συμβόλιζαν τή χαρούμενη διάθεση τῶν ἀνθρώπων. Τό χάλκινο ἄγαλμα

τοῦ Σατύρου ἦταν ἓνα ἀπό τὰ ὠραιότερα ἔργα τοῦ Πραξιτέλη. Παρά-
σταινε τό Σάτυρο σέ ἀναπαυτική στάση νά στηρίζεται σέ κορμό δέντρου
μέ ὕφος ἀπόλυτης ἀνεμελιᾶς. Τό Σάτυρο τοῦτον οἱ ἀρχαῖοι ὀνόμαζαν
« περιβόητο ». Ἀντίγραφό του σῶζεται στό Μουσεῖο τοῦ Καπιτωλίου
στή Ρώμη. Ὁραῖο ἐπίσης ἄγαλμα Σατύρου βρίσκεται στήν Ἀθήνα,
στό Μουσεῖο τῆς Στοᾶς τοῦ Ἀττάλου.

43. Ἐπάνω σέ ἀνδριάντα τοῦ Δημοσθένη.

α) γνῶμη φρόνηση, φρόνημα, ψυχική δύναμη.—"Ἄρης Μακε-
δῶν οἱ πολεμικοὶ Μακεδόνες (ἀ ν τ ο ν ο μ α σ ί α).

β) Ὁ κορυφαῖος ἀπό τοὺς Ἑλληνες ρήτορες Δημοσθένης ὁ Ἀθη-
ναῖος (384 - 322 π.Χ.), πού ἐπὶ μιά δεκαπενταετία ἀγωνίστηκε μέ
πάθος καταπολεμώντας τή μακεδονική κυριαρχία, αὐτοκτόνησε πίνοντας
δηλητήριο στήν Καλαυρία — ὅπου σήμερα ὁ Πόρος — μέσα στό ἱερό
τοῦ Ποσειδῶνα.

Οἱ Ἀθηναῖοι τό 280 π.Χ. τίμησαν τό Δημοσθένη στήνοντας στήν
ἀγορά τόν ἀνδριάντα του, ἔργο τοῦ γλύπτη Πολύευκτου· στό βᾶθος
τοῦ ἀγάλματος ἦταν χαραγμένο τό περίφημο αὐτό ἐπίγραμμα.

— Ποιά εἶδη ἐπιγραμμάτων παρουσιάζονται ἐδῶ ; Συγκρίνετέ τα
μέ γνωστά ἐπιγράμματα τοῦ Σολωμοῦ καί ἄλλων νέων Ἑλλήνων
ποιητῶν.

Β'. ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ

Ὁ Ἀρχίλοχος (680 - 629 π.Χ.) γεννήθηκε στήν Πάρο. Ἐξῆσε
ζωή γεμάτη περιπέτειες. Νέος, πῆρε μέρος στήν ἀποικία πού στάλθηκε
ἀπό τήν Πάρο στή Θάσο. Ἐκεῖ ἀτύχησε στόν πόλεμο μέ τοὺς γείτονες
τῶν Θρακῶν Σαῖτους κι ἔτσι ξαναγύρισε στήν πατρίδα του. Σέ λίγο ἀρρα-
βωνιάζεται τή Νεοβούλη, θυγατέρα τοῦ Λυκάμβη ἀπό τήν Πάρο, πού

ὄμως τὸν ἐγκαταλείπει. Τότε ὁ ποιητὴς γράφει φαρμακεροὺς ἰαμβικούς στίχους χτυπώντας αὐτὴ καὶ τὸν πατέρα της, σὲ τρόπο πού, καθὼς λένε, ἔφερε σὲ ἀπόγνωση τὸ Λυκάμβη, κι αὐτὸς μὴ μπορώντας νὰ βαστάξει τοὺς ἐξευτελισμοὺς, ἀπαγχονίστηκε μαζί μὲ τὶς κόρες του.

Ἔγστερ' ἀπ' αὐτὸ ὁ Ἀρχίλοχος φεύγει ἀπὸ τὴν Πάρο. Ζεῖ ταραχμῆνη ζωὴ γυρίζοντας ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ ὑπηρετώντας τὶς Μοῦσες ὡς ποιητὴς καὶ τὸν Ἄρη ὡς μισθοφόρος. Τέλος σκοτώνεται σὲ μιά μάχη μὲ τοὺς Ναξιῶτες.

Παρ' ὅλη τὴ δριμυτιότητα καὶ τὴν ἐμπάθεια τῶν στίχων του τιμήθηκε ἀπ' τοὺς ἀρχαίους σὰν δεῦτερος Ὁμηρος. Στὸ Βατικανὸ ὑπάρχει ἀρχαῖο μαρμάρينو κεφάλι μὲ δύο πρόσωπα πού παρασταίνουν τὸν Ὁμηρο καὶ τὸν Ἀρχίλοχο. Μεταχειρίστηκε στὴν ποίησή του πολλὰ μετρικὰ σχήματα κι ἔκαμε ἐλεγείες, ἰαμβικά ποιήματα, ὕμνους πρὸς τοὺς θεοὺς κ.ἄ. Δυστυχῶς μόνο λίγα ἀποσπάσματα ἀπὸ αὐτὰ διασώθηκαν.

44 (1). Περιγραφή τῆς Θάσου.

α) ὥστε καθὼς, σὰν .— ὕλη δάσος.— ἐπιστεφῆς σκεπασμένη, στεφανωμένη.— ἐφίμερος ποθητός, θελκτικός.— ἐρατὸς ἀξιολάπητος.

β) Σίρις (γεν. Σίριος), θ. 1) ποτάμι στὴν Παιονία τῆς Μακεδονίας (κοντὰ στὴ σημερινὴ Γουμένισσα), 2) ποτάμι στὴ Ν. Ἰταλία.

Ἡ περιγραφή αὐτὴ ἀναφέρεται στὴν τραχιὰ καὶ ἄρεινὴ Θάσα, ὅπου ὁ Ἀρχίλοχος εἶχε δοκιμάσει πολλὰ ἀπογοητεύσεις ὅταν ἦταν μισθοφόρος.

45 (2). Ἄδιαφορία γιὰ τὰ ἐγκόσμια.

οὐ μοι μέλει (ὄχι ἀπρόσωπο, ὑποκμ. τὰ Γύγγω) = δέ μ' ἐνδιαφέρουν.— τὰ Γύγγω (συνίζ.) τὰ πράγματα τοῦ Γύγγη, τὰ πλούτη τοῦ Γύγγη· Γύγγης, βασιλιάς τῶν Λυδῶν, ζακωστός γιὰ τὰ πλούτη του.— εἰλέ με μ' ἐπίασε, μὲ κυρίεψε (π ρ ο σ ω π ο ι ο ἰ α).— πω ποτέ.— ζῆλος ζηλοτυπία, φθόνος.— ἀγαιομαι θαυμάζω, ζηλεύω.— θεῶν ἔργα τὰ δημιουργήματα τῶν θεῶν, τὰ θεῖα μεγαλοουργήματα.— ἐρέω (ἰων.) : ἐράω = ἐπιθυμῶ.— ἀπόπροθεν πολὺ μακριά.— ἐμῶν ὀφθαλμῶν ἀπὸ τίς βλέψεις μου, ἀπὸ τίς ἐπιδιώξεις μου.

α) φιλέω (συνίξ.) ἀγαπῶ, ἔχω σέ συμπάθεια.— μέγας, ἐδῶ = ψηλός, μεγαλόσωμος.— διαπλίσσομαι (δωρ. πλιξ = βῆμα) προχωρῶ μέ ανοιχτά βήματα, μεταφ. : περηφανεύομαι, κομπάζω.— γαῦρος ὑπεροπτικός, Ξιπασμένος.— βοστρύχοισι, δωρ. τῆς αἰτ. — ὑποξυράομαι μισοξυρίζομαι οἱ σχετικά νέοι στήν ἠλικία πολεμιστές ἄφηναν γένη, γιά νά φρίνονται ἀγριότεροι.— εἶη μοι ὅσο γιά μένα, ἄς εἶναι. . . — σμικρός, δηλ. στό ἀνάστημα.— περί κνήμας ἰδεῖν ὡς πρός τίς κνήμες, στά σκέλια.— ῥοικός κυρτός, στραβός (ῥαβδοναλής : στραβοπόδης). — ἀσφαλέως συνίξ. — πλέος πλήρης, γεμάτος, ὅλας.— καρδίη (μεταφ.) τόλημ, ὅπως σέ μᾶς « ἔχει καρδιά : εἶναι παλικάρη ».

β) Τό ποίημα εἶναι τραγικό. Τό μέτρο τοῦτο ἦταν σέ χρήση πρῖν ἀπό τόν Ἀρχιλόγο σέ τραγούδια τοῦ λαοῦ, ὁ Ἀρχ. ὅμως πρῶτος τό ἔβαλε στήν ἐντεχνή ποιήση κυρίως τό μεταχειρίστηκε στά περιπαιχτικά καί συμποσιακά τραγούδια. Τό χρησιμοποίησε κι ὁ Σόλωνας.

47 (1). "Ολα ἔρχονται ἀπό τούς θεούς.

α) Στ. 1 - 5. τίθημι ἀναθέτω, ἐμπιστεύομαι. — ἐκ κακῶν (οὐδ.) ἀπό τῆ δυστυχία.— ὀρθῶ ἀνορθώνω, σηκώνω ἐπάνω.— μάλ' εὖ βεβηκότας ἐνῶ στέκονταν σίγουροι, ἐνῶ πατοῦσαν γερά στά πόδια τους.— κλίνω κάνω νά γείρει, ρίχνω κάτω.— καί πλανᾶται, ἐνν. ὑποκ. ὁ ἀνὴρ.— χρήμη ἔλλειψη, στέρξη (ἡ δωρ. τῆς αἰτίας). — βίου ἀπό τά ἀναγκαῖα γιά τῆ ζωή.— παρήγορος νόου ἔξω φρενῶν, μέ χαλαρό νοῦ, ἀποχωνωμένος (ἀπό τό παρα-εἶρω).

β) Στ. 5. βίου χρήμη πλανᾶται· ὁ ποιητής ὑποδηλώνει τίς δικές του περιπλανήσεις, τίς γεμάτες ἀπό στερήσεις.— παρήγορος λεγόταν κυρίως ὁ ἵππος ὁ προσαρτημένος στά πλάγια, γιατί ἐκτός ἀπό τά δύο ἄλογα, τά ζεμένα στό ἄρμα, ὑπῆρχε, κανονικά, κι ἕνα τρίτο, ἀναπληρωματικό. Τό πρόσθετο αὐτό ἄλογο δινόταν μέ παρηγορίας (χαλαρωμένα λουριά) σέ παράλληλη θέση μέ τά δύο ἄλλα· ἦταν δηλ. ἔξω ἀπό τό ζυγό, χωρίς νά σέρνει βάρος. Ἐδῶ, μεταφορικά, λέγεται παρήγορος ὁ χαλαρωμένος νοῦς (γιά ἄνθρωπο πού τά 'χει χιμένα ἀπό τίς δυστυχίες).

48 (5) **Θάρρος** στίς **δοκιμασίες.**

α) **θυμός** ψυχή.— **ἀμήχανος** ἀνυπόφορος.— **κῆδος** φροντίδα, ἐγνοια, θλίψη.— **κυκῶμαι** ταράζομαι, στενοχωριέμαι.— **ἀναδύομαι** ὀρθώνομαι, σηκώνομαι.— **δυσμενής** ἐχθρός.— **ἀλέξομαι** ὑπερασπίζομαι.— **προσβάλλω στέρονον** στρέφω τό στήθος μου ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν).— **αἱ δοκοὶ** οἱ προσδοκίες, οἱ ἐνέδρες.— **ἀμφάδην** φανερά.— **χαρτὸς** αὐτὸς πού φέρνει χαρά· **ἐπὶ χαρτοῖσιν** (οὐδ.) στίς εὐτυχίες.— **ἀσχαλάω** (καὶ ἀσγάλλω) λυπᾶμαι, πονάω.— **μῆ λῆην** (**λίαν**), ἀνήκει καὶ στίς δυὸ προτάσεις.— **ῥυσμός** ρυθμός, τάξη (= ποιὸς ρυθμὸς κυβερνάει τ' ἀνθρώπινα).

β) Κι ἐδῶ μιλάει ἀπὸ προσωπικῆ ἐμπειρία ὁ πολύπαθος ποιητής.

— *Ποιὸς εἶναι κατὰ τὸν ποιητὴ ὁ ρυθμὸς τῶν ἀνθρώπινων πραγμάτων;*

49 (6). **"Όλα εἶναι πιθανά.**

α) **χρήματα** πράγματα.— **ἄελπτον** ἀνέλπιστο, ἀναπάντεχο.— **ἀπώμοτον** ἀπίστευτο, ἐκεῖνο γιὰ τό ὅποιο παίρνομε ὄρκο πὼς δέν μπορεῖ νά γίνει (οὐδ' ἀπώμοτον οὐτε μπορεῖ κανένας νά ὀρκιστεῖ ὅτι εἶναι ἀδύνατο).— **ἔθηκε** ἔκαμε, ἔφερε.— **λυγρὸς** καταστρεπτικός, τρομερός.— **ἐκ δὲ τοῦ** ἀπὸ τότε.— **κάπῖελπτα** (καὶ ἐπίελπτα) αὐτὰ πού μπορεῖ κανεὶς νά τὰ ἐλπίζει, πιστευτὰ.— **εἰσορῶν** γιὰ ὅσα βλέπει.— **ἀνταμείβομαι** ἀνταλλάσσω.— **νομὸς** τόπος διαμονῆς, διαμονή, κατοικία.— **ἐνάλιος** θαλάσσιος, θαλασσινός (ἐν τῇ ἅλῃ).— **δελφῖσιν**, ἔμμεσο ἀντικ. τοῦ **ἀνταμείψωνται**.— **σφιν**, δηλ. στὰ θηρία.— **τοῖσι δ' ἡδὺ ἦν ὄρος** στὰ ὅποια (θηρία) ὅμως πρωτύτερα ἦταν εὐχάριστη ἡ διαμονή στό βουνό.

β) **Στ. 3.** ἐκ μεσημβρίας ἔθηκε νύκτα· σίγουρα μιλάει γιὰ ἐκλειψὴ τοῦ ἡλίου, πού οἱ ἀρχαῖοι θεωροῦσαν προμῆνυμα συμφορᾶς· ἴσως πρόκειται γιὰ τὴν ἐκλειψὴ πού ἐγινε στίς 5 τοῦ Ἀπρίλη 648 π.Χ., ὁρατὴ στήν Πάρο καὶ στὴ Θάσο.

Στ. 6 - 9. Τό νόημα εἶναι: ἄς μὴν ἀπορήσει κανεὶς γιὰ ὅτιδὴποτε

βλέπει, ακόμα κι αν δεῖ τὰ θηρία νά ἀλλάζουν τόπο διαμονῆς μέ τὰ δελφίνα καί νά ἀγαποῦν τή θάλασσα γιά κατοικία τους ἐνῶ πρῶτα χιρόνταν νά μένουν στά βουνά. Καί τό νεότερο δημοτικό τραγούδι λέει : « Ποιός εἶδε ψάρι στό βουνό καί θάλασσα σταυμένη » σάν τό πιό ἀπίθανο πράγμα τοῦ κόσμου.

Σ Ο \ Ω Ν

(Γιά τό Σόλωνι ποιητή βλέπε στή σελ. 89)

α' τρίμετρα ιαμβικά.

50 (1). Ὁ σκοπός τῆς νομοθεσίας του.

α) Στ. 1 - 12. τῶν οὐνεκα (ὦν εἶνεκα) ἔνεκα τῶν ὁποίων, γιά τὰ ὁποῖα.— **συνάγω** 1) συναθροίζω, καλῶ, 2) συμφιλίωνα.— **τυχεῖν** (ὑποκ. ἐγώ, ταυτοπρ.) = ἐπιτυχεῖν, νά πετύχω.— **παύομαι**, ἐδῶ = ἀποσύρομαι, ἀποτραβιέμαι ἀπό τήν ἐξουσία ἢ σειρά τῶν λέξε. : **ἐγὼ δέ ἐπαυσάμην πρὶν τυχεῖν τί τούτων, τῶν (ὦν) οὐνεκα ξυνήγαγον δῆμον ;** ἢ ἔννοια : ἐγὼ δέν ἀποσύρθηκα προτοῦ πετύχω ἕλα ἐκεῖνα γιά τὰ ὁποῖα ἐπιδίωξα τή συμφιλίωση τοῦ λαοῦ.— **συμ-μαρτυροίη ἂν** μπορεῖ νά μαρτυρήσει μαζί μου, ἄς μοῦ εἶναι μάρτυρας.— **ἄριστα**, ἀναφέρ. στό **συμμαρτυροίη ἂν**.— **ἐν δίκη χρόνου** μπροστά στό δικαστήριο τοῦ χρόνου. Εὐστοχα προσωποποιεῖται ὁ χρόνος καί παρουσιάζεται σάν δικαστής γιά ὅσα ἔγιναν. **ἀνεῖλον**, τοῦ ρ. **ἀναιρῶ** ἀφαιρῶ, ἀποσπῶ, τραβῶ (ὑπονοεῖται ἡ **σεισάχθεια**).— **ὄρος** ὄρος, σύνορο· πέτρινη στήλη στημένη στά ὑποθηκωμένα κτήματα· πάνω σ' αὐτή ἦταν γραμμένο τό ὄνομα τοῦ δανειστή καί τό ποσό τοῦ χρέους.— **πεπηγότας** (τοῦ ρ. **πήγνυμαι**) = **ἐμπεπηγμένους**, πού εἶχαν στηθεῖ.— **πρόσθεν δέ δουλεύουσα** καί ἐνῶ προηγουμένως ἦταν ὑπόδουλη (ἀπό τὰ χρέη καί τίς ὑποθήκες).— **θεόκτιτος** θεόχτιστη (γιὰτί τήν ἔχτισαν ἡ Ἄθηνᾶ κι ὁ Ποσειδῶνας).— **ἀνάγω** ξαναφέρνω.— **πραθέντας** (παθ. ἄορ. τοῦ **πιπράσκομαι**) πού πουλήθηκαν.— **ἐκδίκως** ἀντίθετα μέ τό δίκαιο πού ἐπικρατοῦσε, ἀδίκως.— **χρειῶ ἀναγκαίη** ἀνάγκη ἐπιταχτική, ἀδυσώπητη (ἡ ἀνάγκη αὐτή ἦταν ὁ κίνδυνος νά

γίνουν δοῦλοι, καθὼς δὲν μπορούσαν νά ζοφλήσουν τὰ χρέη).— **φεύγω** εἶμαι φυγὰς, ἐγκαταλείπω τὸν τόπο μου.— **ἴημι γλώσσαν** μιῶ γλώσσα . . .— **ὡς ἂν . . . πλανωμένους (ὡς ἂν μέ σημασία αἰτιολ.)** = γιὰτί περιπλανιόνταν, τριγύριζαν.

Στ. 13 - 27. ἐνθάδ' αὐτοῦ κι ἐδῶ ἀκόμη (καί στήν Ἀθήνα ἀκόμη).— **ἀεικῆς** ἄπρεπος, ντροπιασμένος.— **ἦθη** τρόποι, αὐθαίρεσιες.— **τρομέομαι** τρέμω, φοβάμαι.— **κράτει νόμου** μέ τήν ἐπιβολή τῆς ἐξουσίας τοῦ νόμου.— **συναρμόσας** ἀφοῦ ρύθμισα, ἀφοῦ συνταίριασα.— **ἔρεξα** ἔπραξα κι ἔφερα σέ τέλος.— **κακὸς φτωχός, ταπεινός, δημοκρατικός.**— **ἀγαθὸς πλούσιος, εὐγενής, ἀριστοκρατικός.**— **εὐθεϊαν δίκην ἀρμόσας** καθιερώνοντας δικαιοσύνη ἀμερόληπτη.— **κέντρον** βούκεντρο, βουκέντρα, ἐδῶ συμβολικά ἡ νομοθετική ἐξουσία.— **κακοφραδῆς** κακόβουλος, ἰδιοτελής.— **φιλοκτῆμων** πλεονέκτης.— **κατέχω** συγκρατῶ.— **ἐθέλω** ἀποδέχομαι, υἱοθετῶ.— **ἐναντίοι** οἱ ἀντίπαλοι (τοῦ δήμου, τῆς δημοκρατικῆς μερίδας).— **ἃ ἤνδανε** ὅσα ἤθελαν, ὅσα τοὺς ἄρεσαν.— **οὔτεροι (οἱ ἕτεροι)** οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ δημοκρατ.— **ἃ φρασαίατο (φράσαιντο)** τοῖσιν ὅσα εἶχαν στό νοῦ τους ἐναντίον ἐκείνων (τῶν εὐγενῶν).— **χηρόω** ἀποστερῶ.— **ἀλκή** ἀνδρεία, ἀντρείοσύνη.— **ἀλκὴν ποιοῦμαι,** ὑπερασπίζω τὸν ἑαυτό μου, ἀμύνομαι.— **πάντοθεν** πρὸς κάθε κατεύθυνση.— **ὡς πάει στό λύκος.**

β) **Στ. 16. βίην τε καὶ δίκην συναρμόσας.** Ὁ Σόλωνας ρύθμισε τὴ νομοθεσία του ἔτσι, ὥστε ὁ ἀπό μέρος τῆς πολιτείας ἐξαναγκασμός τῶν πολιτῶν νά ἐκπληρώσουν τίς ὑποχρεώσεις τους πρὸς αὐτὴ νά στηρίζεται στή δικαιοσύνη.

β' τροχαϊκά τετράμετρα

51 (2). Ἄφιλοκέρδεια.

α) **Στ. 1 - 7. οὐκ ἔφω** δέ γεννήθηκε, δὲν πλάστηκε.— **βαθύφρων** συνετός, γνωστικός — **βουλήεις** μυαλωμένος.— **ἔσθλα** ἀγαθὰ, εὐτυχία.— **διδόντος** ἐνῶ τοῦ ἔδινε, τοῦ πρόσφερε.— **περιβαλῶν** ἂν καὶ ἔκλεισε μέσα, ἔπιασε.— **ἄγρα,** γιὰ κυνηγούς = θήραμα, γιὰ ψαχῶδες = ψάρια καὶ μεταφ. = πολιτικὴ ἐξουσία.— **περιβαλῶν ἄγραν,**

ένν. δικτύω, από τό παρακάτω « δίκτυον ». — άγαμαι θαυμάζω, μένω κατάπληκτος. — έπισπώ σύρω έπάνω. — θυμός θάρρος. — θ' άμαρτήμα καί μαζί, συγχρόνως. — άποσφάλλομαι τινος χάνω κάτι. — κρατήσας έν έπικρατούσα, έν άποκτούσα δύναμη. — λαβών και τυραννεύσας σχήμα π ρ ω θ ύ σ τ ε ρ ο ι. — μόνον μόνο, μονάχα. — δεδάρθαι (από τό ήθελον κεν), παρακμ. μεσ. φων. τοϋ ρ. δέρω = γδέρνω. — άσός, προληπτ. κατηγορμ. = νά γδαρθώ και τό τομάρι μου νά γίνει άσός. — έπιτρίβομαι άραυίζομαι, γίνομαι σκόνη. — κάπιτετριφθαι γένος και ν' άραυιστεί ή γενιά μου, τό σόι μου) τά άπαρέμφ. δεδάρθαι και έπιτετριφθαι σάν μέ κάποια παραχώρηση (θά ήθελα για μία μέρα νά γίνω τυραννος κι ύστερα ής μ' έγδεραν ...).

Στ. 8 - 12. πατρίδος, έπίθ. στό γής — τής πατριχής γής. — άμείλικος άμείλικτος, άδυσόπητος. — ού καθηψάμην δέν άγγιξα. — μίανας μετοχή ύστερόχρονη (άποτελεσματική — συμπερασματική) ώστε νά μιάνω, νά κηλιδώσω, νά λερώσω. — αιδεΰμαι (αιδούμαι) ντρέπομαι. — ώδε έτσι, μέ τή στάση πού τήρησα. — δοκέω συνίζησ. — πλέον νικήσειν ότι θά ξεπεράσω. — πάντας ανθρώπους, θέλει νά πει : τους συνηθισμένους χαρακτήρες, τους συνηθισμένους ανθρώπους.

β) Τά τετράμετρα τοϋ Σόλωνα αφήνουν τήν έντύπωση πώς είναι κάτι σάν άπομνημονεύματα, πού γράφτηκαν μετά τήν παραίτησή του από τήν έξουσία. Στο άπόσπασμα τοϋτο ό Σ. παρουσιάζει ένα συμπολίτη του κερδοσκόπο πού τόν κατηγορεί για βλάκα, άφού δέν έκμεταλλεύτηκε τήν πολιτική του δύναμη για νά γίνει τυραννος και νά πλουτίσει.

ΣΗΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΟΡΓΟ)

Ό Σημωνίδης ήταν σχεδόν σύγχρονος μέ τόν Άρχιλοχο (γύρω στό 650 π.Χ.). Γενήθηκε στή Σάμο κι από κει ήρθε στήν Άμοργό ως άρχηγός άποίκων. Άπό αυτό ονομάστηκε Άμοργίνος (Άμοργιανός) για νά ξεχωρίζει από τό Σημωνίδη τόν Κεΐο (από τήν Κέα, σημ. Τζιά.). Πληροφορίες για τή ζωή του δέν έχουμε. Έγραψε έμβους και μ' αυτούς σατίριζε όρισμένα πρόσωπα και γενικότερα διάφορα κοινωνικά έλαττώματα. Όπως και νά 'ναι, ή ποιήσή του είχε για στόχο

νά διορθώσει τά στραβά καί νά δώσει συμβουλές. Ἀπό τά ποιήματά του ἔχουν σωθεῖ μόνο λίγα μοναχικά ἀποσπάσματα. Τό πιό μακρú εἶναι ἡ σάτιρα γιά τό χαρακτήρα τῶν γυναικῶν.

52 (1). Μάταια τά ἀνθρώπινα πράγματα.

α) Στ. 1 - 5. τέλος ἡ ἔκβασις.— ἔχει κρατεῖ στά χέρια του.—βαρύκτυπος βαρύβροντος.— τίθημι κανονίζω.— ὄπη ὅπως.— νοῦς δέ (Διὸς) οἱ βουλές τοῦ Δία.— ἐπήμεροι ζώουσι ζοῦν λίγον καιρό, εἶναι ἐφήμεροι.— ἄ δῆ (= οἶα δῆ) = ὅπως δά, ὅπως πραγματικά.— βοτὰ βοσκήματα, ζῶα, ἀπό τό βόσκω (= σάν ζῶα πού εἶναι πραγματικά).— ὄκως ἐκτελευτήσει ποιό τέλος ἐπιφυλάσσει.

Στ. 6 - 10. κάπιπιθείη (καί ἐπιπειθείη) καί ἡ πεποίθησις, ἡ πίστις.— ἄπρηκτον ἀπραγματοποίητο, ἀνέφικτο.— ὄρμαινώ διαλογίζομαι, ὄνειρεύομαι.— μένουσιν περιμένουν.— ἡμέρην ἔλθειν νά ξημερώσει (γιά νά πραγματοποιηθεῖ τ' ὄνειρό τους).— ἐτέων περιτροπαί περιοδικοί κύκλοι τῶν ἐτῶν (πολλά χρόνια).— νέωτα ἐπίρ., τό νέο ἔτος (νέον Γέτα).— φλύω εἶμαι κατάφορτος, γεμάτος.

Στ. 11 - 19. φθάνει . . . λαβὸν προφταίνει καί πιάνει, βρίσκει.— ἄζηλος ἀζήλευτος, θλιβερός.— τέρμα πραγμάτωσι τῶν ὄνειρων.— δεδημημένος, τοῦ δάμνημι = καταβάλλω, ρίχνω κάτω.— Ἄρει ἀπό τόν πόλεμο.— ἡ λαίλαψ ἡ θύελλα, ἡ καταιγίδα.— κλονούμενος (κλονοούμενος) παρασυρόμενος, ἐνῶ τραντάζεται ἐπάνω κάτω.— πορφύρης ἀλὸς τῆς κυμαίνουμένης, τῆς ταραχμένης θάλασσας.— νώσωνται = νοήσωνται, εὖτ ἂν νώσωνται εὐθύς μόλις αἰσθανθοῦν, μόλις νιώσουν.— ἡδύ ζόειν τῆ γλυκὰ τῆς ζωῆς.— ἀγχόνης ἄψαντο ἔβαλαν θηλιά καί πέθαναν.— δυστήνω μόρω ἓνα θάνατο ἀξιοθρήνητο.— καυτάγρετος (= καί + αὐτάγρετος) αὐθόρμητος, θεληματικά.

Στ. 20 - 24. ἄπ' οὐδέν (ἐστιν) = οὐδέν ἄεστιν.— κῆρ μοῖρα τοῦ θανάτου.— ἀνεπίφραστος ἀπροσδόκητος, ἀνεπάντεχος.— ἡ δύη ἡ δυστυχία.— πῆμα πάθημα, συμφορά.— πιθοῖατο = πίθοιντο (οἱ βροτοί).— αἰκίζομαι (παθ.) βασανίζομαι.— ἐπ' ἄλγεσι κακοῖσ' ἔχοντες θυμὸν στρέφοντες διαρκῶς τῆ σκέψῃ μας στίς ἐνοχλητικῆς φροντίδες.

β) Στ. 1. βαρύκτυπος· ὁ Ὅμηρος λέει «ἐρίγδουπος»· κ ο σ μ η -
τι κ ὀ ἐπίθετο τοῦ Δία πού ξαποστέλνει τή βροντή καί τόν κεραυνό.

Στ. 8. ἐτέων περιτροπάς· πβ. τό : «περιπλομένων ἐναιυτῶν»
στήν Ὀδύσσεια, β.

— Πῶς βλέπει τή ζωή ὁ ἀπαισιόδοξος ποιητής ; Γιατί οἱ ἄνθρω-
ποι θά ἦταν λιγότερο δυναστεῖς, ἂν τόν ἀκολουθοῦσαν (εἰ δ' ἐμοὶ
πιθοίκατο, στ. 22, Πβ. τό «Υποθῆκες στόν ἑαυτό του » τοῦ Σό-
λωνος (σελ. 24).

53 (2). Χαρακτῆρες γυναικῶν.

α) Στ. 1 - 6. χωρίς χωριστά γιά καθεμί, μέ μεγάλη ποικιλία.—
νόος χαρακτῆρας.— τὰ πρῶτα εὐθύς ἐξαρχῆς.— ὤς χοῖρος, γουρούνι
(ἐδῶ θηλ.).— τανύθριξ μακρότριχος, ὀρθότριχος.— πεφυρμένα, τοῦ
φύρω ἀνακατόνω.— εἶμα ἔνδυμα, φόρεμα (ἔννυμι, Ἔἔσνυμι).—
κοπρήν κοπριά, ἀκαθαρσία.— ἤμαι κάθομαι.— παιίνομαι παχύνομαι,
παχύνω.

Στ. 7.-11. ἀλιτερός παμπόνηρος.— ἔθηκε ἔκαμα.— ἴδρις (-ιος)
γνώστης, ἔμπειρος (ἀπό τό οἶδα).— μῖν αὐτήν (ἀντικ. τοῦ λέ-
ληθε).— τό μέν, δηλ. τό ἄμεινον (τό καλό).— εἶπε, γνομ. ἀόρ.
τό δ' ἐσθλόν = τό δέ κακόν εἶπεν ἐσθλόν (σάν ἀνάποδος ἄνθρωπος
πού εἶναι).— ὀργή τρόπος, ψυχική διάθεση.

Στ. 12 - 26. ἡ δύ' ἐν φρεσίν νοεῖ πού εἶναι δὶβουλή, δὶγνωμη.—
τήν μέν ἡμέρην τή μιᾷ μέρα.— γέγηθα (πρκμ. μέ σημ. ἐνεστ. τοῦ
γηθέω) χάρωμαι.— τήν δέ τήν ἄλλη ἴσως μέρα.— οὐκ ἀνεκτός
(θηλ.) δέν ὑποφέρεται.— οὔτε ἄσσον ἐλθεῖν οὔτε νά τή ζυγώ-
σει κανεῖς (ἄσσον, συγκρ. τοῦ ἄγχι = κοντά).— ἄπλητον πράγμα
ἀπροσπέλαστο, ἀπλησίαστο.— ἀμείλιχος ἄγριος.— ἀποθύμιος ἀπο-
κρουστικός.— ἀτρεμῆς ἀκίνητος, ἀσάλευτος.— ἀπήμων ἀβλαβής,
ἄβλαβος (γιά τοὺς ἄλλους).— βαρύκτυπος βαρῦβροντος, βροντερός.—
φορευμένη, τοῦ φέρομαι μετακινουῖμαι ἐδῶ κι ἐκεῖ, ταρακουνιέμαι.

Στ. 27 - 38. χαιτέεσσα μέ πλούσια χαιτή.— γείνομαι γεννιέμαι
ἐγεινάμην ἐγέννησα (ἐνεργ.). δούλια ἔργα ἐπίπονος ἐργασίας, β-

ριές δουλειές.— δὴ δυστυχία, στενοχώρια.— περιτρέπω ἀποφεύγω.— ἡ μύλη ὁ μύλος, χειρόμυλος.— ἄρειεν, εὐκτ. τοῦ αἶρω.— λούται ἄπο = ἀπολοῦται ἀπολοῦμαι ῥύπον πλένομαι καλά (καθαρίζω ἐντελῶς κάθε λέρα ἀπὸ πάνω μου).— φορῶ φέρω, ἔχω.— χαίτη βαθεΐα, ἐδῶ = πλούσια κόμη, ἄφθονα μαλλιά.— ἄνθεμον ἄθος, λουλούδι.— σκιάζομαι σκεπάζομαι, στεφανώνομαι.— ὦν = οὖν ὄντως, πραγματικά.— τύραννος βασιλιάς.— σκηπτοῦχος ἄρχοντας, μεγαλοσύνας.— τοιοῦτοις (τρόποις) μέ μιά τέτοια φιλαρέσκεια.— ἀγλαίζομαι καμαρώνω.

Στ. 39 - 45. τὴν αὐτὴν, τὴν ἄλλη.— λαβῶν, ἐνν. γιὰ σύζυγο.— οἶος μόνος.— μῶμος μομφή, κατηγορία.— προσιζάνει κολλᾷ ἐπάνω, ἀρμόζει.— κἀπαέξεται (καὶ + ἐπαέξεται) μεγαλώνει, πᾶσι μπροστά.— βίος (δηλ. μέσα στὴν οἰκογένεια).— φιλεῦντι = φιλοῦντι. ὁ πόσις (γεν. πόσιος, δοτ. πόσει καὶ ἰων. πόσι) ὁ σύζυγος.— ἔνομάκλυτος ζακουστός.— ἀρικρεπῆς περίβλεπτος, ἀντικείμενο θυμασμοῦ.— ἀμφιδέδρομεν (σάν ἐνεστ.) περιβάλλει, τυλίγει.

β) Τὸ σατιρικό αὐτὸ ποίημα, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ποιήματα αὐτοῦ τοῦ εἵδους, δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ περιγέλασει, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει τὴν περιπαικτική διάθεση τοῦ ποιητῆ, ἀλλὰ θέλει νὰ δείξει τὰ ἐλαττώματα ποῦ πρέπει ν' ἀποφεύγουν οἱ γυναῖκες. Ἄλλωστε τελειώνει μέ τό νὰ παινεύει τὴν καλή γυναῖκα ποῦ τὴν παρομοιάζει μέ μέλισσα. Καὶ οἱ γυναῖκες, γιὰ χωρατό, τραγουδοῦσαν μέ τό ἴδιο πνεῦμα περιγελαστικά τραγούδια γιὰ τοὺς ἄνδρες, «τὰ ἐξ ἀμάξης», ὅπως τὰ ἔλεγχν. Ἴσως τό ποίημα τοῦ Σημωνίδη εἶναι ἀπάντησι γέ κείνα.

— Ποιὸ τό κέριο γνώρισμα στὴν ποίησι τοῦ Σημωνίδη; Ἡ ὕπερβολὴ στὴ σάτιρα ἐπιτρέπεται; ὅς ποιὸ βαθμὸ; καὶ ποῦ ἀποβλέπει; Κάντε τὴ σύγκρισσι μέ σατιρικά ποιήματα νέων Ἑλλήνων ποιητῶν (Λασκαράτου, Σουφῆ κ. ἄ.).

Γ'. ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΑΛΚΑΙΟΣ

Ὁ Ἀλκαῖος ἀπὸ τῆ Μυτιλήνης τῆς Λέσβου (ἡ ἀκμὴ του γύρω στὸ

610 π.Χ.) ἦταν μέ τήν ἀριστοκρατική παράταξη τῆς πατρίδας του καί ἀγωνίστηκε μέ πάθος ἐναντίον τοῦ τυραννικοῦ πολιτεύματος τοῦ Μελάγχρου καί τοῦ διαδόχου Μυρσίλου πού ἐγκαθίδρυσαν οἱ δημοκρατικοί. Ἀλλά καί τόν πολὺ συγκρατημένο τύραννο Πιπτακό, πού πῆρε τήν ἐξουσία ἀργότερα, τόν πολέμησε δυνατά. Καθώς ὁμοῦ δοκίμασε νά καταλύσει τήν ἐξουσία τοῦ λαοῦ καί ἀπέτυχε, ἀνιχνάστηκε νά ἐκπατριθεῖ καί νά ζήσει γιά πολλά χρόνια τριγυρίζοντας ἐδῶ κι ἐκεῖ στήν ξενιτιά. Στό τέλος τῆς ζωῆς του ξαναγύρισε στήν πατρίδα· τοῦ δόθηκε γενναϊόψυχα ἀμνηστία ἀπό τό σοφὸ Πιπτακό.

Ἐγραψε ποιήματα μέ περιεχόμενο κάθε λογῆς, στασιωτικά, δηλ. πολιτικά, συμποσιακά, ἐρωτικά καί διάφορους ὕμνους. Τόν ποιητὴ τοῦτον μιμήθηκαν οἱ ποιητές τῆς Ἀλεξάνδρειας καί τῆς Ἰταλίας, ἰδίως ὁ Ὀράτιος.

Δυστυχῶς ἀπό τά ἔργα τοῦ Ἀλκαίου μόνον ἀποσπάσματα σώθηκαν. Διάλεκτος τῶν ποιημάτων του εἶναι ἡ αἰολική.

54 (1). Ἡ αἶθουσα τῶν ὄπλων

α) μαρμαίρω ἀστράφτω, λαμποκοπῶ.— παῖσα πᾶσα, ὅλη.— στέ-
γα αἶθουσα.— κυνὴ (= κυνή) περικεφαλαία.— κατ = κατὰ
(στό νεύοισιν).— τᾶν (= τῶν, ὧν) κατύπερθεν ἀπό πάνω, ἀπό
τήν κορυφή τῶν ὀπείων.— ἵππιοι λόφοι λοφία, ροῦντες ἀπό οὐρὰ
(ἢ ἀπό χαίτη) ἀλόγων.— νεύοισιν (-ουσίσι) : κατα-νεύοισιν,
γέρνουν πρὸς τά κάτω.— ἀγάλματα στολίδια (γιά τά κεφάλια τῶν ἀν-
δρῶν).— χάλκιοι δὲ λάμπροι κνάμιδες (περικνημίδες).— κρύ-
πτοισιν πασσάλοις = κρύπτουσι πασσάλους (εἶναι τοποθετημένες γύρω
ἀπό ξύλινα καρφία μπηγμένα στους τοίχους)· στήν αἰολική τό α ἀντί
ου.— τὸ ἄρκος ἀμυντικὸ ὄπλο, μέσο γιά τήν ἀπόκρουση (ἀρκέω =
ἀποκρούω).— ἰσχύρω (γεν.) ἰσχυροῦ, δυνατοῦ.— βέλευς (γεν. αἰολ.)
βέλος βλήμα.— νέω λίνω (γεν. τῆς ὕλης) ἀπό καινούργιο λινὸ ὕφα-
σμα.— κοίλος κοῖλος, βαθουλωτός.— κατ (ἀ) . . . βεβλημένοι τοπο-
θετημένες κάτω.— παρ = παρά, κοντά.— ζῶμα κοντὴ περισκελίδα.—
ὁ κύπασσις σουκαμισάκι, χιτῶνιο.— τῶν αὐτῶν (πού εἴπαμε πρὶν)
.— ἐπειδὴ πρῶτιστα ἀφῶ τώρα πιά.— ὑπὸ ἔσταμεν, ὑπέστημεν
ἀναλάβουμε.— ἔργον τόδε αὐτὸ τὸν ἀργόν.

β) Τό ποίημα γράφτηκε στίς παραμονές κάποιου αγώνα, καθώς δείχνει ὁ τελευταῖος στίχος. Πρόκειται ἢ γιά πόλεμο μέ τούς Ἀθηναίους — γιά τήν ἀνάκτηση τοῦ Σιγείου στόν Ἑλλάσποντο — ἢ γιά κίνημα πού ἐτοιμαζόταν μέ σκοπό τήν ἀνατροπή τοῦ Μυρσίλου. Ὅπως καί νά ἔναι, ἀφοῦ σέ λίγο ἦταν νά γίνει ὁ ἀγώνας, ὁ ποιητής μπαίνει στήν αἴθουσα τῶν ὄπλων γιά νά τά πάρει. Μπαίνοντας, στέκεται γιά μιὰ στιγμή, τά κοιτάζει μέ περηφάνια καί κάνει τήν περιγραφή τους.

Στ. 6. Χαλκίδικαι ἀπό τή Χαλκίδα, ὅπου γινόταν κατεργασία τῶν μετάλλων καί μάλιστα τοῦ χαλκοῦ πού ἐξορυσσόταν ἀπό τά ὄρυχεῖα χαλκοῦ κοντά στήν πόλη; ἀπό αὐτό, λένε, πῆρε καί τ' ὄνομά της ἡ πόλη.

— Προσέξτε τή ζωντάνια τῆς περιγραφῆς καί τά κοσμητικά ἐπιθέτα.

55 (2). Ἡ πόλη σέ τρικυμία.

α) **ἀσυνέτημι** = ἀσυνετῶ δέν ἐννοῶ, δέν καταλαβαίνω. — **στάσις** ἐμφύλιος πόλεμος, ἐδῶ μεταφορικά = ἡ ταραχή, τό ἀνακάτωμα (τῶν ἀνέμων). — **τό μὲν** ἄλλο μὲν κῦμα. — **ἄμμες** ἡμεῖς, ἐμεῖς. — **ὄν** (= **άν**) ἀνά. — **ναῖ** = **νηι** (δοτ. τοῦ **ναῦς**). — **φόρημαι** = **φοροῦμαι** φέρομαι ἐδῶ κι ἐκεῖ, ταρακουιέμαι. — **μοχθέω** ταλαιπωροῦμαι, ὑποφέρω. — **χείμων** τρικυμία. — **πῆρ** - **ἔχει** περιέχει, σκεπάζει ὀλόγυρα. — **ὁ ἀντλος** τό νερό (πού μπαίνει ὀρηγτικό στό κύτος τοῦ καραβιοῦ). **ιστοπέδα** = **ιστοπέδη** ὀπή στό κατάστρωμα τῶν πλοίων, μέσ στήν ὁποία χώνεται ἡ βάση τοῦ καταρτιοῦ, τρύπα τοῦ καταρτιοῦ. — **λαῖφος** τό ἴστιο, τό πανί. — **πάν** = πᾶν, ὅλο. — **ζάδηλος** (διαδήλος) διάτρητος, καταξέσχισμένος. — ἡ **λάκισ** (γεν. - **ιδος**) ἡ σχισμή, τό ἄνοιγμα. — **κατ' αὐτό σ' αὐτό**. — **χόλαισι** (**χάλαισι** - **χαλῶσι**) ἔχουν χαλαρωθεῖ. — **ἄγκυλα** τό σκοινί (μ' αὐτό δένονται στό κατάρτι οἱ ἀντένες).

β) Ὁ ποιητής γράφει τό ποίημά του σέ στιγμές πού ἡ πόλη βρισκεται σέ ἀναταραχή ὅταν εἶχε τύραννο τό Μύρσιλο.

— Πῶς περιγράφει ὁ ποιητής τήν τρικυμία στή θάλασσα ; Ποιές οἱ λεπτομέρειες τῆς περιγραφῆς ; Τί θέλει νά πει μέ αὐτά ὁ ποιητής ;

56 (3). Χαιρεκακία.

α) **μεθύσθην** = μεθυσθῆναι (ύποκμ. **πάντας**, δηλ. τούς ἐχθρούς τῆς τυραννίας).— **τινά** τινες, μερικοί, δηλ. οἱ ἀσυνήθιστοι στό πιστό.— **πώνειν** πίνειν, νά πίνουν.— **κάθθανε** (= **κατέθανε**) πέθανε.

β) Ὁ θάνατος τοῦ τυράννου Μυρσίλου κάνει τόν Ἄλκαιο ἐξέλλο ἀπό χαρά. Στό ποίημα τοῦτο καθρεφτίζεται ὁ χαρακτήρας τοῦ ποιητῆ.

57 (4). Πῶς νά πολεμήσεις τό χειμῶνα.

α) **ὔει** βρέχει.— **ὄρανος** οὐρανός.— **πεπάγαισι** (**πεπήγασι**) ἔχουν παγώσει, ἔχουν κρυσταλλιάσει.— **ύδάτων** **ρόαι** οἱ ροές τῶν ὑδάτων, τά τρεχούμενα νερά.— **κάββαλλε** **κατάβαλλε** (προστ.), καταπολέμησε.— **ἐπί τίθεις** (**ἐπιτιθείς**) ἐπιθέτοντας, βάζοντας πάνω στήν ἐστία.— **ἐν κέρναις** (μτγ. ἐνεστ.) = **ἐγκιρνάς** ἀνακατόνοντας μέσ στόν κρατήρα).— **μέλιχρος** γλυκός.— **αὐτάρ** **δέ**, ἀκόμη.— **ἡ κόρσα** οἱ κρόταφοι, τά μελίγγια, τό κεφάλι.— **ἀμφιβαλῶν**, περιβαλῶν, τοποθετώντας γύρω . . . **γνόφαλλον** προσκεφάλι.

β) Τό κρασί ὁ ποιητής θεωρεῖ θερμαντικό, γιά τό χειμῶνα. Σ' ἄλλους στίχους του τό δέχεται σάν δροσιστικό, γιά τό καλοκαίρι, καί σάν γιατρικό τῆς λύπης σ' ὅλες τίς ἐποχές.

— *Ποιός ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Ἄλκαίου ; Ποιοί οἱ αἰολικοί τύποι καί πῶς ἀποδίδονται στήν ἀττική διάλεκτο ;*

58 (5). Συμποσιακό τραγοῦδι.

α) **λύχνος**, πληθ. **λύχνοι** καί **λύχνα**, ἐδῶ συνεκδοχικά ἀντιστοιχεῖ μέ τό « **λύχων** ἀφάς », = τό ἀναμμα τῶν λυχναιῶν, τήν ὥρα πού ἀνάβουν τά λυχνάρια, τό βράδυ.— **ὀμμένῳ** ἀναμένο, περιμένο (ὄν - μένω, ἀν - μένω Π ὀμμένο, ἀμμένο).— **δάκτυλος** πολύ μικρή μονάδα μήκους (0,018 μ.).— **δάκτυλος** **ἀμέρα**, « ἓνα δάκτυλο μάκρος ἔχει ἀκόμα ἡ ἡμέρα ».— **κάδ**, **κάτ** = κατά.— **κάδ** **ἄερρε** (τιμῆση), τοῦ ρ. **καταέρρω** = κατεβάζω.— **κυλίχνα** (ἡ), **κυλίχνη** (**κύλιξ**) ποτήρι (**κυλίχναις**, ἡ **κατάληξι** - **αις** τῆς αἰτ. πληθ. ἀντί - **ας**).— **αἶτα** ἀχρητέ μου.— **ποικίλος** στολισμένος μέ σκαλίσματα, πλουμιστός.— **υἴος**

υίας, γιάς.— **λαθικιάδης** (λαθικηδής) αυτός πού φέρνει λησμονιά στίς ἐργασίες, παυσίλυπος (από θέμα τοῦ ρ. **λανθάνω λαθ** — καί **κῆδος** = φροντίδα).— **ἔγχεε** : ἐνν. οἶνον, κρασί (τό ἀ σ ὦ ν δ ε τ ο δίνει ζωηρότητα) — **κέρναις** (**κεραννύς**) ἀνακατώνοντας.— **ἕνα και δύο** ἕνα πρὸς δύο, ἕνα μέ δύο.— **πλέαις** (αἰτ. πληθ. ἀντί **πλέας**), προληπτ. κατηγορημ. : **ὥστε πλέας εἶναι** = **ὥστε πλησθῆναι** μέχρι πού νά γεμίσουν.— **κὰκ κεφάλας** κατὰ κεφαλῆς, μέχρι τό κεφάλι, ὡς τά χεῖλια.— **ἃ δ' ἑτέρα** ἢ δέ ἑτέρα, ἢ μία.— **ὠθήτω** ἀντί **ὠθειτω** (ἐρμ. τό ἕνα πατήρι ἄς ἀκολουθεῖ τό ἄλλο χωρίς διακοπή).

Στ. 3. Σεμέλη· κόρη τοῦ βραδύτη τῶν Θεβῶν Κάδμου, μητέρα τοῦ Διονύσου.

Σ Α Π Φ Ω

Ἡ **Σαπφώ** (627-567 π.λ.) γεννήθηκε ἀπό ἀρχοντική οἰκογένεια στήν Ἐρεσσό τῆς Λέσβου κι ἦταν σύγχρονη μέ τόν Ἀλκαῖο. Τό λεσβιακό ὄνομά της ἦταν **Ψάφρα**. Ἐξῆσε πολύν καιρό στή Σικελία καί γυρίζοντας στή Λέσβο ἐγκατάστησε στό σπίτι της μουσική καί ποιητική σχολή. Σ' αὐτήν σύγχαζαν πολλά κορίτσια καί μ' αὐτά συνδέθηκε ἡ **Σαπφώ** μέ ἀγάπη ἀδελφική καί ἀνή φιλία.

Ὅμως οἱ ἐλεύθεροι καί ἕλο πνεῦμα τρόποι της καί τά ποιητικά φανερόματα τῆς γυναικείας ψυχῆς της φάνηκαν παράξενα πράγματα γιά τοὺς Ἴωνες καί τοὺς Ἀθηναίους καί αὐτοὶ ἀργότερα ἐπλάσαν διάφορα παραμύθια γι' αὐτή. Εἰπώθηκε ἐπίσης, χωρίς νά εἶναι ἀληθινό, ὅτι, ὕστερα ἀπό ἕνα ἄτυχο ἔρωτα γιά τόν πανέμορφο νέο Φάωνα, γκρεμίστηκε ἀπό τοὺς βράχους τῆς Λευκάδας. Βέβαιο εἶναι ὅτι ἡ **Σαπφώ** ἦταν σεβαστή στήν πατρίδα της καί θαυμάστηκε γιά τό ποιητικό ἔργο της. Οἱ ἀρχαῖοι θαυμαστές της τήν ὀνόμασαν (δεκάτη μουσα), «**Πιερία μέλισσα**» καί «**Λεσβία ἀηδών**». Τά ποιήματα τῆς **Σαπφῶς** ἦταν ὕμνοι, ὠδὲς μ' ἐρωτική ὑπόθεση καί ἐπιθαλάμια, ἔλα σ' αἰολική διάλεκτο.

59 (1). Ὠδὴ στήν Ἀφροδίτη.

α) **Στ. 1 - 4.** ποικιλόθρονος αυτός πού εἶναι σέ πλουμιστό θρόνο.—

δολόπλοκος (δολοπλόκος) πανούργος, δολερός.— λίσσομαι ικε-
τεύω, θερμοπαρακαλώ.— ἄσα (ἡ ἄσση) στενοχώρια, θλίψη.— ὄνια
(ἀνία) λύπη, βόσκη.— δαμνάω 1) δαμάζω 2) κουράζω, τακίζω.

Στ. 5 - 24. τυϊδ' (τῆδε) ἐδῶ.— αἶ ποτα (= εἶποτε) ἂν κάποτε
(ἐδῶ = ἕπως κάποτε).— κἀτέρωτα (καὶ ἐτέρωτα) καὶ ἄλλοτε.—
τᾶς ἔμας αὐδως (γεν.) : ἡ αὐδω (τῆς αὐδως) αὐδή, φωνή.—
αἰοῖσα (αἰούσα) ἀκούουσα, ἀκούγοντας.— πήλυς (τῆλε) ἀπό
μακριά.— κλύω ἀκούω.— λίποισα = λιποῦσα.— ὑπασθεύξαισα ὑπο-
ζεύξαισα, ἀφ' ἑξέψεως.— ὦκος (ὠκός) ταχύς, γρήγορος.— στρου-
θος στρουθί, σπουργίτης.— δίννεντες (δινούντες) κινούντες, κου-
νώντας.— περὶ ἐπάνω ἀπό.— ὦρανος οὐρανός.— αἶψα γρή-
γορα, γοργά.— ἐξίκοντο ἔρτασαν στό τέρμα.— τὸ σύ.— μάκαιρα
(θηλ. τοῦ μάκαιρ) μακάρια, τρισευτυχημένη.— ἤρε' (ἤρεο), τοῦ
ἔρωτῶ.— ὄντι ὄ τι, τί ;.— δηῦτε (δῆ αὐτε), ὄντι δηῦτε τί λοιπὸν
πάλι.— κῶντι (καὶ ὄντι) καὶ τί ; μαινόλας μανικός, τρελός.— Πεί-
θω ἢ Πειθῶ (ἡ θεραπευτιδα τῆς Ἀφροδίτης).— μαῖσαι· τό α' πρόσ.
μαῖμαι (μαίωμαι) ζωηρά ἐπιθυμῶ.— ἐς σάν φιλότατα (= φιλότη-
τα) στήν ἀγάπη σου.— ἀδικῶ = ἀδικέω (ὦ).— καὶ γὰρ καὶ βέ-
βαια.— αἶ = εἶ (βλ. καὶ στ. 5).— διώξει θά τρέχει πίσω σου, θά
σέ ἀκολουθεῖ.— φίλει (φιλεῖ) ἀγαπᾷ.— κωῦκ = καὶ οὐκ.

Στ. 26 - 28. λῶω ἀπολυτρῶω (ἀπό βασιανιστικῆς φροντίδας).—
ῶσσα ὤσα.— μοι, δοτ. χρ. τέλεσαι = τελέσαι ἄπαρ., ἀπό τό ἡμέρ-
ρει), ὑποκ. ἐνν. σέ.— ἡμέρρω (ἡμείρω) = ποθῶ.— αὐτα αὐτή.

β) Ἡ ὠδή διασώθηκε ὀλόκληρη χάρη στό Διονύσιο ἀπό τήν Ἀλι-
καρνασό (τεχνοκρίτη καὶ ἱστορικό τοῦ I. π.Χ. αἰῶνα), πού τήν ἔβαλε
μέσα στό ἔργο του « Περί συνθέσεως ὀνομάτων » σάν δεῖγμα τέχνης
καὶ ὕφους.

Στ. 2. δολόπλοκος· γιὰτί παραινεῖ σέ δολοπλοκίης καὶ πλεκτάνης.

Στ. 10. στρουθοί· τά σπουργίτια καὶ τά περιστέρια ἦταν ἱερά
πούλια τῆς Ἀφροδίτης.

Στ. 18. Ἐδῶ ἡ ποιήτρια παρουσιάζει τήν ἴδια τήν Ἀφροδίτη νά
μιλάει (ποιᾷ ἢ αἰτία γιά νά γίνει αὐτή ἢ ἀλλαγὴ στό πρόσωπο πού ἔχει
τό λόγο ;)

α) Στ. 1 - 5. ἄπυ ἀπό, μακριά.— **τυῖδε** (τῆ δε) ἐδῶ.— **νῶν** νοῦν, μυαλό· **τυῖδε νῶν ἔχοισα** (ἡ ξενιτεμένη φίλη μας 'Αριγνώτα) κατευθύνοντας τίς σκέψεις της πρὸς τὰ ἐδῶ.— **ὡς** (χρον.) ὅταν.— **πεδαζῶω** συζῶ, ζῶ μαζί· **ὡς πεδεζῶομεν** τὸν καιρὸ πού ζούσαμε μαζί.— **βεβάως**, βεβαίως, ἀσφαλῶς.— **ἔχεν** εἶχε, θεωροῦσε.— **ἴκελος** (καὶ εἴκελος) ὅμοιος· τὸ **ικέλαν** κατηγρμ.— **θέα** = **θεᾶ** (ἀπὸ τὸ **ικέλαν**) = ὅμοια μέ θεά.— **μόλπα** (= **μολπή**) τραγούδι.— **σᾶ δὲ μάλιστα ἔχαιρε μόλπα** = ἔβρισκε πολὺ μεγάλη εὐχαρίστηση στὸ δικό σου τραγούδι.

Στ. 6 - 11. **νῦν δέ**, ἀντίθεση στὸ ὡς πεδεζῶομεν.— **ἐμπρέπομαι** (**ἐμπρέπω**) διαπρέπω, ξεχωρίζω.— **Λύδαι** = **Λυδαί**, ἀπὸ τῆ **Λυδία**.— **περρέχω** (**περιέχω**) ὑπερέχω, εἶμαι ἀνώτερος.— **ἐπίσχω** (**ἐπέχω**) διευθύνω.— **θάλασσαν ἔπ' ἄλμυραν** ἐπὶ τὴν ἄλμυράν θάλασσαν, πρὸς τὴν ἄρμυρή θάλασσα.— **ἴσως καὶ ἐξ ἴσου**, ὅπως καὶ— (**ἐπὶ**) **πολυανθέμοις ἀρούραις** (αἰτ. πληθ.) πρὸς τίς ἀνθισμένες ἐκτάσεις τῆς ξηρᾶς.

Στ. 12-14. **ἔέρσα** δροσιά.— **κάλα** καλή, χαριτωμένη (κτηγρμ.).— **κέχυται** εἶναι χυμένη, σκορπισμένη.— **τεθάλαισι** (**τεθήλασι**) θάλλουν, βλασταίνουν.— **κάπαλ'** (= **καὶ ἄπαλα**) ἀπαλά.— **ἄνθρυσκον**, φυτὸ μέ ἄνθος σκιαδωτό (ὅμοιο μέ ἄνθο), ἀγριόχορτο.— **μελίλωτος**, εἶδος εὐοσμίου τριφυλλιοῦ.— **ἀνθεμώδης** λουλουδιασμένος, ἀνθισμένος.

Στ. 15 - 17. **ζαφοίταισ** (ι) διαφοιτᾶ, τριγυρίζει ἐδῶ (νοερά).— **ἐπιμνάσθεισα** ἐπιμνησθεῖσα, καθὼς θυμῆθηκε.— **ἄγανος** πράος, γλυκός.— **ἀγάνης ἐπιμν.** "Αθίδος γιατί ἔφερε στή σκέψη της τὴ γλυκιά της φίλη 'Αθίδα.— **ἴμερος** (= ἴμερος) πόθος· **ἰμέρω λέπταν φρένα**· μέ πόθο στή λεπτή, τὴν εὐαίσθητη ψυχὴ της.— **βόρηται** (= **βαρεῖται**) πιέζεται ἀπὸ τὸ βάρος.— **τὸ κῆρ** (**κέαρ**), γεν. **κῆρος**, καρδιά.— **ἄσα** (ἡ) ἀνία, θλίψη.

Στ. 18 - 20. **κῆθι** ἐκεῖ.— **ἔλθην** (= **έλθεῖν**) ν' ἀπέλθωμεν, νά πᾶμε.— **ἄμμε** (ἡ **ἄμμι**) ἡμῖν, σέ μᾶς (στὸ **βοᾶ**).— **ὄξυ** δυνατά.— **τὰ δὲ ἀλλὰ αὐτά, αὐτά ὅμως** (δηλ. τίς φωνές τῆς 'Αριγνώτας).—

γαρύω (= γηρύω) φωνάζω (ή γήρυς=ή φωνή)· οὐ γαρύει νῶν δέ φωνάζει, δέν (τά) διαβιβάζει σέ μᾶς.— νύξ πολύως ή πολύωτος νύξ, ή νύχτα μέ τά πολλά αὐτιά (ή όποία, καθώς επικρατεῖ ήσυχία, άκούει τά πάντα).— δι' άλλος (= δι' άλλός) διά τῆς θαλάσσης, μέσα από τή θάλασσα.

β) 'Η μαθήτρια τῆς Σαπφῶς 'Αριγνώτα πού παντρεύτηκε στίς Σάρδεις αισθάνεται λύπη γιά τό χωρισμό από τίς φίλες της. Τά αισθήματα αὐτά τῆς 'Αριγνώτας παρουσιάζει ή Σαπφῶ, πού μέ τό ποίημά της αὐτό απευθύνεται στή μαθήτρια καί φίλη της 'Αθίδα.

Τό ποίημα δέ σώθηκε όλόκληρο. Λείπει ή α' στροφή, μέρος από τή β' καί τό τέλος. 'Ωστόσο τό απόσπασμα εἶναι πολύ άξιόλογο.

· 61 (3). Σέ γυναίκα άμουση.

α) **καθάνοισα (καταθανούσα)** όταν πεθάνεις.— **κείσσαι** θά κείτεσαι, θά εἶσαι μέσα στόν τάφο σου.— **οὐδέ ποτα καί ποτέ δέν.**— **μναμοσύνα σέθεν έσσετ'** = θά μελετᾶνε τ' όνομά σου.— **οὐδ' έρος (σέθεν έσσεται)** οὔτε θά σέ ποθεῖ (θά σ' άναζητεῖ) κανένας.— **πεδέχω** μετέχω, παίρνω μέρος.— **άφάνης άφανής άσήμαντος.**— **κῆν = καί έν.**— **πεδ (ά)**, αιολ. καί δωρ. = μετά, μέσα.— **άμαυρος (άμαυρός)** σκοτεινός, άδοξος.— **έκπεποταμένα** όταν φτερουγίσει ή ψυχή σου, όταν πεθάνεις (τοῦ **έκποτάομαι** πετῶ έξω)· έδῶ πρόκειται γιά τήν ψυχή πού πετάει έξω από τό σῶμα.

β) **Στ. 3. Τά ρόδα τῆς Πιερίας**· έννοεῖ τή μουσική καί τήν ποίηση (**άντονομασία**)· τά ρόδα θεωροῦνταν άγαπητά στίς Μοῦσες λουλούδια κι οἱ Μοῦσες λατρεύονταν στήν Πιερία (βλ. 11 (3), στ. 2 «**Μοῦσαι Πιερίδες**»).

—Γιατί ή Σαπφῶ δείχνει τέτοιαν άποστροφή στήν άπειρώκαλη κι άμουση γυναίκα ; Πῶς έκφράζει τήν άποστροφή αὐτή ;

62 (4). Σέ κόρη άκόμη άνύπαντρη

οἶον ὅπως.— **γλυκύμαλον γλυκόμηλο.**— **έρεύθομαι** κοκκινίζω, γίνομαι κόκκινος (**έρευθος — έρύθημα, κοκκινάδα**).— **ῥσδος (άρσ.)**

κλαδί: ἄκρω ἐπ' ὕσδω ψηλά στήν ἄκρη τοῦ κλαδιοῦ. — **μαλο-
δρόπης** (**μῆλα δρέπω**) οἱ δρέποντες τὰ μῆλα, οἱ μηλοστρυγγιτάδες.—
οὐ μὰν κι ὅμως δέν (**σχῆμα** : ἐ π α ν ὀ ρ θ ω σ η).— **ἐπίκισθαι** (ἐ-
φικέσθαι) νά τό φτάσουν.

63 (5). Ὑπεροχή.

α) ἄστερες ἀστέρες, ἀστέρια.— **κάλα καλή**, ὠραία.— **σελάννα**
σελήνη, φεγγάρι.— **ἄψ** ἀντί **αἶψα** ἀμέσως.— **ἀποκρύπτοισι** ἀποκρύ-
πτουν, κρύβουν.— **φάεννον εἶδος** (**φαιινόν εἶδος**) λαμπρή μορφή,
λαμπερή ὄψη.— **ὄπποτα λάμπη** ὅταν λάμπει.— **πλήθουσα** (= **πλή-
θουσα**) ὀλόγιση.— **ἐπί γᾶν παῖσαν** σ' ὅλη τή γῆ.— **ἀργυρέα ἀργυ-
ρόχρωμη**, ἀσημένια.

β) Τό ἀπόσπασμα αὐτό, καθὼς καί τό παρακάτω, δείχνει πόσο
μεγάλη ἀπήχηση εἶχε ἡ φύση στήν εὐαίσθητη ψυχή τῆς Σαπφῶς. Ἄλλο
ὅμως νόημα παίρνει τό ποίημα ἂν θεωρηθεῖ σάν ἀλληγορική ἔκφραση
γιά τήν ἀνωτερότητα τῆς μαθήτριάς τῆς Ἀριγνώτας σέ σύγκριση μέ
τίς ἄλλες γυναῖκες τῆς πατρίδας τῆς.

64 (6). Ὀνειροπόληση.

ἀμφί τριγύρω.— **ἴψοθεν** (= **ὑψόθεν**) ἀπό ψηλά, ἀπό τόν οὐρανό.—
κελάδει κελαιγεῖ.— **ὑσδος, ὄσδος** ἀντί **ὄζος**, κλαδί, κλώνος.— **μάλι-
νος, μῆλινος** τῆς μηλιάς.— **αἰθύσσόμενος** (τοῦ ρ. **αἰθύσσομαι**) καθὼς
κουινδύνται.— **κῶμα** (**τό**) 1) λήθαργος, ἀποκάρωμα 2) ρεμβασ-
μός, ὄνειροπόληση.— **καταρρεῖ** καταβαίνει, ρεεῖ πρὸς τὰ κάτω.

65 (7). Γαμπρός (ἐπιθαλάμιο, ἀπόσπασμα).

α) ὕψοι καί ἴψοι, αἰολ. ἀντί **ὑψοῖ** ψηλά.— **μέλαθρον** ὑπέρθυρο,
ἀνώγει (ἢ ὄροφή, ταβάνι).— **ἀέρρω** (**αἰίρω, αἶρω**) ὑψώνω, ση-
κώνω.— **τέκτων** ξυλουργός, μαραγκός, οἰκοδόμος.— **ἴσσοι** ἴσσοι,
ἴσσιοι.— **Ἄρευι** = Ἄρει, μέ τόν Ἄρη.— **ἄνδρος** ἀνδρός.— **μεγάλω**
μεγάλου, μεγαλόσωμου.

β) Τά ἐπιθαλάμια ἦταν γαμήλια τραγούδια πού τραγουδιούνταν

κυρίως ήταν ο γαμπρός οδηγούσε τή νύφη στο νυφικό θάλαμο. 'Αλλά και ήταν οδηγούσαν τή νύφη από τό σπίτι της στο σπίτι του γαμπρού, τραγουδούσαν στο δρόμο γαμήλια τραγούδια (*ύμέναιοι*), όπως γίνεται και σήμερα σε πολλά μέρη τής 'Ελλάδος.

'Υμήναος 'Υμέναιος, ο θεός του γάμου. **'Υμήναον** ένν. **μέλπετε** :

'Η λέξη αυτή επαναλαμβάνόταν στα επιθαλάμια άσματα ύστερα από κάθε στίχο ή παρεμβαλλόταν στις στροφές, κατά κάποιο τρόπο σαν έπωδός, και τραγουδιόταν από τό χορό. 'Ο χορός ήταν χωρισμένος σε δύο μέρη που τραγουδούσαν συναλλαχτά από ένα στίχο ή από μία στροφή. Τήν επιφώνηση **'Υμήναον** τραγουδούσαν και τά δύο ήμιομα μαζί.

'Η **Σαπφώ** παρουσιάζει μέ κάποια παιγνιδιάρικη διάθεση τό άνάστημα του γαμπρού, τή στιγμή που πρόκειται νά μπει στο σπίτι οδηγώντας τή νύφη.

66 (8). **'Ο θυρωρός** • (επιθαλάμιο, απόσπασμα).

α) **θυρώρω** = θυρωρῶ, του θυρωρού.— **έπτορόγυιος** (έπτά + όργυια) μάκρος έφτά όργιές. — **σάμβαλον** σανδάλι, παπούτσι.— **πεντεβόη** ή **πεμπεβόη** από πέντε δέρματα βοδινά.— **πίσυγγος** παπουτσής.— **έξεπόνασαν** (= **έξεπόνησαν**) δούλεψαν, έφτιαζαν.

β) Και στο απόσπασμα τούτο ή **Σαπφώ** μέ κάποια εύθυμη διάθεση μάς παρουσιάζει τό θυρωρό του σπιτιού του γαμπρού.

— *Ποιός ό χαρακτήρας τής ποιήσεως τής Σαπφώς :*

Α Ν Α Κ Ρ Ε Ο Ν Τ Α Σ

'Ο **Ανακρέοντας** γεννήθηκε στην Τέω, πόλη τής Λυδίας απέναντι στη Σάμο, άγνωστο ακριβώς πότε. Είναι ύμως άντρας πιά, όταν τό 540 π.Χ. αφήγει τήν πατρίδα του έπειτα από τήν ύποταγή της στους Πέρσες τόν καιρό του Κύρου του μεγάλου. Καταφεύγει τότε στα "Αβδηρα τής Θράκης. Από κει, ύστερα από διαδοχικές προσκλήσεις, πήγε κι έμεινε για πολύν καιρό στις αυλές των τυράνων Πολυκράτη τής Σάμου, Πει-

σιστρατιδῶν τῶν Ἀθηνῶν καί Ἀλευαδῶν τῆς Θεσσαλίας. Πέθανε σέ βαθιά γεράματα ἄγνωστο πού.

Σύνθεσε σέ κάθε λογῆς μέτρα ποιήματα ἐρωτικά καί συμποσιακά πού ἀποτελοῦν πέντε βιβλία· ἀπό αὐτά σώθηκαν μόνο ἀποσπάσματα. Τά ποιήματα τοῦ Ἀνακρέοντα εἶχαν γίνει πολύ ἀγαπητά στό λαό καί ἀπόχτησαν ἀργότερα πολλούς μιμητές· αὐτοί εἶναι πού ἔγραψαν τά λεγόμενα «ἀνακρεόντεια» τραγούδια.

67 (1). Ἐντολές γιά τό συμπόσιο.

α) **Στ. 1 - 6.** ἄγε δὴ, παρακέλ. - κελέβη (ἦ), μεγάλο ποτήρι (εἶδος κανάτας).— ἡ ἄμυστις (πόσις) τό νά πίνει κανείς χωρίς νά κλείνει τό στόμα, ἀπνευστί, μονορούφι (ἀπό τό α στερητ. καί μῦω = κλείω).— προπίνω πίνω πρῶτος.— τὰ μέν . . . τά . . . δ' ἀπό τό ἕνα μέρος, ἀπό τό ἄλλο.— ἐγχεάς (μετοχ. ἄορ. τοῦ ἐγχεῶ) ἐνν. εἰς τήν κελέβην.— κύαθος ποτήρι (μ' αὐτό ἀντλοῦσαν κρασί ἀπ' τόν κρατήρα).— ἀνυβρίστως νηφάλια, μ' εὐπρέπεια.— ἀνά...βασσαρήσω : ἀναβασσαρέω ἔρχομαι σ' εὐθυμία, μπαίνω στό κέφι.— δηῦτε = δὴ αὐτε καί πάλι.

Στ. 7 - 11. οὔτω (μέ οὐσ.) μέ τόσο . . . — ἀλαλητός ἀλαλαγμός, οὐρλιαχτό.— μηκέτι . . . μελετῶμεν ἄς μή γυμναζόμεσθε πιά, ἄς μήν κάνουμε γυμνάσια (στή σκυθική οἰνοποσία).— παρ' οἴνω στό συμπόσιο.— ἀλλά ὑποπίνοντες πίνοντας μέ μέτρο, κουτσοπίνοντας ἕμορφα.— ἐν καλοῖς ὕμνοις ἀνάμεσα σέ ὠραίους ὕμνους, συνοδεύοντας τό πιτό μέ ἕμορφα τραγούδια.

β) **Στ. 3 - 4.** Γιά τήν ἀναλογία στήν ἀνάμειξη κρασιοῦ καί νεροῦ βλ. Ξενοφάνη « Συμπόσιο » στ. 4, σελ. 97.

Στ. 6. βασσαρέω (εὐθυμῶ, ἔχω κέφι) ἀπό τό Βασσαρεύς, ὄνομα πού ἔδιναν στό Διόνυσο οἱ Θράκες.

Στ. 9. Σκυθική πόσις· οἱ Σκύθες φημίζονταν γιά τή χωρίς μέτρο οἰνοποσία ἔπιναν οἶνον ἄκρατον, ἀνέρωτο κρασί.

Στ. 10 - 11. καλοῖς ἐν ὕμνοις· πβ. τό « εὐφήμοις μύθοις καί καθαροῖσι λόγοις » τοῦ Ξενοφάνη στό « Συμπόσιο » σελ. 26, στ. 14

68 (2). Γεροντικοί ἀναστεναγμοί.

α) **πολιός** ἀσπριδερός, ψαρός.— τὸ **κάρη** ἢ τὸ **κόρα** (γεν. τοῦ **καρήατος** καὶ **κάρητος**) τὸ κεφάλι ἐδῶ = ἡ κόμη, τὰ μαλλιά (με- τω ν υ μ ί α).— **πάρα** (ἐστὶ) = **πάρεστι**.— **γλυκεροῦ** κτλ. ἡ σει- ρά : οὐκέτι λέλειπται πολλὸς χρόνος γλυκεροῦ βιοτοῦ. — **ἀνα- σταλῶ** ἀναστενάζω.— **θαμὰ** συχνά.— **μυχὸς** Ἴδιδεω τὰ βάθη τοῦ Ἴδιδεω.— **ἀργαλέος** πικρὸς, φριχτός. — **έτοιμόν** (ἐστὶ) εἶναι προκαθο- ρισμένο, παραπάνω ἀπὸ σίγουρο.

β) **Τάρταρος**· αὐτὸς σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία πίστη ἦταν σκοτεινὸς καὶ φοβερός τόπος κάτω ἀπὸ τὸν Ἴδιδεω, σὲ βάθος τόσο, ὅσο ἡ ἀπόσταση τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆ γῆ.

69 (3). Γεροντικά παράπονα.

α) **σφαίρη πορφυρῆ**, δοτ. ὄργ. στό **βάλλων** : χτυπώντας μὲ κόκ- κινη μπάλα.— **δηῦτε** (= **δὴ αὔτε**) ἰδοὺ πάλι, πάλι λοιπόν.— **νεῶνις**, **νεήνις** ἢ **νῆνις**. **νήνις** δοτ. **νήνι** = νεάνιδι (στό **συμπαίξειν**).— **ποικιλοσάμβalos** ποικιλοσάνδαλος, μὲ σαντάλια πλουμιστά.— **ἔστιν γάρ** . . . εἶναι δά (παρενθετικά).— **εὐκτιτος** μὲ ἄμορφες οἰκοδομές.— **καταμέμφομαι** κατηγορῶ, περιγελῶ.— **χάσκω** (ὅπως καὶ ἡ σημερι- νή σημασία του) κοιτάζω μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. — **πρὸς ἄλλην**, ἐνν. **κόμην** (κοιτάζει ἄλλον).

β) **Στ. 1. σφαίρη πορφυρῆ**· ἔπλα τοῦ Ἴδιδεω ἦταν κυρίως τὸ τῶξο καὶ τὰ βέλη, μὲ τὰ ὅποια χτυποῦσε ἐκεῖνον ποὺ ἤθελε νὰ τοῦ βάλει στὴν καρδιά δυνατὸ ἔρωτα. Ἐκτός ἀπ' αὐτὰ εἶχε καὶ σφαῖρα (τόπι) καὶ μ' αὐτὴ χτυποῦσε κάποιον, ὅταν ἤθελε, μόνο νὰ τὸν βάλει σὲ πειρασμό.

Στ. 5. ἀπ' εὐκτίτου Λέσβου· μ' αὐτὸ θέλει νὰ πεῖ, μὲ παιχιδιά- ρικο τρόπο, ὅτι τὸ κορίτσι δὲν τὸν καταδέχεται γιατί αὐτὸς εἶναι ἐπαρ- χιώτης κι αὐτὴ πρωτευουσιάνα.

Στ. 7. καταμέμφεται· ἡ κόρη τὸν περιπαίζει γιὰ τ' ἄσπρα μαλλιά του. Οἱ γυναῖκες τῆς ἀρχαίας Λέσβου ἦσαν, καθὼς ξέρομε, χειραφετημένες, γι' αὐτὸ κι ἡ ἐλευθεριότητα τῆς νέας.

— Ποιός ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Ἀνακρέοντα ; Σέ τί μοι-
άζει ὁ Ἴωνας Ἀνακρέοντα μέ τούς Αἰολεῖς λυρικούς ;

Δ'. ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΕΡΠΑΝΔΡΟΣ

Ἄ Τέρπανδρος (680 - 620 π.Χ.) εἶναι ὁ παλαιότερος ἀπό τούς χορικούς ποιητές τῆς Λέσβου. Δοξάστηκε ἰδίως ὡς μουσικός, γιατί μέ πολλούς τρόπους ἀνέβασε ψηλά τή μουσική τέχνη καί συγκέντρωσε τίς σκόρπιες μελωδίες — αὐτές πού σκάρωσε ὁ λαός μέ τή φυσική του κλίση γιά τή μουσική — καί τίς ρύθμισε σύμφωνα μέ τεχνικούς κανόνες. Ἀλλά καί ἡ ποίησή του, καθώς φαίνεται, δέν ἦταν χωρίς ἀξία, πράγμα πού φανερώνουν τά λίγα ἀποσπάσματα ἀπό ποιήματά του, πού διασώθηκαν.

70. Ἀποσπάσματα ἀπό τόν Τέρπανδρο.

Ἄπ. 1. α) **ἀρχά** ἀρχή, ἐναρξή (γιατί μέ τό ὄνομα τοῦ Δία ἄρχιζαν ὅλοι οἱ ποιητές τά ποιήματά τους — ἀπό αὐτό καί τό « ἀπό Διός ἄρχεσθαι ».— ἀγήτωρ ἠγήτορας, ὀδηγητής· εἶναι φανερό ὅτι τό ἀπόσπασμα τοῦτο ἦταν τό προοίμιο ἀπό ἕνα πῖο μεγάλο τραγοῦδι.

β) Στίχοι ὀλοσπόνδειοι (ὅλοι οἱ πόδες σπονδεῖοι). Τούς μεταχειρίζονταν οἱ Ἕλληνες λυρικοί κατὰ τίς σπονδές.

Ἄπ. 2. α) **ἔνθα** ἔπου.— **αἰχμά** ἡ αἰχμή, δόρυ (τό πολεμικό πνεῦμα).— **μῶσα** μούσα.— **λιγύς (λίγεια, λιγύ)** καλλιφώνος, γλυκόλαλος.— **δίκα (-η)** δικαιοσύνη.— **εὐρυάγυια** μέ εὐρείας ἀγυίας, μέ πλατιούς δρόμους, χωρίς λοξοδρομήσεις.— **ἐπιτάρροθος** ἀρωγός, βοηθός.

β) Μ' αὐτό τό ἀπόσπ. πλέκει τό ἐγκώμιο τῆς Σπάρτης, ἔπου κυριαρχοῦσε τό πολεμικό πνεῦμα (« αἰχμά »).

Ἄπ. 3. α) **σοί (κελαδήσομεν)** πρὸς τιμήν σου, γιά χάρη σου.— **ἀποστέρξαντες** ἀπορρίπτοντες, ἀφήνοντας κατὰ μέρος.— **τετράγηρον αἰοιδάν** τή μουσική τῆς τετράχορδης λύρας.— **ἐπτάτονος** ἐφτάχορδη, ἐφτάφωνη.

β) Ἄ Τέρπανδρος τελειοποίησε τήν κιθάρα καί αὐξήσε τίς χορδές τῆς

από 4 σέ 7. Γι' αυτό λέει ότι θα τραγουδήσει μέ τήν «επτάτονη φόρμιγγα».

ΛΑΚΜΑΝΑΣ

Ὁ Ἴλακμάνας ἦταν στήν ἀκμή του γύρω στό 620 π.Χ. Ἦταν Λυδός ἀπό τίς Σάρδεις, ἀλλά ἀιχμαλωτίσθηκε ἀπό τούς Κιμμέριους (βλ. Καλίνος) καί πουλήθηκε δούλος στή Σπάρτη, ὅπου ξεχώρισε γιά τή μουσική του ἱκανότητα, γι' αὐτό καί τόν ἄφησαν ἐλεύθερο· πήρε μέγιστα καί τό παρωνύμιο Λάκων. Ἔδωσε καινούρια ὄθηση στή μουσική καί πρῶτος διαμόρφωσε στή χορική ποίηση τίς στροφές ἀντί γιά τούς ἀπλοῦς στίχους. Ἐγράψε πολλά ποιήματα καί ἀνάμεσά τους φημιζόνταν τά λεγόμενα *π α ο θ ἔ ν ε ι α*, τραγούδια δηλ. πού ψάλλονταν σέ γιορτές, ἰδίως γιά νά τιμήσουν τόν Ἀπόλλωνα, ἀπό χορό κοριτσιῶν δικαιρεμένο σέ δύο ἡμιχόρια.

Ἄπό τά ἔργα του σώθηκαν ἐλάχιστα κομμάτια. Δυό ἀπ' αὐτά εἶναι τά παρακάτω.

71 (1) Νυχτερινή γαλήνη

α) εὐδω (καθεύδω) κοιμᾶμαι, ἡσυχάζω.— ἡ φάραγξ τό φεράγγι.— ὁ πρῶν (πληθ. οἱ πρῶνες ἢ πρῶνες) προσεχολή βουνοῦ, βράχος.— φυλα οἱ φυλές (φυλα θ' ἔρπετά καί τά κάθε λογῆς σερπετά).— τόσσα ὕσα.— ὄρεσκῶος ὄρεσίβιος, βουνίσιος.— κνώδαλον ἀγρίμι (ἐδῶ = θαλάσσιο ζῶο, κῆτος).— βένθος βάθος.— πορφύρεος παραχμένος, σκοτεινός.— ταυπτέρυξ (ταυσιίπτερος) μέ μακριές πτεροῦγες, πτερωτός.

β) Ὁ ποιητής ἐδῶ δίνει μιᾶ ὠραία εἰκόνα τῆς φύσεως πού κοιμᾶται. Ἰναλύστε τήν εἰκόνα στά στοιχεῖα πού τή συνθέτουν. (Πβ. Σολωμοῦ « Γαλήνη »).

72 (2). Τά γηρατειά.

α) οὐ μ' ἔτι. . . , ἡ σειρά τῶν λέξεων οὐκέτι γυῖα δύναται φέρειν με δέ μέ βαστοῦν τά γόνατά μου πιά· γυῖα τά μέλη τοῦ σώματος, κυρ. τά πόδια.— μελίγαρος, μελίγηρος (μέλι — γῆρος = φωνή, λα-

λιά) μελίφθογγος, γλυκόφωνος.— **ιμερόφωνος** (συνών. μέ τό προηγούμενο) μέ θελκτική φωνή, γλυκόχάλος.— **βάλε** (εὐχετικό μόριο) ἔμποτε, μακάρι.— **κηρύλος** θαλάσσιο πουλί, ἀπό τό γένος τῶν ἀλκυονιδῶν, κυρίως ἡ ἀρσενική ἀλκυόνα, ψαροφάγος, βασιλοπούλι.—**ὄστε**= **ὄς** ὁ ὁποῖος, πού.— **ἄνθος κύματος** ἀφρός τοῦ κύματος, ὁ ἀφρός τῆς θάλασσης.—**νηδεῖς** (στερ.μόρ. **νή** καί **δέος**) ἄφοβος.— **ἦτορ** καρδιά.— **ἀλιπόρφυρος** στό χρωμα τῆς θαλάσσιας πορφύρας, κυανοπόρφυρος, γλαζοκόκκινος.— **εἶαρος** ἔαρος, τῆς ἀνοίξεως.

β) Τό τραγοῦδι εἶναι ἀπό τά λεγόμενα **π α ρ θ ἔ ν ε ι α** (Βλ. παραπάνω στή βιογρ. τοῦ Ἀλκμάνου). Ἐδῶ ὁ Ἀλκμάνος, ὡς ἀρχηγός τοῦ χοροῦ (χορηγός), ἀπευθύνεται μέ μιὰ μονωδία στό χορό τῶν παρθένων καί μιλεῖ γιά τόν ἑαυτό του ἐκφράζοντας τό παράπονό του γιά τά γηρατεῖα.

Στ. 4. νηδεῖς ἦτορ ἔχων. Ὁ κηρύλος δέ φοβᾶται τά γηρατεῖα, γιὰτί, ὅταν γεράσει καί δέν μπορεῖ νά πετᾷ, μεταφέρεται στά ταξίδια του (καθώς λέει ἡ παράδοση) πάνω στίς φτεροῦγες τῆς θηλυκίης ἀλκυόνας.— **εἶαρος ὄρνις** οἱ κηρύλοι, ὅπως καί τά χελιδόνια, εἶναι μαντατοφόροι τῆς ἀνοίξεως.

Σ Τ Η Σ Ι Χ Ο Ρ Ο Σ

Ὁ Στησίχορος (640 - 555 π.Χ.) ὀνομαζόταν Τεισίας καί καταγόταν ἀπό τή Μεγάλη Ἑλλάδα. Κατέβηκε στήν Ἱμέρα τῆς Σικελίας καί ἔτσι πῆρε τ' ὄνομα Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος. Σύνθεσε ποιήματα πολλῶν ειδῶν πού τά ἔδινε σέ χορούς πού πρῶτος αὐτός συγκρότησε (ἔστησε γι' αὐτό καί ἡ ἐπωνυμία του). Τά ποιήματά του, πού εἶχαν ὑποθέσεις ἀπό ἀρχαίους μύθους, ἀπλώνονταν σέ 26 βιβλία.

Σπουδαία καινοτομία τοῦ Στησιχόρου ὡς πρός τή μορφή τῶν ὕμνων εἶναι ἡ « τριάς » πού αὐτός ἐπινόησε, δηλ. μιὰ ὁμάδα ἀπό τρεῖς στροφές : μετά ἀπό δύο ἀκριβῶς ὅμοιες στροφές, στροφή καί ἀντιστροφή, ὁ Στησίχορος πρόσθεσε καί τρίτη, τήν ἐπωδό, μέ διαφορετικά μέτρα καί διαφορετικό μουσικό σκοπό. Δυστυχῶς ἐλάχιστα ἀποσπάσματα ἀπό τό ἔργο του σώθηκαν.

73. Νυχτερινή έπιστροφή του "Ήλιου.

α) **Ύπεριονίδας (δης)** ό γιός του Ύπεριωνα, ένας άπ' τούς Τιτάνες.— **δέπας** ποτήρι.— **έσκατέβαινε** κατέβαινε μέσα σέ.— **βένθος** βάθος.— **έρεμνός (έρεβνός)** σκοτεινός.— **ό δέ πάις Διός,** δηλ. ό 'Ηρακλῆς.— **κουριδίη άλοχος** νόμιμη σύζυγος, σύζυγος (βλ. Καλλι-νου, στ. 7).— **ποσσί** μέ τά πόδια, πεζός.

β) Οί στίχοι είναι απόσπασμα από τό βιβλίο πού έπιγραφόταν « Γηρονομίς » και είχε ύπόθεση τό γνωστό άθλο του 'Ηρακλῆ. Αύτός πῆρε διαταγή από τόν Εύρυσθέα νά φέρει τά βόδια του Γηρυόνη, ενός τέρατος μέ τρία κεφάλια πού κατοικοῦσε στήν άκρη τῆς γῆς. Καθώς πήγαινε πρós τά εκεί ό 'Ηρακλῆς μέσα από τήν Εύρώπη, έστησε τίς 'Ηράκλειες στήλες και πῆρε εκεί από τόν "Ήλιο ένα χρυσό κύπελλο, πού μ' αυτό πέρασε τόν ώκεανό. Κι' άφού πῆρε τά βόδια και σκότωσε τό Γηρυόνη, ξαναγύρισε στίς 'Ηράκλειες στήλες όπου ξανάδωσε τό ποτήρι στόν "Ήλιο. Καί τώρα ό "Ήλιος πρόκειται ν' ακολουθήσει μέσα από τόν ώκεανό τή νυχτερινή πορεία του έπιστρέφοντας στήν κατοικία του, από όπου θά γυρίσει τό πρωί τῆς έπόμενης ήμέρας, γιά νά φωτίσει τόν κόσμο.

Δέπας ἦταν πλατύ ποτήρι μέ λαβές, μέ τό όποιο άντλοῦσαν τό κρασί από τόν κρατήρα. Κατά τή φαντασία τών αρχαίων μέσα σ' ένα τέτοιο ποτήρι, σάν σέ κρεβάτι, μετακινιόταν ό "Ήλιος από τή δύση στήν ανατολή κατά τή νύχτα, ενώ από Α πρós Δ φωτίζε τόν κόσμο άνεβασμέ-νος πάνω σέ τέθριππο άρμα, πού τό έσερναν άλογα, μέ πύρινη πνοή.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)

Τρεῖς ποιητές έφεραν τή χορική ποίηση στήν τελειότητα. 'Ο Σιμωνίδης, ό Βακχυλίδης και ό Πίνδαρος.

'Ο Σιμωνίδης αυτός (556 - 468 π.Χ.) άλλος από τό Σημωνίδη τόν 'Αμοργιανό, γεννήθηκε στή μικρή πόλη 'Ιουλίδα τῆς νήσου Κέω (σήμερα ονομάζεται Κέα και πιά απλά Τζιά). Στήν αρχή, έγινε γνωστός σάν δάσκαλος χοροῦ, άφοσιώθηκε όμως στήν ποίηση και απόκτησε μεγάλη φήμη. Φιλόμουσοι τύρανοι φιλοτιμοῦνταν νά έχουν κοντά τους, στήν

αυλή τους, τόν ποιητή. Έτσι έζησε πολύν καιρό κοντά στους Πεισιστρατίδες στην Αθήνα. Έπειτα πήγε στη Θεσσαλία κοντά στους Άλευδες και τους Σκοπάδες, που τους έγκωμιάζε με άμοιβή. Τόν καιρό τών μηδικών γύρισε στην Αθήνα, όπου έγινε φίλος του Θεμιστοκλή. Τότε με τά υπέροχα έπιγράμματά του ύμνησε τούς άγώνες τών Έλλήνων και τούς ήρωϊκούς νεκρούς. Ύστερα πήγε στη Σικελία στην αυλή του τυράννου Ίέρωνα. Εκεί πέθανε σέ ηλικία 90 σχεδόν ετών.

Ο Σιμωνίδης έγραψε πολλά και πολλών ειδών ποιήματα, που έγιναν γνωστά σέ όλη τήν Ελλάδα κι έτσι ή ποιήσή του έγινε καθολική και πανελλήνια ξεπερνώντας τούς φυλετικούς φραγμούς που χώριζαν τούς Έλληνες μεταξύ τους.

Δυστυχώς, από τήν ποιητική δημιουργία του Σιμωνίδη, εκτός από τά έπιγράμματά του, μόνο άποσπάσματα σώθηκαν. Κι αυτά ύμους δείχνουν τήν τελειότητα τής τέχνης του και τήν ποιητική του άξια.

74. (1). Έγκώμιο στους πεσόντες στις Θερμοπύλες (480 π.Χ.).

α) **εὐκλεῆς ἅ τῦχα**, γιατί έπεσαν για τήν πατρίδα.— **πότμος θάνατος**.— **πρὸ γόνων** αντί για θρήνους.— **ἡ μνᾶστις ἡ μνήμη**, ή ύμηση.— **οἶκτος** λύπη.— **ἐντάφιον** (ένν. εἶμα) σάβανο (δηλ. τή δόξα που τούς άγκαλιάζει).— **εὐρώς** σκουριά, μούχλα.— **ἀμαυρόω** κάνω νά σκοτεινιάσει, έξαφανίζω.— **σακός (σηκός)** ίερός χώρος, έδω = τάφος.— **οἰκέτης** του σπιτιού, έννοικος (**οἰκέταν**, κτηγμ. = ως έννοικον).— **εὐδοξία** δόξα.— **ἀνδρῶν ἀγαθῶν** κτλ. ή σειρά: **ὄδε σακός, (σακός ὦν) ἀνδρῶν ἀγαθῶν, εἴλετο (έκτήσατο) οἰκέταν εὐδοξίαν Ἑλλάδος**.— **μαρτυρεῖ**, δηλ. τουτο, ότι ο τάφος αυτός κλείνει μέσα του τή δόξα τής Ελλάδος.— **λελοιπώς**, μτχ. αναφορ.— **κόσμος** τιμή, έγκώμιο.— **ἀρετὰ ἀνδρεία**.— **ἀέναιος** αἰώνιος.

β) Οί στίχοι διασώθηκαν από τό Διόδωρο τό Σικελιώτη, ιστορικό του 1. π.Χ. αἰώνα· βρίσκονται στο σύγγραμά του « Βιβλιοθήκη Ιστορική » και χαρακτηρίζονται από αυτόν σαν έγκώμιο ἀντάξιο τής ἀρετῆς ἐκείνων

Στ. 3. βωμός: ονομάζει βωμό τόν τάφο τών πεσόντων, γιατί πάνω

ε' αὐτόν ἀποδίδονταν τιμές καί προσφέρονταν θυσίες στούς νεκρούς, ὅπως σέ ἥρωες.

— Ποιά τά προτερήματα τοῦ ποιήματος ; Ποιά τά τεχνικά μέσα ; Σέ ποιούς στίχους μέσα ὑπάρχει ἡ κεντρικὴ ἰδέα ;

75 (2). Ἄστατα εἶναι τά ἀνθρώπινα.

α) ἔων = ὦν, ἀτιολ. μτχ.— μὴ φάσης — μὴ φήσης. = μηδέ : μηδέ φάσης ... ὄσον κτλ.— ἔσσεται, ἐνν. ὄλβιος (= εὐτυχισμένος).— ὠκεῖα, θηλ. τοῦ ὠκύς γρήγορος, ἡ σειρά : οὐδέ γὰρ ἡ τῆς ταχυπερ-
ρύγου μυίας μετάστασις οὕτως ὠκυῖά ἐστιν. — μετάστασις ἀλλαγὴ θέσεως, ἐναλλαγὴ (στὴν κατάστασι), πέρασμα ἀπὸ τῆ ζωῆ στό θάνατο.

β) Τό ἀπόσπασμα τοῦτο, καθὼς καί τό ἐπόμενο, ἀνήκει στούς « θρήνους », πού ἐγράψε ὁ Σιμωνίδης γιά τοὺς Σικοπάδες, τυράννους στὴν Κρανώννα τῆς Θεσσαλίας, οἱ ὁποῖοι καταπλακώθηκαν ἀπὸ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ τους πού ἔπεσε· ὁ ποιητὴς γλίτωσε σάν ἀπὸ θαῦμα.

76 (3). Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

κάρτος (κράτος) δύναμη.— ἄπρακτος ἀνώφελος.— μεληδῶν μέριμνα, φροντίδα.— παῦρος λίγος, μικρός (λατ. parvus - paulus).— αἰῶν βίος, ζωὴ.— πόνος ἀμφὶ πόνῳ βάσανα πάνω στά βάσανα.— ἄφυκτος ἀναπόφευκτος, ἀφεύγματος.— ὁμῶς ὅμοια, ἴδια γιά ὅλους.— κείνου, δηλ. τοῦ θανάτου.— λάχον = ἔλαχον τοὺς ἔλαχε, πῆραν ἀπὸ τῆ μοίρα.

77 (4). Ἡ Ἀρετή.

α) λόγος μῦθος, θρύλος.— ναίω κατοικῶ.— δυσάμβατος δυσανάβατος, δύσκολος στό ἀνέβασμα πέτρα βράχος.— ἀμφέπω κατοικῶ, μένω.— οὐδέ ... ἔσοπτός (ἐστιν) οὔτε εἶναι ὁρατὴ, οὔτε μποροῦν νά τῆ δοῦν.— βλέφαρα, ἐδῶ : μάτια.— ᾧ (περιληπτικό), ἀναφέρεται στό πάντων ἀντί : ἔσοπτος οὐδενὶ ᾧ.— ᾧ μὴ μόλη σέ ὅποιον δέν ἔρθει.— δακέθυμος βασανιστικός (ὅποιος δέ βασανιστεῖ καί δέν ἰδρῶ-

σει).— **ἴκη τ'** = **καὶ μὴ ἴκη**, ἔνν. οὗτος (ἀπὸ τοῦ **ῶ**): καὶ δὲν ἀναπτύζει αὐτὸς στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς του δυνάμεις.

β) Ὁ ποιητὴς προσωποποιεῖ τὴν ἀρετὴ καὶ φαντάζεται ὅτι ἀποτραβήχθηκε ἀπὸ τὸν κόσμον — ἐξαιτίας τῆς ἀξανάομενης κακίας του — καὶ βρῆκε καταφύγιον στὶς ἀπλησίαιστες κορυφές τῶν βράχων. Γιὰ νὰ τὴ φτάσει κανεὶς χρειάζεται νὰ ιδρώσει κτλ. πβ. Ἡσιόδου « Ἔργα καὶ Ἡμέραι », στ. 289 - 292 (σὲ μετάφραση Σ. Μενάρδου): « Ὅμως ἐμπρὸς στὴν Ἀρετὴν ἔχουν ιδρώτα βάλει — οἱ ἀθάνατοι, καὶ μακρινὸς ἀνήφορος σ' ἐκείνη — πηγαίνει στὴν ἀρχὴ τραχύς· μόν' ἄμα κανεὶς φθάσει — στὴν κορυφῆ, τότε εὐκόλος ὁ πρὶν δύσκολος εἶναι ».

78 (5) Ἐπίκριση ἐπιγράμματος.

α) **τίς κεν αἰνήσειε** ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ παινέψει.— **νόω πίσυ- νος** ἔχοντας πεποίθησιν στὴ σωστὴ κρίσιν, μυαλωμένος.— **ναέτας, ναιέτης** (**νέω** = κατοικῶ) κάτοικος.— **ἀένας** (**ἀεὶ νάω** = ρέω) αὐτὸς ποὺ παντοτινὰ τρέχει, ἀσταμάτητος.— **δίην** στρόβιλος, χοχλάκιασμα, ἀντάρα.— **ἀντία θέντα** ποὺ ἔβαλε ἀπέναντι, ἔκαμε παραλληλισμό.— **μένος** δύναμη, ἀντοχὴ.— **στάλα** στήλη, βᾶθρο.— **ἦσσω** κατώτερα, πιὸ ἀδύναμα.— **θραύοντι** θραύουσι = μπορούν νὰ σπάσουν.— **φῶς, φωτὸς** ἄνδρας.— **ἄδε βουλά** = ἦδε βουλὴ, ἡ ἐμπνευσθὴ τούτη.

β) Πάνω στὸν τάφον τοῦ Μίδα, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Φρυγῶν, εἶχε στηθεῖ χάλκινη Σφίγγα καὶ στό βᾶθρον τῆς εἶχε χαραχτεῖ ἐπίγραμμα τοῦ Κλεόβουλου, ἀπὸ τῆς Λίνδος τῆς Ρόδου, ποὺ λογαριάζεται ἕνας ἀπὸ ἐφτά σοφοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Τὸ ἐπίγραμμα αὐτό, ποὺ ἐδῶ κατακρίνει ὁ Σιμωνίδης, εἶναι τὸ ἀκόλουθο:

*Χαλκῆ παθένος εἰμί, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κείμει
Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε νάη καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλη,
ἠέλιός τ' ἀνίων λάμπη, λαμπρὴ τε σελήνη,
καὶ ποταμοὶ πλήθωσιν, ἀνακλύζῃ τε θάλασσα,
αὐτοῦ τῆδε μένουσα πολυκλαύστῳ ἐπὶ τύμβῳ
ἀγγελέω παροῦσι Μίδαζ ὅτι τῆδε τέθαιται.*

Στ. 5. λίθον· ὁ ποιητής φαντάζεται τὸ βῆθος τῆς Σφίγγας πέτρινο.—
θεῶν ἦσσω· τὰ φυσικά φαινόμενα **μόνο** ἀπὸ τοὺς θεοὺς εἶναι πιὸ κάτω
 στῆ δύναμη. Δέν εἶναι λοιπόν φρόνιμο νά συγκρίνει κανεὶς τὴν ἀντοχὴ
 ἢ τὴ διάφορα τῶν θθαοτῶν πραγμάτων (λίθος - στήλη), πρὸς τὴ
 δύναμη ἢ τὴν ἀνακάλυψη (τὸ περιοδικὸ ζαναγύρισμα) τῶν φυσικῶν
 γαινομένων.

Β Α Κ Χ Υ Λ Ι Δ Η Σ

Ὁ Βακχυλίδης (γύρω στὰ 510 - 440 π.Χ.) γεννήθηκε καὶ αὐτὸς
 στὴν Ἰουλίδα τῆς νήσου Κέω καὶ ἦταν ἀνιψιὸς τοῦ Σιμωνίδη καὶ σύντροφός
 του στὰ ταξίδια. Ἰδιαιτέρα τιμῆθηκε στὴν αὐλὴ τοῦ Ἰέρωνα τῶν Συ-
 ρακουσῶν. Ἐγραψε λογιῆς χορικά ποιήματα καὶ εἶχαν σωθεῖ ἀπὸ αὐτὰ
 ἐλάχιστα κομμάτια. Ἀλλὰ τὸ 1896 βρέθηκε στὴν Αἴγυπτο πάπυρος
 μὲ 13 ἐπινίκους καὶ 6 διθύραμβους τοῦ Βακχυλίδη.

Ὁ Β. ἔφερε ἀκόμα πιὸ μπροστά τὴ χορικὴ ποίηση καὶ ἔδωσε σ' αὐτὴ
 τεχνικότερη μορφή, μουσικότητα καὶ ρυθμὸ.

79 (1). Παιάνας στὴν εἰρήνη

α) **Στ. 1 - 5. τίκτει** γεννάει, φέρνει, χαρίζει.— **μεγάλα** (θηλ.)
 ἢ μεγαλειώδης, ἢ θαυμάσια.— **καὶ ἄνθεα μελιγλώσσων αἰοιδᾶν** (=ῶ-
 δῶν) λουλούδια μελιστάλαχτων ὠδῶν, ὁμορφα καὶ εὐχάριστα τραγούδια.—
δαιδάλεος τεχνικός, καταστόλιστος (: ἐπὶ δαιδαλέων βωμῶν).—
θεοῖσιν, δοτ. χραιστική.— **αἶθομαι καίγομαι** (τὸ ἄπαρ. ἀπὸ τὸ
 τίκτει : κάνει νά καίγονται).— **μῆρα (βοῶν καὶ μῆλων)** μεριά
 βοδιῶν καὶ προβάτων.— **τανύθριξ** μακρόμαλλος, μακρυμάλλης.— **γυμ-
 νασίων τε νέοις . . . μέλειν** (τὸ ἄπαρ. πάλι ἀπὸ τὸ τίκτει) κά-
 νει νά καταγίνονται οἱ νέοι μὲ τὰ γυμνάσια, μὲ τίς ἀθλητ. ἀσκήσεις.—
αὐλῶν (ἄρσ.) **τε καὶ κώμων** (ἄρσ.) στὴ μουσικὴ καὶ τὰ τραγούδια.

Στ. 6 - 8. ὁ πόρπαξ ἢ λαβὴ τῆς ἀσπίδας.— **αἰθὸς** καμένος,
 μαῦρος : **ἱστοὶ αἰθᾶν ἀραχνᾶν**, γενικὴ πληθ.— **πέλονται** γίνονται,
 ὑφάνονται τὸ ἔγχος τὸ δόρυ.— **ἀμφάκης (ἀμφήκης)** ἀμφίστομος,
 δίκωπος.— **δάμνημι** βίγνω κάτω, καταστρέφω.— **εὐρώς** μούχλα, σκουριά.

Στ. 9 - 13. χαλκεῖν (γεν. πληθ.) **χαλκῶν, χάλκινων** (σαλιγι-

γων).— **συλᾶται** ἀρπάζεται, διαταράσσεται, κόβεται στή μέση.— **μελίφρων** (ἀπό τό μέλι καί φρήν) γλυκός.— **ἄψος** (ἄως ἤψος) πρωινός, αὐγινός.— **θάλπω** ζεσταίνω, ζωογονῶ.— **τό κέαρ** (κῆρ), γεν. **κῆρος**, καρδιά.— **ἐρατός** ποθητός, ἀγαπημένος.— **βρίθοντ (ι)** δαυ. = **βρίθουσι**.— **παιδικοί ὕμνοι** νεανικά τραγούδια.— **φλέγονται** ἀνάβουν, ἀντηχοῦν ἐνθουσιαστικά.

β) Τό ποίημα τοῦτο εἶναι ὁ μόνος παιάνας τοῦ Βακχολίδη ποῦ σώθηκε. Ὁ παιάνας ἦταν : 1) τραγούδι γιά τόν Ἄρη πρῖν ἀπό τή μάχη (ἐμβρατήριον)· 2) τραγούδι εὐχαριστήριο στούς θεούς μετά τή νίκη (ἐπινίκιον)· 3) τραγούδι στόν Ἀπόλλωνα καί τήν Ἄρτεμη εὐχαριστήριο γιά τό λυτρωμό ἀπό κάποιον κακό· 4) ἐπιτραπέζια πρῶσευχή στό συμπόσιο.

Σύμφωνα μέ τόν παιάνα τοῦτο ὁ γλύπτης Κηφισόδοτος (ἡ ἀκμή του στό 4' μισό τοῦ 4. π.Χ. αἰῶνα) ἐπλάσε τή θεά Εἰρήνη νά κρατάει στά χέρια της τόν Πλούτο. Ὁραῖο ἀντίγραφο βρίσκεται στό Μόναχο.

80 (2). "Ενας ὁ δρόμος γιά τήν εὐτυχία (ἀπόσπασμα).

α) εἰς ὄρος (εὐτυχίας ἐστίν) μέ μιᾷ μόνο προϋπόθεσι ἐξασφαλίζεται ἡ εὐτυχία.— ἀπενθής ἀπαθής, ἥρεμος.— διατελῶ βίον περνώ τή ζωή, ζῶ.— ἀμφιπολῶ σκέφτομαι.— **τό δέ παρ'** κτλ... ἡ σειρά : **ιάπτεται δέ ἐόν κέαρ παρ' ἄμαρ τε καί νύκτα χάριν μελόντων (συμβῆναι)**.— **ιάπτομαι** βιάπτο, πηγάνω.— **τό κέαρ** (κῆρ) καρδιά.— **παρ' ἄμαρ τε καί νύκτα** μέρα καί νύχτα.— **ἄκαρπον ἔχει πόνον** μάταια μαχεῖται τοῦ κακοῦ κοπιᾷζει.

Τό ποίημα τοῦτο εἶναι προσόδιο, δηλαδή τραγούδι ποῦ ψάλλεται μέ συνοδεία αὐλῶν ἀπό χορευτική ομάδα ποῦ προσέρχεται σέ νάο ἢ βωμό κατά τίς γιορτές.

Στ. 2. θυμόν ἀπενθῆ· ἡ ἀπάθεια ὡς προϋπόθεσι τῆς εὐτυχίας ἦταν ἀργότερα ἡ βάση τῆς θεωρίας τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων, ποῦ εἶχαν « μένε καί κράτει » πρ. Ἀρχιλόχου « ἠάρεος στίς δοκιμασίας » (σελ. 42).

81 (3). Διθύραμβος στό Θησέα.

α) **Στ. 1 - 15.** (στροφή α') : τῶν ἱερῶν Ἀθανᾶν τῶν ἱερῶν Ἄ-

θηνῶν, τῆς ἱερῆς Ἰθύναι. ἄβρόβιος ἄβροδίαιτος, πού ἡ ζωὴ του ἔχει πολλές χάρες.— **Ἴωνες** ἔτσι λέει τοὺς Ἀθηναίους σάν κυριότερους ἀντιπρόσωπους τῆς Ἰωνικῆς φυλῆς.— **τί** διατί, γιατί.— **νέον** νεοστί, λίγο πρὶν.— **ἐκλαγε**, ἀφρ. β' τοῦ **κλάζω** = βγάζω δυνατό, διαπεραστικό ἔργο (κλιγγή τῶν ὀπλων).— **χαλκοκώδων** χαλκόστομη, γάλκινη.— **αἰοιδά**, ἐδῶ = ἀλλοπισμα.— **δυσμενῆς** ἀντίθετος, ἐχθρός.— **ἀμφιβάλ- λω** περικυκλώνω ἢ σειρά τῶν λέξ. : **ἀμφιβάλλει** ὄρια ἀμετέρας χθονός.— **κακομάχανος** δόλιος, κακοῦργος.— **ἀέκατι** (ἐπιρ.) ποιμένων παρὰ τῆ θέλησῃ τῶν βοσκῶν.— **σεύοντ (ι)** (= σεύουσιν) ἀπάγουν, ὀδηγοῦν μακριά.— **μῆλα** γιδοπρόβατα (ἀγέλας, ... μῆλων).— **ἀμύσσω (ἀμυχή)** κατασπαράζω, σκίζω.— **φθέγγευ (φθέγγου)** μίλα, λέγε.— **εἶ τινι βροτῶν** πιότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο θνητό.— **ἔμμεναι καὶ τιν** = εἶναι καὶ σοὶ ὅτι ἔχεις καὶ σύ.

Στ. 16 - 30. (στροφή β') : **νέον**, βλ. στ. 3.— **ἀμείβω** ποσὶν ἀλλάζω τόπο, διαβαίνω.— **δολιχός** μακρὸς.— **κέλευθος (ἦ)** ὁδός, δρόμος.— **κάρυξ** κήρυκας, μηνυτοφόρος.— **δολιχὰν Ἰσθμίαν κέλευθον** τὸ μακρὸ δρόμο ἀπὸ τὸν Ἰσθμό.— **ἄφατος** ἀνείπωτος, καταπληκτικός (μέση λέξη: ἐδῶ γιὰ καλό) : **ἄφατα ἔργα** καταπληκτικά κατορθώματα.— **κραταιοῦ φωτός** ἐνοσέ τὸ (Θησέα).— **ὑπέρβιος** βίαιος, σκληρός.— **ἔπεφνεν**, ἀφρ. β' τοῦ ἀφρ. ρ. **φένω** = φονεύω, σκοτώνω.— **φέρτατος καὶ φέριστος** (συγκριτ. **φέρτερος**)— ὁ πύ ὑπέροχος (φέρτατος ἰσχύι— ἰσχυρότατος, πολὺ δυνατός).— **Κρονίδα τέκος** τέκνο τοῦ Κρονίδη (τοῦ γιοῦ τοῦ Κρόνου: ἐδῶ Κρονίδης εἶναι ὁ Ποσειδῶνας.— **σεισίχθων** : ἐπίθ. τοῦ Ποσειδῶνα πού σείει, δηλ. συνταράζει τῆ γῆ.— **σὺς**, σὺς ἀγριογούρουνο.— **νάπη** σὺνδεντρὴ κοιλιάδα, λόγγος.— **ἀτάσθαλος** ἀκατάστατος ἢ μοχθηρός, κακοῦργος.— **ἔσχεν** κατέλαβε, κυρίεψε.— **πολυπήμων** πού προκαλεῖ πολλοὺς πόνους, ὀλέθριος.— **ἐξέβαλε** ἔριξε, πέταξε.— **ἀρείων** γενναύτερος.— **ὅπα τελεῖται** πού νά καταλήξουν.

Στ. 31 - 45. (στροφή γ') : **πολεμήιος** πολεμικός.— **πολλὰν** πολλή(ν).— **ὀπάων ὑπαδός**, ἀκόλουθος.— **ἔμπορος** ὁδοιπόρος, ταξιδιώτης.— **οἶ (α)** ὕπνος, σάν.— **ἀλάτας ἀκίτης**, περιπλανώμενος.— **ἀλλοδαμία** ξένη χώρα.— **ὦδε** ἔτσι (ὑπὸς περιγράφτηκε ἀπὸ τὸν κήρυκα).— **θρασύς** τολμηρός.— **ἔσχεν** ἐδάμασε, κατανίκησε.— **ἦ** ἀληθινά.— **ὄρμα** σπρώχνει, παρακινεῖ.— **μήσεται**, μέλλ. τοῦ **μήδομαι** = σκέ-

φτομαι, σχεδιάζω.— **ὄφρα** γιά νά (ἐδῶ μέ ὀριστική).— **αἰέν ἔρδοντα** (ἐνν. ὑποκείμε. **τινά, ἀντικ. κακόν**).— **μή ἔντυχεῖν** (= ἐν **τυχεῖν**) **κακῶ** νά μή συναντήσῃ κακῶ.

Στ. 46 - 60. (στροφή δ') **ῥῶτε**, αἰτ. δυϊκοῦ πού συμφωνεῖ μέ τήν αἰτ. πληθ. (**μόνους**).— **ὀμάρτεω τινί** (καί **ἀμάρτεω**) συνοδεύω κάποιον.— **οἷ** = **αὐτῶ** (ἀντικ. τοῦ **ὀμάρτεῖν**).— **φαίδιμος** λαμπρός, ἐδῶ δυνατός.— **ἐλεφαντόκωπος** μέ φιλντισένια λαβή.— **ξεστός ἄκων** λεῖο, γυαλιστερό κοντάρι.— **χείρ**, ποιητ. δοτ. **χέρεσσ (ι)** = **χερσί**.— **κηϋτυκτον** = **καί εϋτυκτον** (ἀπό τό θ. τοῦ ρ. **τεύχω** = φτιάχνω) καλυδουλεμένη.— **κυνέα** περικεφαλαία.— **κρατός πέρι** (ἀναστρ.) γύρω στό κεφάλι (ὄνομα ἄχρηστο « **κράς** », εὐχρηστος ὁ τύπος **τό κάρη** τό κεφάλι, βλ. καί σελ. 126 στίχ. τελ.).— **πυρσοχαίτης** κοκκινοτρίχης, ξανθός.— **ἀμφί**, στό **στέρνοις**.— **χλαμύς (ἦ)** κοντός μανδύας, φόρεμα τῶν ἐφήβων ἱππέων.— **οὔλιος** μάλλινος.— **Θεσσαλάν** Θεσσαλική(ν).— **ὀμμάτων ἄπο** (ἀναστρ.) ἀπό τά μάτια, ἀπό τό βλέμμα.— **στίλβειν** ὅτι σπιθοβολᾷ, ἀστράφτει.— **Λαμνία** (Λημνία) **φλόξ** φλόγα τῆς Λήμνου, ὅπου πίστευαν ὅτι ἔχει τό ἐργαστήρι του ὁ Ἡφαιστος.— **φοίνισσα** κοκκινωπή.— **πρώθηβος** στήν ἀρχή τῆς ἐφηβίας, νεαρός.— **ἀρήιος** πολεμικός.— **ἄθυρμα** παιγνίδι, διασκεδάση, χαρά.— **μέμναμαι** ἔχω στό νοῦ μου, ἐνδιαφέρομαι, φροντίζω.— **χαλκεόκτυπος** χαλκόβροντος (ὅπου βροντοκοποῦν τά χάλκινα ὄπλα). **δίζημαι** ζητῶ νά βρῶ.— **φιλάγλαος** πού ἀγαπᾷ τή λαμπρότητα, πού χαίρεται τήν ὀμορφιά.

β) Ὁ **διθύραμβος** εἶναι ἓνα ἀπό τά εἶδη τῆς λυρικής ποιήσεως, καί συνδέεται μέ τή λατρεία τοῦ Διονύσου. Στίς Διονυσιακές δηλ. γιορτές πολλοί πανηγυριστάδες, μεταμφιεσμένοι σέ σατύρους, τραγοπόδαρους ἀκόλουθους τοῦ Διονύσου, χόρευαν γύρω στό βωμό του ἐξυμνώντας καί παρασταίνοντας μέ μιμητικές κινήσεις — σέ κατάσταση ἐκστάσεως — καί μέ τολμηροῦς στίχους τά παθήματα τοῦ θεοῦ ἢ τίς διασκεδαστικές περιπέτειές του.

Τά τραγοῦδία τοῦτα, μέ συνοδεία μάλιστα καί αὐλοῦ, στήν ἀρχή ἦταν πρόχειρα συνταιριασμένα, καί στή μελωδία καί στήν ποίηση καί στό ρυθμό, διαμορφώθηκαν ὅμως τεχνικά, γιά πρώτη φορά, ἀπό τόν Ἀρίωνα τό *Μηθυμναῖο* (γύρω στό 625 π.Χ.). Ἀπό τότε κι ὕστερα

ὁ ἀριθμὸς τῶν χορευτῶν ὀρίστηκε σέ 50, κι ἓνας ἀπ' αὐτούς, ξεκόβοντας ἀπὸ τὴν ὁμάδα, ἀνέβαινε σ' ἓνα τραπέζι ἢ σέ κάποιο βᾶθρο, γιὰ νά τὸν βλέπουν ὅλοι (κ ο ρ υ φ α ἰ ο ς τοῦ χοροῦ, ἐξ ἄ ρ χ ω ν τὸν διθύραμβον), καὶ παρασταίνοντας τὸ Διόνυσσο συνομιλοῦσε μὲ τὸν (ὑπόλοιπο) χορὸ γιὰ τίς περιπέτειές του.

Ἀργότερα ὁ διθύραμβος ἔχασε τὸν ἀποκλειστικό χαρακτήρα του (νά ἀναφέρεται στή λατρεία τοῦ Διονύσου) καὶ οἱ ὑποθέσεις του παίρνονταν καὶ ἀπὸ ἄλλους μύθους σχετιζόμενους μὲ ἥρωες.

Σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸ διθύραμβο περιγράφεται ἡ πορεία τοῦ Θησέα πρὸς τὴν Ἀθήνα. Κ ο ρ υ φ α ἰ ο ς σίγουρα εἶναι ὁ βασιλιάς τῆς Ἀθήνας καὶ πατέρας τοῦ Θησέα Αἰγέας καὶ χ ο ρ ὸ ς πολίτες Ἀθηναῖοι.

Στ. 15. Πανδίων· γιὸς τοῦ Κέκροπα καὶ πατέρας τοῦ Αἰγέα· βασιλέψε στὴν Ἀθήνα γύρω στὰ 1300 π. Χ.— **Κρέουσα**· θυγατέρα τοῦ Ἐρεχθέα, βασιλιᾷ τῆς Ἀθήνας.

Στ. 20. Σίνις (Σίνιδος)· ὁ ληστής Πιτυοκάμπτης· ἔγερνε πρὸς τὰ κάτω τίς κορυφές δύο πεύκων κι ἔδενε στὴν καθεμιὰ ἀπὸ αὐτές τὰ πόδια τῶν διαβατῶν· ἔπειτα ἀφήνοντας ἐλεύθερους τοὺς κλώνους ζέσκιζε τοὺς ἀνθρώπους.

Στ. 21. Λυταῖος· ἐπώνυμο τοῦ Ποσειδῶνα γιὰτὶ ἔλυσε, δηλ. διάνοιξε, τὰ Τέμπη, ὥστε νά χύνονται στὴ θάλασσα τὰ νερά πού κατὰκλυζαν τὴ Θεσσαλία.

Στ. 24. Κρεμμυῶν (καὶ **Κρομμυῶν**)· ὀχυρὴ θέση δῶθε ἀπὸ τὸν Ἴσθμῷ (κοντὰ στοὺς σημ. Ἰγ. Θεοδώρους) στὴ Μεγαρίδα.

Στ. 25. Σκείρων (καὶ **Σκίρων**)· περιβόητος κακοῦργος πού στὴν ἀπόκρημνη τοποθεσία « Σκιρωνίδες πέτριαι » (τὴ σημερινή « Κακὴ Σκάλα ») κοντὰ στὰ Μέγαρα ἀνάγκαζε τοὺς περαστικούς νά σκύψουν γιὰ νά πλύνουν τὰ πόδια τους καὶ μὲ μιὰ κλοτσιὰ τοὺς γκρέμιζε ἀπὸ τοὺς βράχους τῆς ἀκτῆς στὴ θάλασσα. Ὁ Θησέας τὸν σκότωσε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Στ. 26. Κερκυῶνος παλαίστρα· μετὰ τὸ παραπάνω κατόρθωμα ὁ Θησέας σκότωσε τὸ φοβερὸ ληστή Κερκύονα, πού κοντὰ στὴν Ἐλευσίνα ἀνάγκαζε τοὺς διαβάτες νά παλέψουν μαζὶ του, τοὺς νικούσε καὶ τοὺς σκότωνε.

Στ. 29. Προκόπτας· ἄλλος διαβόητος κακοῦργος. Ἔμμενε κοντά στον Κηφισό τῆς Ἀττικῆς καί κρατώντας σφυρί ἀνάγκασε τούς περσικούς νά ξαπλώνουν σέ σιδερένιο κρεβάτι καί, ἄν τά πόδια τους προεξείχαν ἀπό τό κρεβάτι, ἔκοβε τό περισσευούμενο μέρος τους, ἄν ἦταν κοντότερα, τέντωνε τά πόδια ὥσπου νά ἐξερρωθοῦν. Ἦταν γνωστός μέ τό ὄνομα Προκρούστης.

82 (1). Ἐπίνικος στον Ἀργεῖο ἀπό τήν Κέα (πυγμαχία νέων, Ἴσθμια).

α) **Στ. 1 - 5** ἄϊξον, προστ. τοῦ αἴσσω (ἄττω, διάττω) ὀρμάω, πετῶ (πβ. διάττοντες ἀστέρες).— σεμνοδότειρα αὐτή πού φέρνει σπουδαῖες εἰδήσεις.— **Κέος = Κέως.**— **χαριτώνυμος** χαριτωμένη, πεισίχαρη.— **μάχας (- ης)** θρασύχειρος σέ ἀγώνισμα πού ἀπαιτεῖ στιβαρά χέρια (γροθιές), σέ πυγμαχία.— **ἄρατο**, τοῦ αἶρομαι κερδίζω.

Στ. 6 - 10. ἀνέμνασεν (ἀνέμνησεν) ἔφερε στό νοῦ μας.— **καλῶν** (οὐδ. γεν. πληθ.) ὠραίες ἀναμνήσεις (ἐνδοξες νίκες).— **ῥσα**, πάει στό ἐπεδειξάμεν.— **αὐχὴν** λαιμός. (στενή λουρίδα γῆς).— **ζάθεος** θειότατος, ἱερότατος.— **Εὐξαντις ἢ Κέως** (Κέα, Ἰζιά).— **ἐβδομηκοντα σὺν στεφάνοις μ'** ἐβδομήντα νίκες.

Στ. 11 - 14. Μοῦσα αὐθιγενής, Μοῦσα ἐγγώρια (δηλ. ἐγώ ὁ συμπολίτης τοῦ νικητῆ καλῶ κτλ.) γιατί ὁ Βακχολίδης ἦταν Κέως.— **γλυκεῖαν καναχὰν αὐλῶν τῶν γλυκῶν ἤχο τῶν αὐλῶν.**— **γεραίρω** τιμῶ, ἐγκωμιάζω.— **ἐπινικίους**, ἐνν. ἄσμασι.— **Πανθείδας (- δης)** πατέρας τοῦ νικητῆ.

β) Τό ποίημα τοῦτο εἶναι ἕνας ἐπίνικος. καθὼς λέγονται τά ὅμοια μ' αὐτό. Οἱ ἐπίνικοι (ὕμνοι) ἦταν λυρικά τραγούδια πού ὑμνοῦσαν τούς νικητές τῶν Πανελληνίων ἀγώνων καί τραγουδιοῦνταν μέ τή συνοδεία λύρας ἢ αὐλοῦ (φλογέρα, σουραῦλι) ἀπό χορευτική ομάδα νέων πού γιόρταζαν τή νίκη.

Στ. 1. Φῆμα· π ρ ο σ ω π ο π ο ἰ ῆ σ η τῆς φήμης, πού παρρουσιάζεται στή « σεμνοδότειρα » θεά (στήν Ἀθήνα ὑπῆρχε καί βωμὸς γι' αὐτή).

Στ. 2. Κέον ἱεράν, ἐπειδὴ ἦταν κάτω ἀπὸ τήν προστασία τῶν θεῶν.

Στ. 8. Εὐξαντίδα ἢ Κέως λέγεται ἔτσι, γιατί ἐπώνυμος ἦρωας τοῦ νησιοῦ ἦταν ὁ Εὐξάντιος, γιὸς τοῦ Μίνωα τῆς Κρήτης καὶ τῆς Κείας νόμφης Δεξιθέας.

— Ἀπό ποῦ πάθθηκαν οἱ ὀνομασίαι τῶν τριῶν τμημάτων (στρωφῶν) ; Πῶς χορεύονταν ; Ποιὸς εἶναι ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Βακχυλίδη ;

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

Ὁ Πίνδαρος (522 - 442 π.Χ.) ἔφερε τὴ χορική ποίηση σὲ ἄφραστο ὕψος. Γενήθηκε στὴς Κυνόες Κεφαλές τῆς Βοιωτίας, λίγο ἔξω ἀπὸ τὴ Θήβα, καὶ ἐπονομάστηκε Θηβαῖος. Καταγόταν ἀπὸ τὴν ξακουστὴ γενιά τῶν Λίγιδων. Σπούδασε στὴν Ἀθήνα καὶ, νεώτατος ἀκόμη, ἔγινε γνωστὸς ὡς χορικός ποιητής. Ὅταν γύρισε στὴ Θήβα, ἔμεινε ἐπὶ ἓνα χρονικὸ διάστημα ἀδρανής, γιατί ἡ πόλις τῶν Θηβῶν εἶχε πάρει τὸ μέρος τῶν Μήδων καὶ ἡ πανελληνία δόξα στεφάνωσε τότε τὸ Σιμωνίδη, τὸν ὕμνητὴ τῶν ἐλληνικῶν ἀγώνων. Ἡ ἐλληνικὴ του ἄνω ψυχὴ γρήγορα τὸν ἔσπρωξε νὰ πάρει τὴν πρέπουσα θέση καὶ, συγκινημένος ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ νίκη ἐναντίον τῶν Περσῶν, ὕμνησε τὴ δόξα τῆς Ἀθήνας καὶ τίς θυσίαι τῶν Ἀθηναίων γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἀθήνα τότε τίμησε ξεχωριστὰ τὸν ποιητὴ καὶ ἡ φήμη του ἀπλώθηκε παντοῦ. Τώρα πλέον τὸν φιλοξενοῦν πολλὰς ἡγεμονικὰς αὐλὰς καὶ πολλὰ ἔνδοξα σπίτια τῆς Ἑλλάδος.

Ἰδιαιτέρως δοξάστηκε ὁ Πίνδαρος ὡς ἄριστος μουσικός καὶ ὕμνητης τῶν ἀθλητικῶν ἀγώνων καὶ οἱ 45 ἐπίνικοι — ποῦ σόθηκαν — γιὰ νικητὰς ἀπ' ὅλες τίς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀποδειχνοῦν τὴν πανελληνία φήμη του. Τιμήθηκε ἐπίσης καὶ ὡς θρησκευτικὸς ποιητής καὶ οἱ διάφορες πόλεις στὴν Ἑλλάδα σ' αὐτὸν ἀνέθεταν τὴ σύνθεσιν ὕμνων καὶ παιάνων γιὰ τοὺς θεοὺς. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ εἶδη ποιημάτων ἔχει συνθέσει. Ὅλα τὰ ποιητικὰ του δημιουργήματα συγκεντρώθηκαν ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους θαυμαστὰς του σὲ 17 βιβλία. Ἀπὸ αὐτὰ σόθηκαν μόνο τέσσερα, αὐτὰ ποῦ περιέχουν τοὺς ἐπινίκους. Ἀπὸ τὰ ἄλλα μόνο κομμάτια ἔχουμε ἀπὸ τὰ λογγῆς ποιητικὰ εἶδη, ἀρκετὰ ὅμως γιὰ νὰ ἐπισφραγίσουν τὴ δόξαν του.

83 (1). Προσόδιο (στό ναό του 'Απόλλωνα).

α) **Στ. 1 - 6.** θεόδματος (θεός - δέμω = χτίζω) θεόχτιστη (ή νῆσος Δῆλος).— λιπαροπλόκαμος μέ λαμπρούς πλοκάμους, ώριοπλέξουδη. — **ιμεροέστατον** πάρα πολύ επιθυμητό, πολυπόθητο (από αυτό ή δοτ. παιδεσσι).— **έρνος** βλαστάρι.— **άκίνητος** άκούνητος, στέρεος.— **τέρας** θαῦμα.— **άν** = ήν.— **κικλησχοισιν** (αϊολ. θαμιστ. τύπος) = **καλοῦσιν**.— **τηλέφαντος** (τῆλε - φαίνομαι) πού φαίνεται από μακριά, μακριθώρητο.— **κυανέα χθών** θάλασσα.

Στ. 7 - 14. τό πάροιθε πρωτύτερα, πρίν.— **ήν φορητά** μετατοπιζόταν, έπλεε (έδῶ κι εκεί στή θάλασσα).— **ρίπαϊσιν**, ποιητ. αϊτιο (**ρίπη** = όρμη).— **ά Κοιογενής** ή κόρη του Κοίου (ή Λητώ).— **αι ώδινες** οί πόνοι (τῆς γέννας).— **άγγίτοκος** έτοιμογέννη.— **θυίω (θύω)** τρελαίνομαι, υποφέρω (όταν τρελή από τους πόνους του τακετού πού ήταν κοντά . . .).— **έπέβα νιν** πάτησε σ' αυτή (τή Δῆλο).— **δή τότε τότε** πιά.— **όρθαι** . . . **κίονες** όρθιες, κατακόρυφες κολόνες.— **άπώρουσαν** ξεπετάχτηκαν (του άπορούω άναπηδῶ).— **πρέμνον** ρίζα, πυθμένας τῆς θάλασσας (: **πρέμνων χθονίων** από τά έγκατα τῆς θάλασσας).— **άν δέ σχέθον** (= **άνέσχεθον δέ**) κáι κράτησαν πάνω τους.— **πέτραι** τό πετρονήσι, τό βραχόνησο.— **άδαμαντοπέδιλοι (κίονες)** μέ διαμαντένια (στέρεα) βάση.— **τεκοϊσ'** = **τεκοῦσα**.— **έπόψατο** (ποιητ. άόρ. του έφορῶ) εὐτύχησε νά δεῖ.— **ή γέννα** τά τέκνα, τά παιδιά.

β) Αυτό έδῶ τό προσόδιο τό σύνθεσε ό Πίνδαρος μέ παραγγελία τῶν Κείων κáι τό τραγουδᾷ χορός από Κείους καθώς προχωροῦν πρὸς τό ναό του 'Απόλλωνα. (Γιά τό προσόδιο βλ. στά σχόλια του ποιήματος 80 (2), σελ. 135).

Στ. 2. **έρνος** (βλαστός) λέγεται ή Δῆλος γιατί « **βλάστησε** » από τή θάλασσα.— **παιδεσσι Λατοῦς**, βλ. Θεόγνη « **στόν 'Απόλλωνα** » (σελ. 98).

Στ. 7. **ήν τό πάροιθε φορητά**· πίστευαν ότι ή Δῆλος ήταν πλωτή, αλλά έμεινε άκίνητη στή θέση της από τότε πού ή Λητώ γέννησε εκεί τά δίδυμα παιδιά της· γι' αυτό κáι στό στ. 3 τήν όνομάζει **άκίνητον τέρας** (άτράνταχτο θαῦμα).

Στ. 9. Κοιογενής: ἡ Λητώ ἦταν κόρη τοῦ Τιτάνα Κοίου καί τῆς Τιτανίδας Φοίβης.

— Προσέξτε τίς μεταφορές, τά κοσμητικά ἐπίθετα, τά ποιητικά σύνθετα (γιά τά τελευταῖα βλ. « Σαλαμίνα » στίς σημειώσεις, σελ. 90 στ. 6).

84 (2). Διθύραμβος γιά τό Διόνυσο

α) **Στ. 1 - 5. ἴδετε** ἐπιβλέψατε, κοιτάξετε (λέγει στους θεούς ὁ Πίνδαρος, καθώς περνᾷ στήν ὀρχήστρα ἐπικεφαλῆς τοῦ χοροῦ).—**έν = εἰς**, πρὸς.—**ἐπί τε πέμπετε** καί πέμπετε ἐπ' αὐτόν, καί στείλτε σ' αὐτόν.—**κλυτὰν χάριν** τῆ θείας χάριτος.—**πολύβατος** πολυπάτητος, πολυσύχναστος.—**οἶ τε = οἶ**.—**ὄμφαλός** κέντρο τῆς πόλεως.—**θυοίεις** εὐδιαστός, μοσκοβολισμένος (ἀπό τά θυμιάματα).—**οἰχνέω** ἐπισκέπτομαι συχνά, συχνάζω (ἔχει τό ἴδιο θέμα μέ τό **οἶχομαι**).—**πανδαίδαλος** μέ κάθε λογῆς τέχνη καμωμένος, ἐξαιρετικῆς κατασκευῆς· ἀπό τό θέμα τοῦ ρ. **δαιδάλλω** (= διακοσμῶ, ἐπεξεργάζομαι μέ τέχνη), ἀπό ὅπου καί τό ὄνομα τοῦ τεχνίτη Δαιδάλου, πού συμβολίζει τήν ἐπιδεξιότητα στήν κατασκευή τεχνικῶν ἔργων.

Στ. 6 - 12. ἰόδετος πλεγμένος ἀπό ἰα, μενεξεδόπλεχτος.—**λάχετε**.—δεχτεῖτε.—**ἐαρίδρεπτος** τήν ἀνοιξη κομμένος, ἀνοιξιάτικος.—**λοιβᾶ** σπονδή, προσφορά (στους θεούς).—**Διόθεν** μ' ἐντολή τοῦ Δία.—**ἀγλαΐα** λαμπρότητα : **σὺν ἀγλαΐα ἀοιδᾶν** = μέ τή λαμπρότητα τῶν ὠδῶν, μέ τά χαρούμενα τραγούδια μου.—**πορευθέντ (α)**, ὑποκ. **μέ**.—**δεύτερον** γιά δεύτερη φορά.—**κισσοδέτας** (ὁ Διόνυσος) κισσοστεφάνωτος (ἡ σειρά : **ἴδετέ με πορευθέντα δεύτερον σὺν ἀγλαΐα ἀοιδᾶν ἐπὶ κισσοδέταν θεόν**).—**Βρόμιος, Ἐριβόας**· μέ τά ἐπίθετα αὐτά προσαγόρευαν τό Διόνυσο ὡς θεό τῆς εὐθυμίας, πού κανονικά ἐκδηλώνεται μέ θόρυβο : **βρόμιος** = θορυβώδης, ἀπό τό **βρόμος** = κρότος, χτύπος.—**ἐριβόας** βροντόφωνος, βροντερός.—**μελπόμεν** (κυρ. τελικόν ἀπαρ. ἀπό τό **πορευθέντα**) = γιά νά ψάλω, νά τραγουδήσω.—**γόνος γιός**.—**ὑπάτων πατέρων**, τοῦ Δία.—**γυναικῶν Καδμειᾶν** (= Θηβαίδων, ἀπό τῆ Θήβα), τῆς Σεμέλης (πληθυντικοί μεγαλοπρέπειας).

Στ. 13 - 18. **έναργής** ὀλοφάνερος.— **σάματα** σημάδια, προμηγύματα.— **τέλεα** οἱ τελετές, οἱ ἀνοιξιότικες Διονυσιακές) γιορτές.— **οὐ λανθάνει**, ἐνν. **ἡμᾶς**, τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἐορταστές· ἡ σειρά : **έναργέα σάματα τελέων οὐ λανθάνει ἡμᾶς** = τὰ ὀλοφάνερα προμηγύματα γιὰ τίς ἐαρινές γιορτές τοῦ Διονύσου δέ μᾶς ξεφεύγουν (γιὰτί βλέπουμε τὴν ἀνοιξιότικη ὕψη τῆς φύσεως).— **φοινικοέανος** κοκκινόπεπλος (ἀπὸ τὸ **φοῖνιξ** = κόκκινος καὶ **έανός** = πέπλο), ἐπίθ. τῶν Ὁρῶν.— **οἰχθέντος** ἀνοιχθέντος, καθὼς ἀνοιξε.— **ἐπάγησιν** ἐπιφέρωσιν, φέρουν (αὐται, αἱ Ὁρῶι)· ἡ σειρά : **ὁπότε οἰχθέντος θαλάμου φοινικοεάνων Ὁρῶν ἐπάγησιν εὖοσμον ἔαρ**.— **νεκτάρους** εὐωδιαστός (ἀπὸ τὸ **νεκταρ** = τὸ ποτὸ τῶν θεῶν).— **βάλλεται** ρίχνονται, πετιοῦνται.— **ἄμβροτος** ἀθάνατος· **ἐπ' ἄμβρόταν χθόνα** πάνω στὴν ἀθάνατη, τὴν ἀγέραστη γῆ.— **ἐρατός** ποθητός, εὐχάριστος.— **φύβη** φύλλωμα, ἀνθοδέσμες.— **κόμοισι μείγνυται** ἀνακατεύονται μὲ τὰ μαλλιά, στεφανώνουν τὸ κεφάλι.— **ἀχεῖτε** (= **ἠχεῖτε**) ὑμνεῖτε, δοξολογεῖτε.— **ὄμφαι μελέων** μελωδικές φωνές, τραγούδια τοῦ χοροῦ (κυρίως **ὄμφη** = φωνὴ τοῦ μαντείου).— **σὺν αὐλοῖς** μὲ συνοδεία αὐλῶν.— **Σεμέλαν**, τὴ μητέρα τοῦ Διονύσου.— **ἐλικάμπυξ** αὐτὴ πού ἔχει στρογγυλὸ διάδημα (στό κεφάλι).

β) Τὸ διθύραμβο αὐτὸ ἔχει συνθέσει ὁ Πίνδαρος ἴσως γιὰ τὴ γιορτὴ τῶν « *Μεγάλων Διονυσίων* »· σῶθηκε ἀπὸ τὸ Διονύσιο τὸν Ἀλικαρνασσεά πού τὸν πκραθῆτεϊ στό ἔργο του « *Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων* ». (Γιὰ τὸ διθύραμβο βλ. σελ. 144).

Στ. 1. **ἴδεν' ἐν χορόν, Ὀλύμπιοι**· ὁ Πίνδαρος ἀρχίζει τὸ τραγούδι του κάνοντας ἐπικύληση στὴ χάρη τῶν Ὀλύμπιων θεῶν, ἐνῶ μὲ τοὺς χορευτές περνᾷ στὴν ὀρχήστρα.

Στ. 3 **ὄμφαλός** τοῦ ἄστεως ἦταν ἡ ἀγορὰ (τὸ κέντρο τῆς πόλεως), ὅπου καὶ ὁ βωμός τῶν 12 θεῶν πού ἱδρυσε ὁ Πεισίστρατος. Τὸν ὀνομάζει **πολύβατον** γιὰτί ἐκεῖ συγκεντρώνονταν τὰ πλήθη τῶν Ἀθηναίων.

Στ. 5. **πανδαίδαλος**, γιὰτί ἡ ἀγορὰ ἦταν διακοσμημένη μὲ διάφορα ἔργα τέχνης, ἀγάλματα κτλ. Γι' αὐτὸ καὶ **εὐκλεῆς** (πού συγκεντρώνει καὶ προβάλλει τὴ δόξα τῆς πόλεως).— **κισσοδέταν θεόν**· ὁ Διόνυσος παρουσιαζόταν στὴ φαντασία τῶν ἀρχαίων κισσοστεφανώτος. ὁ κισσός καὶ τὸ ἀμπελόκλημα ἦσαν ἱερά φυτὰ τοῦ Διονύσου.

Στ. 11. γόνον κτλ. Ὁ Διώνυσος ἦταν γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Σεμέλης. Ὁ Δίας ὀνομάζεται ὑπάτος πατήρ (κατὰ τὸν Ὅμηρον εἶναι ὁ «ὑπάτος κρειόντων» καὶ «πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε»). Ἡ Σεμέλη ἦταν κόρη τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας.

Στ. 14. Αἶ Ὕρραι (ποῦ προσωποποιοῦν τὶς ἐναλλαγές τῶν ἐποχῶν (τοῦ ἔτους) ἦταν κατὰ τὴ μυθολογικὴ παράδοση κλεισμένες μέσα στὸν οὐράνιο θάλαμό τους· οἱ πόρτες τοῦ ἀνοιγνύονται ἀρχὴ καὶ τέλος ἐποχῆς καὶ οἱ Ὕρρες ἐβγαίνουν συνοδεύοντας τὴν καινούρια ἐποχὴ τοῦ χρόνου καὶ ἐγκαθιστώντας τὴν ἐξω στὴ φύση. Τὴν ἀνοιξή οἱ Ὕρρες εἶναι ἐρυθρό-πεπλές καὶ συμβολίζουν τὸ κόκκινο χεῶμα τῆς γῆς, καθὼς σκεπάζεται ἀπὸ κηκκινόχρωμα, τὸ πῶς πολὺ, λουλούδια.

Τὸ ποίημα εἶναι γεμάτο ἀπὸ μεταφορές, περιφράσεις, ἀντωνομασίες, κοσμητικὰ ἐπίθετα, ποιητικὰ σύνθετα καὶ εἰκόνες.

— *Νά βρεθοῦν, ν' ἀναλυθοῦν καὶ ν' ἀξιολογηθοῦν. Προσέξτε τὴ μεγαλοπρέπεια στὸ ἔφος καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐκφράζεται ἡ ἐνθουσιαστικὴ διάθεση τοῦ ποιητῆ.*

85 (3). Διθύραμβος γιὰ δόξα τῆς Ἀθήνας.

α) **ταὶ αἶ**, οἱ (ἄρθρ. θηλ.).—**λιπαρὸς** περίλαμπρος.—**ιοστέρφανος** στεφανωμένος μὲ ἴα, μενεξεδένιος.—**αἰοιδίμος** (ἀπὸ τὸ **αἰοιδῆ**) πολυτραγουδισμένος.—**δαιμόνιος** θεϊκός, θεσπέσιος (**δαίμων** = θεός, θεῖο πνεῦμα).—**ὄθι** ὄπου.—**ἐβάλλοντο** θεμέλιωσαν, στερέωσαν.—**φαινὸς** φωτεινός, ἀχτιδοβάλος.—**κρηπίς** βάση, θεμέλιο.

β) Παρ' ὄλο πού ἡ πατρίδα τοῦ ποιητῆ «ἐμῆδισεν», ὁ Πίνδαρος δὲν ἔμεινε ἀσυγκίνητος ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῶν Ἀθηναίων μὲ τοὺς Πέρσες. Ὑμνεῖ λοιπὸν μὲ διθύραμβο τὴν συμβολὴ τῶν Ἀθηναίων στὴ νίκη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκφράζει τὴν ἀγάπη του πρὸς τὴν Ἀθήνα.

Στ. 2. Ἑλλάδος ἔρεισμα, γιατί;

Στ. 3. Μετὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ στίχο λείπει μεγάλο τμήμα, στὸ ὁποῖο ὁ Πίνδαρος ἐξηγοῦσε ἴσως γιατί ὀνομάζει τὴν Ἀθήνα «Ἑλλάδος ἔρεισμα».

α) **Στ. 1 - 6.** πολύσκοπος πού ἐξετάζει πολλά, πού ἐπιβλέπει τά πάντα.— **μήσσαι**, μέλ. τοῦ **μήδομαι** σχεδιάζω, μηχανεύομαι.— **μᾶτερ ὀμμάτων** τροφός τῆς ὀράσεως, πηγὴ τοῦ φωτός (« σὺ τῶν ματιῶν ἡ μάνα » : Σ. Μενάρδος).— **ἐν ἀμέρα** τὴν ἡμέρα, ἐνῶ εἶναι μέρα.— **κλέπτομαι** ἐξαφανίζομαι, σβήνω.— **ἔθηκας** ἔκαμες.— **ἀμάχανος** ἀνίσχυρος, ἀδύναμος.— **ἰσχὺς** ἡ σωματικὴ δύναμη.— **σοφίας ὁδός** (π ε ρ ῖ φ ρ α σ η) σοφία, νοῦς.— **ἐπίσκοτος** σκοτεινός, σκοταδερός.— **ἐπίσκοτον ἀτραπὸν** σκοτεινὸ μονοπάτι (πού τό ἀκολουθήσε ὁ ἡλῖος ξεφεύγοντας ἀπὸ τόν κανονικὸ φωτεινὸ δρόμο του).— **ἔσσυμένα**, μτχ. πρkm. τοῦ **σεύομαι** κινεῖσθαι γρήγορα, ξεστρατιζῶ.— **ἐλαύνω** (μτβτ.) φέρνω.— **νεώτερον** σέ παρόμοιες ἐκφράσεις σημαίνει : κακό.— **πάρος** προηγουμένως, πρωτότερα ἢ **πάρος**, β' ὄρος συγκρ. στό **νεώτερον** (: προμηγᾶς κανένα κακό πού δέν ὑπῆρχε πρῶτα ;).

Στ. 7 - 10. **Πρὸς Διὸς** γιὰ ἔνομα τοῦ θεοῦ.— **ἵπποσῶα** (θηλ. τοῦ **ἵπποσῶας**) αὐτὴ πού δίνει δρόμο στ' ἄλογα (ἀπὸ τό ἵππος καὶ **σεύω** κινῶ, κουνᾶ).— **θοός** γοργοπόδαρος· **θοάς**, θηλ. αἰτ. πληθ. στό **ἵππους** πού βγαίνει ἀπὸ τό **ἵπποσῶα** (: πού βάζεις σέ κίνηση τὰ γρήγορα ἄλογα).— **ἀπήμων** δίχως λύπες, ἀδιατάρακτος (**ἀ-πῆμα**).— **ὄλβος** εὐτυχία (**εἰς ὄλβον**, φανερώνει ἀποτέλεσμα : ὥστε νά ἔρθει εὐτυχία, γιὰ εὐτυχία).— **τράπιοι** (φανερώνει εὐχὴ) ἄμποτε νά τραπεῖς ν' ἀκολουθήσεις τὴν κανονικὴ τροχιά σου (ὥστε νά φέρεις στή Θήβα, εὐτυχία).— **πάγκοινον** κοινὸ σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, παγκόσμιο.— **τέρας** θαῦμα.

Στ. 11-21. **ἦρ (α)** ἄραγε.— **ἀτασθαλία** ἀμαρτία.— **κοτεσσαμένα**, τοῦ **κοτέω** ὀργίζομαι, κρατῶ κακία.— **πάμπαν** ἐντελῶς, ὀλωσδιόλου.— **ἔξαιρέω** ἐξαφανίζω.— **αἰὼν ἢ ζωή**, ὁ κόσμος.— **ἀγνὸν** ἀμόλυντο.— **σᾶμα** προμήνυμα.— **καρποῦ φθίσις** σιτοδεία, λιμός, πείνα.— **νιφετὸς** χιονοθύελλα, χιονιάς.— **σθένος νιφετοῦ** σφοδρὴ χιονοθύελλα.— **ὑπέρφατος** ἀνώτερος περιγραφῆς, πρωτόφαντος.— **οὐλόμενος** καταραμένος.— **κενέωσις** κένωση, ἄδειασμα· **πόντου κενέωσις** κατακλυσμός (στή θάλασσα).— **ἄρ (α)** ἴσως.— **ἄμ πέδον** στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς.— **παγετὸς χθονὸς** ψύξη τῆς γῆς.— **νότιος** ὑγρός, βροχερός.—

ζακοτος πολύ ὀργισμένος, λυσσασμένος (ἀπό τό ἐπιτατ. **ζα** καί **κοτέω**).— (**θέρος**) **ρέον** μέ βροχές.— **κατακλύσαισα** (δωρ.) ἀφοῦ πνίξει μέ κατακλυσμό.— **θήσεις** θά κάμεις, θά δημιουργήσεις.— **οὐδέν ὄ, τι** οὐδὸλως δι' ὅ, τι (διόλου δέ θρηνηῶ γιά ὅ, τι θά πάθω μαζί μέ ὄλους).

β) Αὐτός ἐδῶ ὁ παιάνας τραγουδήθηκε γιά τόν Ἀπόλλωνα μέ τήν εὐκαιρία τῆς σχεδόν ὀλικῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου, πού ἔγινε στίς 30 Ἀπριλίου 463 π.Χ., ὥρα 2 μ.μ. Ἡ ἐκλείψη τοῦ ἡλίου ἦταν γιά τούς ἀρχαίους κακό σημάδι καί τούς προκαλοῦσε πανικό. Ὁ Πίνδαρος ἐκφράζει τούς φόβους του μέ τούς στίχους του κι ἐπίσης μέ τή μουσική καί τίς κινήσεις τοῦ χοροῦ, πού στρέφεται πρὸς τόν ἡλιο καί τραγουδᾷ.

Στ. 1. Ἀκτίς ἀελίου (συνεκδοχή) ἀντί : ἀκτινοβόλε ἤλιε (Ὁ Σοφοκλῆς στήν « Ἀντιγόνη » στ. 100 ἔχει τήν ἴδια φράση. Κι ὁ Χορτάτζης στήν « Ἐρωφίλη » λέει « Ἀκτίνα στ' οὐρανοῦ χαριτωμένη »).

Στ. 7. ἰπποσόα θαός, φαντάζονταν ὅτι ὁ ἡλιος ἦταν ἀνεβασμένος σέ ἄρμα μέ τέσσερα ἄλογα (Βλ. καί στή σελ. 137, στ. 3, λέξη **δέπας**).

Στ. 19 - 20. ἡ γαῖαν κατακλύσαισα κτλ. ὅπως ἔγινε τόν καιρό τοῦ Δευκαλίωνα, ὅταν μέ τόν κατακλυσμό ἐξαφανίστηκε τό ἀνθρώπινο γένος καί δημιουργήθηκε νέο μέ πέτρες, πού ἔριχναν πίσω τους οἱ δυό πού σώθηκαν, ὁ Δευκαλίωνας κι ἡ Πύρρα.

— *Τί ἐκφράζουν οἱ ἐπίμονες ἐρωτήσεις τῶν στίχων 1 - 5 καί 11 - 20 ; Ποιό νόημα κλείνει μέσα του ὁ τελευταῖος στίχος ; Ποιά τά αἰσθητικά στοιχεῖα τοῦ ποιήματος ;*

87 (5). Ἐπίνικος σέ Ὀλυμπιονίκη.

Στόν Ἀσώπιχο ἀπ' τόν Ὀρχομενό — ἀγῶνας νέων, στάδιο (476 π. Χ)

Ἐπίνικος (βλ. σελ. 139) μέ τόν ὅποιο ἐγκωμιάζεται ὁ νέος (παῖς, παιδί) Ἀσώπιχος, γιός τοῦ Κλεοδάμου ἀπ' τόν Ὀρχομενό τῆς Βοιωτίας πού νίκησε σέ ἀγῶνα σταδίου (σταδιοδρόμος). Στάδιον ἦταν ἀπλή διαδρομή ἀπό τήν ἀφετηρία ὡς τό τέρμα τοῦ στίβου, 192 μ.

α) **Στ. 1. 10.** Καφισίων, τοῦ Κηφισοῦ τῆς Βοιωτίας.— **λαχοῖσαι**

(λαχοῦσαι), μέ γεν. : πού πήρατε μέ κλήρο.— **ταί τε** καί οἱ ὅποιες, καί πού . . . — **ναίω** κατοικῶ.— **καλλίπωλος** μέ ὠραία πουλάρια, ὠραῖα ἄλογα.— **ἔδρα** χώρα.— **λιπαρός** περιλαμπρός (ἐδῶ : πλούσιος) ἢ γεν. στό **Ἐρχομενοῦ** (= Ὁρχομενοῦ).— **αἰδιμος** χιλιотραγουδημένος.— **παλαίγονος** παλαιός, ἀρχαίος.— **Μινυᾶν**, γεν. πληθ., ὄν. **Μινύαι** (Μινύες ἦταν οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τοῦ Ὁρχομενοῦ).— **ἐπίσκοποι** προστάτισσες.— **κλύτ (ε)** εἰσακούστε, ἀκούστε μέ κλοσύνη.— **ἄνεται** γ' ἐν. παθ τοῦ **ἄνω** (καί **ἄνωμι** καί **ἀνύτω** φέρνω σέ τέλος, κατορθώνω (πάντα **ἄνεται** ἔλα κατορθώνονται).— **βροτοῖς**, ποιητ. αἴτιο.— **εἰ σοφός** κτλ., ἐπεξήγηση στό **τερπνά καί γλυκέα** (δηλ. ἄν κανείς θά γίνει σοφός κτλ.).— **ἀγλαός**, ἐδῶ : δοξασμένος (τό νόημα : μέ τή βοήθειά σας παίρνουν οἱ ἄνθρωποι ἔλα τά ἀξιγάπητα χαρίσματα, ὅπως εἶναι ἡ σοφία, ἡ ὁμορφιά, ἡ δόξα).

Στ. 11 - 17. **σεμνᾶν**, γεν. πληθ.— **ἄτερ** (μέ γεν.) χωρίς, δίχως.— **κοιρανέοντι**, γ' πληθ. τοῦ **κοιρανέω** κυβερνῶ, βάζω σέ τάξη, ὁμορφαινῶ (ἀπό τό **κοίρανος** = ἄρχοντας, ἡγεμόνας).— **δαῖς** (γεν. **δαιτός**) γεῦμα, συμπόσιο.— **ταμίας** οἰκονόμος, αὐτός πού ἔχει τήν ἐπιμέλεια γιά κάτι (**ταμῖαι**, κτηγμ. : οἱ Χάριτες φροντίζουν γιά ἔλα). **θέμεναι** (μτχ. ἐπιθ.) οἱ ὅποιες ἔθεσαν, ἔστησαν.— **θρόνους** (ἀντικ. τοῦ **θέμεναι**) τοῦς θρόνους των.— **αιέναιος** αἰώνιος.— **σέβοντι**—**σέβουσι**) σέβονται.— **τιμά** ἐξουσία.

Στ. 19 - 35. **πότνια** σεβαστή.— **φιλησίμολπος** πού ἀγαπᾷ τή χορωδία.— **ἐπακοέω** ἐπακούω, εἰσακούω, ἀκούω μέ καλή διάθεση, (ἐπακοοῖτε, εὐκτ. εὐχῆς).— **ἐρασίμολπος**, συνών. τοῦ **φιλησίμολπος**.— **Γιδοῖσα** (**ιδουσα**), γιά **χάρη** τοῦ μέτρου ἀναφέρεται στήν τελευταία ἀπό τίς Χάριτες, ἀντί **ιδουσαι** : κοιτάζοντας, καθώς ἀντικρίζετε.— **κῶμος** ἐπινίκια πομπή.— **ἐπ' εὐμενεῖ τύχα** γιά τό εὐτυχές γεγονός.— **κοῖτρα βιβῶντα** πού προχωρεῖ μέ ἀνάλαφρα βήματα (**βιβᾶω** καί **βίβημι** = βαίνω, βαδίζω).— (ἐν) **Λυδῶ** τρόπω μέ λυδική ἀρμονία.— **ἐν μελέταις τ'** καί μέ στίχους μελετημένους.— **αείδων** ὑμνῶντας, γιά νά ὑμνήσω.— **ἔμολον** ἤρθα (ἀ' πρόσ. γιὰτί μιλάει γιά λογαριασμό τοῦ χοροῦ) : τό **ἔμολον** ἄρ. β' τοῦ **βλώσκω** ἔρχομαι, πηγαίνω.— **οὐνεκα** ἐπειδή.— **Ὀλυμπιόνικος**, κτηγμ. (εἶναι Ὀλυμπιονίκης).— **ἅ Μινύεια** (πόλις), δηλ. ὁ Ὁρχομενός.—

σεῦ ἕκατι ἐξαιτίας σου (μέ τή βοήθεια ἀπό σᾶς, τίς Χάριτες).—
μελαντειχῆς μέ μαύρους τοίχους, σκοτεινός.— **Γαχοῖ** (Ἄχοῖ,
 Ἕχοῖ), κλητ.: σύ ὦ Ἕχώ.— **πατρί**, στόν πατέρα τοῦ νικητῆ
 Ἀσώπιχου (δηλ. στόν Κλεόδημο).— **κλυτός** ἐνδοξός, περίφημος.—
φέροισα (φέρουσα) γιά νά φέρεις.— **ὄφρα...** εἴπης, ἐπεξηγήρησε
 στό ἀγγελίαν.— **υἷόν**, προληπτ. ἀντί: ὅτι **Γοι υἱός**..— **νέαν χαί-
 ταν** τή νεανική του κόμη.— **παρ' εὐδόξοις κόλποις Πίσσης**, στή
 δοξασμένη κοιλάδα τῆς Πίσσης (κάτω ἀπό τό Κρόνιον ὄρος ὅπου ἔγιναν
 οἱ ἀγῶνες).— **πτεροῖοι κυδίμων ἀέθλων** (οὐδ.) μέ τά φτερά τῶν
 τιμημένων ἐπάθλων, δηλ. μέ τίς ταινίες πού κρέμονται ἀπό τίς δύο
 μεριές τῶν δοξασμένων, ἀπό κλαδί ἐλιᾶς, στεφανιῶν· **κύδιμος** γεμάτος
 δόξα.

β) Ὁ ὕμνος ἀπευθύνεται πρὸς τίς τρεῖς Χάριτες, Ἀγλαΐα, Εὐφροσύ-
 νη καί Θαλία, πού ἦταν παιδιά τοῦ Δία καί τῆς Εὐρυνόμης. Οἱ Χάριτες
 ἦταν ἡλιακές θεότητες, πού ὁμορφαίνουν τή φύση, δίνουν χαρά στά ἔμ-
 ψυχα ὄντα καί χαρίζουν πλοῦσια δῶρα στόν ἄνθρωπο (σοφία, ὁμορφιά,
 δόξα κτλ.)

Στ. 1. Καφισίων ὑδάτων λαχοῖσαι· στόν παλιό Ὀρχομενό,
 κοντά στό Βοιωτικό Κηρισό, ὑπῆρχε ἀρχαίωτατο ἱερό τῶν Χαρίτων
 κα ἐκεῖ τίς τιμοῦσxn ξεχωριστά.

Στ. 2. καλλίπωλος· γιὰτί ἡ Βοιωτία φημιζόταν γιά τά ἄλογα
 πού ἔτρεφε.

Στ. 5. Στόν Ὀρχομενό κατοικοῦσαν παλιότερα οἱ **Μινύες**· αὐτοί
 κατέβηκαν ἀπό τή Θεσσαλία μέ ἀρχηγό τους τό Μινύα καί ἔδρυσαν τό
 κράτος τῶν Μινυῶν μέ πρωτεύουσα τόν Ὀρχομενό· προόδεψαν καί πλού-
 τισαν μέ τό ἐμπόριο.

Στ. 25. Λυδῶ τρόπῳ· ἡ ἀρχαία ἐλληνική μουσική εἶχε ἔξι ἁρμο-
 νίες: δωρικὴ, φρυγικὴ, λυδικὴ, αἰολικὴ, ἰωνικὴ
 καί μιξολυδικὴ (μειχτὴ λυδική)· ἀπό αὐτές ἡ λυδικὴ ἦταν
 ἀπαλότερη καί γλυκύτερη ἀπό τίς ἄλλες καί γι' αὐτό ταίριαζε περισσό-
 τερο σέ ὕμνο τῶν Χαρίτων.

Στ. 30. Ἕχώ· οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας προσωποποίησαν
 καί τήν Ἕχώ κα ἔπλασαν γι' αὐτήν πολλούς μύθους. Κατά τόν πύρωσιόστο

ἡ Ἥχώ ἦταν ὠραιότατη Νύμφη πού γαλουχήθηκε καί ἀνατράφηκε ἀπό τίς ἄλλες Νύμφες, κι ἐκπαιδεύτηκε ἀπό τίς Μοῦσες στήν τέχνη τοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ αὐλοῦ (φλογέρα, σουραύλι) καί τῆς σύριγγας (εἶδος φλογέρας). Ἐπειδὴ ὅμως περιφρονήθηκε ἀπό τό Νάρκισσο, καταφεύγει στίς βαθιές μοναχικές σπηλιές, γιά νά κρύψει τή ντροπή της κι ἐκεῖ ἡ λύπη κι ἡ ὀργή τήν τσακίζουν : τό σῶμα της λιώνει, τό αἶμα της ἐξατμίζεται· μόνο ἡ φωνή καί τά ὀστά τῆς ἀπομένουν. Ἡ φωνή διατηρήθηκε, ἀλλά τά κόκαλα πῆραν τή μορφή βράχου. Ἀπό τήν ἡμέρα ἐκείνη δέν τή βλέπουν πιά πάνω στά βουνά, ἀλλά ἀπό τίς βαθιές σπηλιές, πού κρύβεται, ἀπαντάει ἀκόμα σ' αὐτούς πού τή φωνάζουν (Ovid. Metam. III, 342).

Ἡ Ἥχώ ἔχει τή δύναμη νά διαβιβάζει — ὅπως καί ἡ Φήμη — μακρινά μηνύματα· ὁ ἀντίλαλος τῆς ἐπινίκιας γιορτῆς μπορεῖ, κατά τόν ποιητή, νά φτάσει καί μέχρι τόν Ἄδη, γιά νά φέρει στόν πατέρα τοῦ νικητῆ τό μήνυμα τῆς νίκης τοῦ γιοῦ του.

— Ποιός ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Πινδάρου ; Ὁμοιότητες καί διαφορές ἀνάμεσα στά εἶδη τῆς χορικῆς ποιήσεως πού διδάχτηκαν ἐδῶ (προσόδιο, διθύραμβος, παιάνας, ἐπίνικοι).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ὁ γραπτός λόγος στήν ἀρχαία Ἑλλάδα.....	5
2. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς λυρικήσ ποιήσεως	6
3. Εἶδη τῆς λυρικήσ ποιήσεως	7
4. Α' Ἐλεγειακή ποιήση	7
5. Β' Ἰαμβική ποιήση	8
6. Γ' Μελική ποιήση	9
7. Δ' Χορική ποιήση	9
8. Διαλεκτικές διαφορές	10

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Α' ΕΛΕΓΕΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

1. Η ΕΛΕΓΕΙΑ

	Σελ.		Σελ.
ΚΑΛΛΙΝΟΣ	Κειμ. Σημ.		Κειμ. Σημ.
1 Πολεμικό σάλπισμα	15 77	11 (3) Ὑποθήκες στόν ἑαυτό του	24 93
ΤΥΡΤΑΙΟΣ		ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ	
2 (1) Ὑποθήκη	16 80	12 Συμπόσιο	25 95
3 (2) Ὑποθήκη	17 82	ΘΕΟΓΝΙΣ	
4 (3) Ἐμβατήριον	19 85	13 (1) Στόν Ἀπόλλωνα	27 99
ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ		14 (2) Τίποτε πιά ἀγαπητό ἀπό τήν πατρίδα	27 100
5 (1) Ἡ χαμένη ἀσπίδα	19 85	15 (3) Ἄν ὄμως σμίξεις μέ κα- κούς	28 100
6 (2) Δέν ὠφελοῦν οἱ θρῆνοι... ..	20 86	16 (4) Ὁ διπρόσωπος φίλος ..	28 101
ΜΙΜΝΕΡΜΟΣ		17 (5) Εἰλικρίνεια	28 102
7 (1) Ἡ νύκτις	20 87	18 (6) Σπάνιος ὁ πιστός φίλος ..	29 102
8 (2) Τά γηρατειά	21 88	19 (7) Ἡ φτώχεια	29 103
ΣΟΛΩΝ		20 (8) Ἡ ἐλπίδα	29 103
9 (1) Σαλαμίνα	22 89	ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ)	
10 (2) Ὑποθήκες στούς Ἀθη- ναίους	22 90	21 Συμβουλές σ' ἕνα νέο	30 104

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Σελ.		Σελ.			
ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ	Κεім. Σημ.	Κείμ. Σημ.			
22 (1)	Στοὺς Ἀθηναίους Μαραθωνομάχους	32 105	35	Στὸν Εὐρυπίδην	35 110
23 (2)	Στὶς Θερμοπύλας	32 105	ΑΝΑΚΡΕΩΝ		
24 (3)	Ἐπιτύμβιον σ' αὐτοὺς ποὺ ἔπεσαν στὶς Θερμοπύλας	32 106	36.	Ἡ ἀγελάδα ποὺ μουγκανίζει	36 110
25 (4)	Σ' αὐτοὺς ποὺ ἔπεσαν μὲ τὸ Λεωνίδα	33 106	ΦΙΛΙΠΠΟΣ		
26 (5)	Στοὺς Κορινθίους ποὺ ἔπεσαν στὴ Σαλαμίνα	33 107	37.	Στὸ Φειδίαν ποὺ τεχνούργησε τὸν Ὀλύμπιο Δία	36 111
27 (6)	Στοὺς πεσόντες ἥρωες	33 107	ΠΑΛΛΑΔΑΣ		
28 (7)	Στοὺς πεσόντες τὸν κειρό τῶν Μηδικῶν	33 107	38.	Συμβουλή γιὰ ὑπομονή	36 111
29 (8)	Περιπαικτικὸ στὸν Τιμοκρέοντα ἀπὸ τὴ Ρόδο	34 108	ΑΔΕΣΠΟΤΑ		
30 (9)	Εὐτράπελο ἀφιέρωμα	34 108	39.	Σέ νασαρή κόρη	37 112
ΠΑΑΤΩΝ			40.	Στὴ μακρόβια καὶ πολυτεκνη Καλλικράτεια	37 112
31 (1)	Στοὺς Ἐρετριεῖς ποὺ ἐκπατρίστηκαν	34 108	41.	Σέ ἀγάλμα τῆς Νιόβης, ἔργο τοῦ Πραξιτέλη	37 112
32 (2)	Σέ φίλο τοῦ Ἀστρονόμου	35 109	42.	Σέ ἀγάλμα Σατύρου ποὺ ἔκαμε ὁ Πραξιτέλης	38 112
33 (3)	Στὴ Σαπφῶ	35 109	43.	Ἐπάνω σέ ἀνδριάντα τοῦ Δημοσθένη	38 113
34 (4)	Σ' αὐτὸν ποὺ ἄφησε χροσάφι κι ἤβρε θηλιά	35 109			

Β' ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Σελ.		Σελ.			
ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ	Κεім. Σημ.	Κεім. Σημ.			
α'. τρίμετρα					
44 (1)	Περιγραφή τῆς Θάσου	41 114	47 (4)	Ὅλα ἔρχονται ἀπὸ τοὺς θεοὺς	42 115
45 (2)	Ἄδικροβία γιὰ τὰ ἐγκόσσια	41 114	48 (5)	Θάφρος στὶς δοκιμασίες	42 116
			49 (6)	Ὅλα εἶναι πιθανά	42 116
β'. τετράμετρα			ΣΟΛΩΝ		
46 (3)	Ἡ ξηψισιά	41 115	α'. τρίμετρα		
			50 (1)	Ὁ σκοπὸς τῆς νομο-	

	Σελ.		Σελ.
	Κεμ. Σημ.		Κεμ. Σημ.
θεοσίας του	43 117	ΣΗΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΟΡΓΟ)	
β'. τετράμετρα		52 (1) Μάταια τὰ ἀνθρώπινα	
51 (2) Ἀφίλοκέρδεια	44 118	πράγματα	45 120
		53 (2) Χαράκτῆρες φρονικῶν	46 121

Γ' ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

	Σελ.		Σελ.
	Κεμ. Σημ.		Κεμ. Σημ.
ΑΛΚΑΙΟΣ			
54 (1) Ἦ αἴθουσα πῶν ἔπλον	51 123	62 (4) Σὲ κόρη ἀκόμη ἀνέπαν-	
55 (2) Ἦ πόλι σε τρικυμία ..	51 124	την	55 129
56 (3) Χαίρεκαχία	52 125	63 (5) Ὑπεροχὴ	55 130
57 (4) Ἦδες νά πολεμήσεις τό		64 (6) Ὁνειροπόληση	55 130
χειμῶνα	52 125	65 (7) Γαμπρός	56 130
58 (5) Συμποσιακὸ τραγῳδί	52 125	66 (8) Ὁ Θυρωρὸς	56 131
ΣΑΠΦΩ		ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΑΣ	
59 (1) Ὡδὴ στήν Ἀφροδίτη ..	52 126	67 (1) Ἐντολές γιὰ τὸ συμπό-	
60 (2) Ἦ ξενιτεμένη φίλη ..	54 128	σιο	56 132
61 (3) Σὲ φρονιάκα ἄμωση ..	54 129	68 (2) Γερωντικὸ ἀναστεναγμοί	57 133
		69 (3) Γερωντικὰ παράπονα ..	57 133

Δ' ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

	Σελ.		Σελ.
	Κεμ. Σημ.		Κεμ. Σημ.
ΤΕΡΨΑΝΔΡΟΣ			
70. Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν Τέρ-		τες στὴς Θερμοπόλες ..	63 138
πανδρο	61 134	75 (2) Ἄστατα εἶναι τὰ ἀνθρώ-	
ΔΑΚΜΑΝΑΣ		πινα	63 139
71 (1) Νυχτερινὴ γαλήνη	61 135	76 (3) Ἦ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	64 139
72 (2) Τά γρηχεαῖα	62 135	77 (4) Ἦ Ἄρετή	64 139
ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΣ		78 (5) Ἐπίκριση ἐπιγράμματος	64 140
73. Νυχτερινὴ ἐπιστροφή τοῦ		ΒΑΚΧΥΛΙΔΗΣ	
Ἥλιου	62 137	79 (1) Παιάνες στήν εἰρήνη ..	65 141
ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)		80 (2) Ἔνας ὁ δρόμος γιὰ τὴν	
74 (1) Ἐγκώμιο στὸς πεσόν-		εὐτυχία	65 142
		81 (3) Διθύραμβος στὸ Θησέα	66 142

	Σελ. Κειμ. Σημ.		Σελ. Κειμ. Σημ.
82 (4) 'Επίνικος στὸν Ἀργεῖο ἀπὸ τὴν Κέα 68 146			70 149
ΠΙΝΔΑΡΟΣ			
83 (1) Προσόδιο (στὸ νῶο τοῦ 'Απόλλωνα) 69 148		85 (3) Διθύραμβος γιὰ δόξα τῆς 'Αθήνας 71 151	
84 (2) Διθύραμβος γιὰ τὸ Διό-		86 (4) Παϊάνας στὴν ἔκλειψη τοῦ ἥλιου 71 152	
		87 (5) 'Επίνικος σέ 'Ολυμπιονί- κη 72 153	

ΣΗΜΕΙΩΣΗ. Ἀπὸ τίς «Ἐκλογές» τοῦ κ. ΜΙΑΤΙΑΔΗ ΤΣΕΛΙΟΥ ἔχουν ληφθεῖ.

1) Τά ποιήματα μέ ἀριθ. 4, 5, 6, 27, 35, 36, 44, 45, 46, 50, 51, 56, 58, 63, 64, 65, 66, 69, 72, 88 καί 81.

2) Οἱ ἀντίστοιχες ἐρμηνευτικές σημειώσεις γιὰ τὰ παραπάνω ποιήματα.
'Ἡ ὑπόλοιπη ὕλη τοῦ βιβλίου ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ τίς «Ἐκλογές» τοῦ κ.
ΒΙΚΤΩΡΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ.

ΕΚΔΟΣΗ Κ', 1979 (IV) ΑΝΤΙΤΥΠΑ 90.000 - ΣΥΜΒΑΣΗ 3189/10.3.79

Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία :

ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΤΥΠΟΣ ΕΛΛΑΣ Ε.Π.Ε. — Δ. ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ & Σια Ο.Ε.

